ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

*„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”*

BIO Aqua pro

AGGTELEKI NEMZETI PARK

GREEN ACTION
ZÖLD AKCIÓ

# A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

NATURA 2000

Jósvafő
2014

**Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság**
Ügyfél

**BioAqua Pro Kft.**
**Zöld Akció Egyesület**
Partner

**Szakmai koordinátor**
dr. Boldogh Sándor
dr. Juhász Péter
Farkas Tünde

**Vezető szakértők**
dr. Kiss Béla
Krajnyák Cecília

**Közreműködő szakértők**
Barati Sándor, Barati Balázs
dr. Boldogh Sándor
Deli Tamás
Demeter Zoltán
dr. Estók Péter
Farkas Emese, Farkas Roland, Farkas Tünde
Felházi László
dr. Gulyás Gergely
Hegyessy Gábor
Huber Attila
Hudák Katalin
dr.Juhász Péter
Kiss József
Ludányi Mercédesz
Málnás Kristóf
Mizsei Edvárd
dr. Müller Zoltán
Ladányi Roland
Felházi László
dr. Penksza Károly
Spéder Ferenc
dr. Sum Szabolcs
Tóth Viktor
Virók Viktor, Visnyovszky Tamás, Zsólyomi Tamás

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

# Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv....2
1. A terület azonosító adatai....3
1.1. Név....3
1.2. Azonosító kód....3
1.3. Kiterjedés....3
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek....3
1.4.1. Jelölő élőhelyek (kiemelt jelentőségű élőhelyek*)....3
1.4.2. Jelölő fajok (kiemelt jelentőségű fajok*)....3
1.5. Érintett települések....4
1.6. Egyéb védettségi kategóriák....5
1.7. Tervezési és egyéb előírások....6
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv....6
1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos Rendezési tervkataszter szerint)....6
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek....8
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek....9
1.7.5. Halgazdálkodási tervek....11
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv....11
2. Veszélyeztető tényezők....12
3. Kezelési feladatok meghatározása....25
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése....25
3.2. Kezelési javaslatok....26
3.2.1. Élőhelyek kezelése....26
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés....57
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések....57
3.2.4. Kutatás, monitorozás....59
3.2.5. Mellékletek....62
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében....68
3.3.1. Agrártámogatások....68
3.3.2. Pályázatok....70
3. 4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja....71
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök....71
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel....79
2. Térképek....80

# I. Natura 2000 fenntartási terv

# 1. A terület azonosító adatai

## 1.1. Név

| | |
|---|---|
| **Tervezési terület neve:** | Hernád-völgy és Sajóládi-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjKTT) |

## 1.2. Azonosító kód

| | |
|---|---|
| **Tervezési terület azonosítója:** | HUAN20004 |

## 1.3. Kiterjedés

| | |
|---|---|
| **Tervezési terület kiterjedése:** | 5038,17 ha |

## 1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

### *1.4.1. Jelölő élőhelyek (kiemelt jelentőségű élőhelyek*)*

- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
- 3150 - Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel
- 3270 - Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri*, és részben *Bidention* növényzettel
- 6440 - Folyóvölgyek *Cnidion dubiihoz* tartozó mocsárrétjei
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*)
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)

### *1.4.2. Jelölő fajok (kiemelt jelentőségű fajok*)*

- Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)
- erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*)
- sávos bödöncsiga (*Theodoxus transversalis*)
- tompa folyamkagyló (*Unio crassus*)
- díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- zempléni futrinka (*Carabus zawadszkii*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)
- balin (*Aspius aspius*)
- Petényi-márna (*Barbus meridionalis*)
- vágó csík (*Cobitis taenia*)

- halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)
- homoki küllő (*Gobio kessleri*)
- selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*)
- szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- törpecsík (*Sabanejewia aurata*)
- német bucó (*Zingel streber*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- csíkos szöcskeegér (*Sicista subtilis*)

## 1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

| Település | Érintett megye | Érintett terület (ha) | Település területének érintettsége (%) |
|---|---|---|---|
| Abaújkér | Borsod-Abaúj-Zemplén | 127,04 | 2,3 |
| Abaújvár | Borsod-Abaúj-Zemplén | 287,75 | 5,2 |
| Alsódobsza | Borsod-Abaúj-Zemplén | 46,67 | 0,8 |
| Alsózsolca | Borsod-Abaúj-Zemplén | 203,67 | 3,7 |
| Aszaló | Borsod-Abaúj-Zemplén | 88 | 1,6 |
| Berzék | Borsod-Abaúj-Zemplén | 117,77 | 2,1 |
| Bőcs | Borsod-Abaúj-Zemplén | 304,41 | 5,6 |
| Csobád | Borsod-Abaúj-Zemplén | 64,65 | 0,1 |
| Encs | Borsod-Abaúj-Zemplén | 19,94 | 0,3 |
| Felsődobsza | Borsod-Abaúj-Zemplén | 117,65 | 8,1 |
| Forró | Borsod-Abaúj-Zemplén | 60,4 | 1,1 |
| Garadna | Borsod-Abaúj-Zemplén | 50,37 | 0,9 |
| Gesztely | Borsod-Abaúj-Zemplén | 122 | 2,2 |
| Gibárt | Borsod-Abaúj-Zemplén | 120,04 | 2,2 |
| Gönc | Borsod-Abaúj-Zemplén | 11,27 | 0,2 |
| Göncruszka | Borsod-Abaúj-Zemplén | 88,59 | 1,6 |
| Halmaj | Borsod-Abaúj-Zemplén | 3,4 | 0,06 |
| Hernádbűd | Borsod-Abaúj-Zemplén | 32,14 | 0,5 |
| Hernádcéce | Borsod-Abaúj-Zemplén | 18,53 | 0,3 |
| Hernádkak | Borsod-Abaúj-Zemplén | 74,77 | 1,3 |
| Hernádkércs | Borsod-Abaúj-Zemplén | 37,25 | 0,6 |
| Hernádnémeti | Borsod-Abaúj-Zemplén | 109,27 | 1,9 |
| Hernádszentandrás | Borsod-Abaúj-Zemplén | 75,89 | 1,4 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Hernádszurdok | Borsod-Abaúj-Zemplén | 39,12 | 0,7 |
| Hernádvécse | Borsod-Abaúj-Zemplén | 68,92 | 1,2 |
| Hidasnémeti | Borsod-Abaúj-Zemplén | 149,92 | 2,7 |
| Ináncs | Borsod-Abaúj-Zemplén | 17,36 | 0,3 |
| Kéked | Borsod-Abaúj-Zemplén | 62,1 | 1,1 |
| Kiskinizs | Borsod-Abaúj-Zemplén | 8,44 | 0,1 |
| Megyaszó | Borsod-Abaúj-Zemplén | 99,55 | 1,8 |
| Nagykinizs | Borsod-Abaúj-Zemplén | 54,94 | 1 |
| Onga | Borsod-Abaúj-Zemplén | 152,99 | 2,8 |
| Ónod | Borsod-Abaúj-Zemplén | 436,4 | 7,9 |
| Pere | Borsod-Abaúj-Zemplén | 24,03 | 0,4 |
| Sajóhídvég | Borsod-Abaúj-Zemplén | 136,9 | 2,5 |
| Sajólád | Borsod-Abaúj-Zemplén | 210,61 | 3,8 |
| Sóstófalva | Borsod-Abaúj-Zemplén | 72,13 | 1,3 |
| Szentistvánbaksa | Borsod-Abaúj-Zemplén | 44,7 | 0,8 |
| Szikszó | Borsod-Abaúj-Zemplén | 52,68 | 0,9 |
| Tornyosnémeti | Borsod-Abaúj-Zemplén | 325,07 | 5,9 |
| Újcsanálos | Borsod-Abaúj-Zemplén | 92,87 | 1,7 |
| Vilmány | Borsod-Abaúj-Zemplén | 184,07 | 3,3 |
| Vizsoly | Borsod-Abaúj-Zemplén | 307,06 | 5,6 |
| Zsujta | Borsod-Abaúj-Zemplén | 316,62 | 5,7 |
| Összes: | | 5038,17 | 100 |

## 1.6. Egyéb védettségi kategóriák

| Típus | Kód | Név | Kiterjedés | Védetté nyilvánító jogszabály száma |
|---|---|---|---|---|
| Ex lege védett láp | | Méhész-szögi-rét | 20,67 | Csak földhivatali bejegyzés |
| Természetvédelmi terület | | Megyaszói Tátorjános TT | 35,36 | 2/1987 (VII.10) OKTH rendelkezés, melyet a 62/2007 KvVM rendelet deregulált |
| Országos ökológiai hálózat | | Országos ökológiai hálózat övezet | A tárgyi Natura 2000 terület teljes egészében része az Országos Ökológiai Hálózat övezetnek. Legnagyobb része ökológiai folyosó, kisebb része puffer terület és elenyésző hányada magterület besorolással. | 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről |
| Különleges madárvédelmi terület | HUBN10007 | Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völggyel. | A terület csaknem teljes egészében átfed a madárvédelmi területtel. | 14/2010 KvVM rendelet |

## 1.7. Tervezési és egyéb előírások

### *1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv*

A Megyaszói Tátorjános TT-nek 12/2009 (VIII.19) KvVM rendelet szerint kihirdetett természetvédelmi kezelési terve van.

### *1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos Rendezési tervkataszter szerint)*

| Település | Típus | Határozatszám |
|---|---|---|
| Abaújkér | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 51/2003. (XII.29.) határozat, 11/2003. (XII. 29.) rendelet |
| Abaújvár | Településfejlesztési koncepció<br>Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 50/2004. (XII.14.) határozat<br>5/2005. (VII.01.) rendelet |
| Alsódobsza | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 61/2004. (IX.15.) határozat<br>10/2004. (IX.16.) rendelet |
| Alsózsolca | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 134/2012. (IX. 27.) határozat<br>12/2005 (V. 13) rendelet |
| Aszaló | Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 9/2000. (X.31.) rendelet |
| Berzék | Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 5/2002. (VI.21.) rendelet |
| Bőcs | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 582/2006 (XII. 1.) határozat<br>19/2006 (XII. 9.) Rendelet |
| Csobád | Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 7/2005. (IV.20.) rendelet |
| Encs | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 35/2011. (IV. 12.) határozat<br>5/2006. (V.02) rendelet |
| Felsődobsza | - | Nincs a tervkataszterben adat. |
| Forró | Településfejlesztési koncepció | 25/2001. (XI. 7.) határozat |
| Garadna | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 3001-7/2003 (XII.05.) határozat<br>8/2003. (XII.05.) rendelet |
| Gesztely | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 28/2008 (VI. 04.) határozat<br>4/2008. (VI.04) rendelet |
| Gibárt | lsd, Encsnél | |
| Gönc | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 114/2004 (VIII.30.) határozat<br>8/2004.(VIII.30.) rendelet |
| Göncruszka | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 74/2003. (XI.25.) határozat<br>5/2004. (IV.16.) rendelet |
| Halmaj | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 163/2006 (VII. 13.) határozat<br>12/2006 (VII. 28.) Rendelet |
| Hernádbűd | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat | 33/2003. (XII.29.) határozat<br>10/2003. (XII.29.) rendelet |

| Település | Típus | Határozatszám |
|---|---|---|
| | Szabályozási terv | |
| Hernádcéce | Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 39/2005. (XI.30.) határozat<br>7/2005. (XI.30.) rendelet |
| Hernádkak | Település szerkezeti terv | 34/2012. (VI. 27.) határozat<br>17/2003. (X.07.) rendelet |
| Hernádkércs | | Nincs a tervkataszterben adat. |
| Hernádnémeti | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 60/2010. (VI. 27.) határozat<br>26/2003. (XI.22.) rendelet |
| Hernádszentandrás | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 32/2005. (III.02.) határozat<br>6/2005. (III.03.) rendelet |
| Hernádszurdok | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 29/2003. (IX.29.) határozat<br>10/2003. (IX.29.) rendelet |
| Hernádvécse | Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 11/2005. (XII.31.) rendelet |
| Hidasnémeti | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 41/2002. (IX.18.) határozat<br>10/2002. (IX.08.) rendelet |
| Ináncs | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 44/2002. (X.16.) határozat<br>8/2002. (X.17.) rendelet |
| Kéked | | |
| Kiskinizs | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 125/2007 (XII. 13.) határozat<br>17/2007 (XII. 14.) rendelet |
| Megyaszó | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 41/2011 (VII.11.) határozat<br>9/2011 (VII.12.) rendelet |
| Nagykinizs | | Nincs a tervkataszterben adat. |
| Onga | Település szerkezeti terv<br>Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 71/2003. (X.07.) határozat<br>11/1999.(VI.01.) rendelet |
| Ónod | Településfejlesztési koncepció<br>Település szerkezeti terv<br>Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 38/2001. (XI.29.) határozat<br>13/2004. (VII.27.) rendelet |
| Pere | Településfejlesztési koncepció<br>Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 17/2000. (VIII.15.) határozat<br>9/2001. (XI.30.) rendelet |
| Sajóhídvég | Helyi építési szabályzat | 9/2007 (VIII. 10) rendelet |
| Sajólád | Település szerkezeti terv<br>Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 82/2012. (XII. 17.) határozat<br>14/2006(IX.12) rendelet |
| Sóstófalva | Településfejlesztési koncepció<br>Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 41/1999 (X.12.) határozat<br>8/2000. (VII.25.) rendelet |
| Szentistvánbaksa | | |
| Szikszó | Település szerkezeti terv | 775/2011.(IX.29.) határozat |

| Település | Típus | Határozatszám |
|---|---|---|
| | Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 20/2011.(X.20.) rendelet |
| Tornyosnémeti | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 52/2004. (V.03.) határozat<br>8/2004. (V.03.) rendelet |
| Újcsanálos | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 231/2004 (XI.23.) határozat<br>20/2004. (XI.30.) rendelet |
| Vilmány | Településfejlesztési koncepció | 195/2005 (XII.19.) határozat |
| Vizsoly | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 94/2005. (XI.21.) határozat<br>12/2005. (XI.21.) rendelet |
| Zsujta | Település szerkezeti terv<br>Helyi építési szabályzat<br>Szabályozási terv | 57/2004. (XII.17.) határozat<br>6/2005. (VII.01.) rendelet |

### *1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek*

A jelenleg érvényben levő körzeti erdőterveket még az időközben hatályát vesztett 1996. évi LIV. tv. („régi erdőtörvény”) alapján készítették el. A természetmegőrzési területet érintő körzeti erdőterveket (a körzetek kódját és megnevezését, a 2013. évi erdőterület-adatokat és a korábbi erdőtervezés évét) az alábbi táblázat foglalja össze:

| Erdőtervezési körzet kódja | Erdőtervezési körzetmegnevezése | Erdőtervezés éve |
|---|---|---|
| 531 | Telkibányai Erdőtervezési Körzet | 2005 |
| 203 | Fonyi Erdőtervezési Körzet | 2004 |
| 268 | Hernád-völgyi Erdőtervezési Körzet | 2013 |
| 374 | Szerencsi Erdőtervezési Körzet | 2012 |
| 195 | Erdőbényei Erdőtervezési Körzet | 2011 |
| 199 | Hegyközi Erdőtervezési Körzet | 2009 |
| 723 | Tiszakeszi Erdőtervezési Körzet | 2005 |

A 2009. évi XXXVII. tv. („új erdőtörvény”, Evt.) által életbe léptetett új erdőtervezési rendszer szerint a természetmegőrzési terület erdőtervezési körzetek szerinti beosztása megváltozott. Az új körzetek nevét, az érintett településeket, a 2013. évi erdőterület-adatokat és a következő erdőtervezés évét az alábbi táblázat foglalja össze:

| Erdőtervezési körzet neve | Érintett települések | Következő erdőtervezés éve |
|---|---|---|
| Gönci Erdőtervezési Körzet | Abaújvár, Gönc, Göncruszka, Hernádszurdok, Hernádvécse, Hidasnémeti, Tornyosnémeti, Zsujta, Garadna | 2015 |
| Fonyi Erdőtervezési Körzet | Hernádcéce, Vilmány, Vizsoly | 2014 |
| Hernádvölgyi Erdőtervezési Körzet | Aszaló, Csobád, Encs, Felsődobsza, Forró, Gibárt, Halmaj, Hernádbűd, Hernádnémeti, Hernádkércs, Hernádszentandrás, Ináncs, Kiskinizs, Nagykinizs, Pere, Szentistvánbaksa, Szikszó | 2023 |
| Szerencsi Erdőtervezési Körzet | Alsódobsza, Megyaszó, Sóstófalva, Újcsalános, | 2022 |
| Erdőbényei Erdőtervezési Körzet | Abaújkér | 2021 |
| Felső-Hegyközi Erdőtervezési Körzet | Kéked | 2019 |
| (188) Dél-Borsodi Erdőtervezési Körzet | Onga, Gesztely, Hernádkak, Alsózsolca, Hernádnémeti, Bőcs, Berzék, Sajólád, Ónod, Sajóhidvég | 2020 |

Az erdőgazdálkodók részére kiadott erdőgazdálkodási üzemtervek (a 2009. évi XXXVII. tv. életbe lépése után: erdőtervek) elvi szintű érvényessége a korábbi erdőtervezés évét követő évtől számított 10 esztendő , de az új erdőtervek az érvényesség lejártától függetlenül már az új ütemezés szerint készülnek (ha a régi erdőterv lejárt, az új pedig nem készült el, akkor a gazdálkodó erdőterv-megállapítás révén biztosíthatja folyamatos gazdálkodói tevékenységét).

Körzeti erdőtervek:

- Fonyi erdőtervezési körzet 47/2014 (IV.24) VM rendelet 5. melléklet
- Hernádvölgyi erdőtervezési körzet 60/2013 (VII.19) VM rendelet 5. melléklet
- Szerencsi erdőtervezési körzet 85/2012 (VII.6) VM rendelet 10. melléklet
- Erdőbényei erdőtervezési körzet 96/2011 (X.17) VM rendelet 13. melléklet
- Hegyközi erdészeti tervezési körzet (Felső-Hegyközi erdőtervezési körzet) 2. üzemterve 2010. január 1.-2019. december 31.
- 531. sz. Telkibányai erdészeti tervezési körzet 2005. január 1.- 2014. december 31. Törzskönyvi szám: 1/2005.
- 723. Tiszakeszi erdészeti tervezési körzet 2005. január 1.- 2014. december 31. Törzskönyvi szám: 22/2005.

### *1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek*

A terület 3 Vadgazdálkodási Körzetet is érint:

- II/2. Mátra-Bükk-Kelet-Csereháti vadgazdálkodási körzet – Jóváhagyta: Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter
- II/3. Zempléni vadgazdálkodási körzet – Jóváhagyta: Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter
- II/4. Előhegységi és folyóvölgyi vadgazdálkodási körzet - Jóváhagyta: Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter

Vadgazdálkodási üzemtervek:

- Kéked és Környék Földtulajdonosi Vadásztársaság. Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Hernád völgye Vadász és Horgász Egyesület Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Hernád menti Földtulajdonosi Vadásztársaság. Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Zempléni Rákóczi VT Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- 657910 Földtulajdonosok Társult Vadászati Közössége Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Bélusvölgye VT Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Zempléni Boldogkő Bérkilövő VT Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Király Fácán Bérkilövő VT Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- 658430 Földtulajdonosok Társult Vadászati Közössége Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- 656710 Földtulajdonosok Társult Vadászati Közössége Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- 656720 Földtulajdonosok Társult Vadászati Közössége Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Szikszói Széchenyi Zsigmond Vadásztársaság. Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Aszalói Vadásztársaság. Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- II. Rákóczi F. Vadásztársaság. Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Bőcs és Vidéke Vadásztársaság. Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Gesztely és Vidéke Vadásztársaság Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Kemely és Vidéke VT Érvényessége: 2013. március 1. - 2014. február 28. Jóváhagyta: B.- A. - Z. megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága

### *1.7.5. Halgazdálkodási tervek*

- A Hernád-folyón és a Bársonyos-patakon az Észak-magyarországi Horgász Egyesület (Miskolc Széchenyi út 73.) a halgazdálkodó bérleti szerződés alapján 2015. december 31-ig. 2006-2010. között 336-1171-27/2006. sz. halgazdálkodási tervről van tudomásunk. FVM B.-A.-Z. Megyei FM Hivatal Vadászati és Halászati felügyelőség hagyta jóvá.
- A Hernád-folyó mellékvizein (Garadna-patak, Vadász-patak, Vasonca-patak) az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság a halgazdálkodó 2015. december 31-ig. Halászat és horgászat ezeken a kisvizeken nem engedélyezett.

### *1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv*

2-7 Hernád, Takta vízgyűjtő alegység Vízgyűjtő-gazdálkodási terve 2010. Közreadja: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság (VKKI) és Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

## 2. Veszélyeztető tényezők

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| B01.02 | Erdősítés/fásítás idegenhonos fafajokkal. | L | 2 | Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) és keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91E0*, 91F0):<br>A tájidegen fafajú erdősítések elsősorban puhafás ligeterdők helyén létesültek. Az újabb fiatal erdősítések egy része már őshonos fafajú, de még most is gyakoriak a nemes nyár erdősítések és felújítások.<br>Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): A hazai kőrises erdőkben végzett tarvágás, illetőleg a kitermelt faállomány pótlása során az érintett erdőtagok eredeti - kőrissel elegyes - fajösszetételére tekintet nélkül idegenhonos fafajták (esetleg monokultúrák) telepítése a lepkefaj állományainak hosszú távú eltűnését eredményezi. |
| C01.01. | Homok és kavicskitermelés. | H | 15 | A kavicsos aljzathoz kötődő jelölő fajok eltűnését eredményezi: erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), sávos bödöncsiga (*Theodoxus transversalis*), tompa folyamkagyló, (*Unio crassus*), törpe csík, (*Sabanejewia aurata*), német bucó (*Zingel streber*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), homoki küllő (*Gobio kessleri*), selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*), Petényi-márna (*Barbus meridionalis*), vágó csík (*Cobitis taenia*).<br><br>A harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior)* irodalmi forrásból származó egyik előfordulása mellett közvetlenül felhagyott kavicsbánya található, amely esetleg korábban már az állomány egy részének pusztításával járt. Egy esetleges további bányászat (újranyitás) veszélyeztetheti az élőhelyet.<br>Folyóvölgyek Cnidion dubiihez tartozó mocsárrétjei (6440): Több helyen is észleltük az élőhely területén új bánya nyitását a 2005-ös légifotó és felmérés óta, ahol így a jelölő élőhely megszűnt. |
| F03.01.01 | Vadak károkozása | H | 15 | Különösen a vaddisznó túrása jelent |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| | (túltartott vadállomány) | | | veszélyt a mocsár- és lápréteken (6440, 6510), mivel gyomosítja az élőhelyeket.<br>A harántfogú törpecsiga (*Vertigo. angustior)* Abaújvár melletti élőhelyén megfigyelhető, hogy az élőhely egy részét képező forrásláp nedvesebb részét a vadak ivás, illetve dagonyázás céljából rendszeresen használják. A nedves felszínen a rendszeres taposás, túrás a megfelelő élőhely kiterjedését csökkentik (a forrásláp fennmaradására is rendkívül kedvezőtlen ez a folyamat).<br>Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): Egyes élőhelyeken a túlszaporodott vadállomány egyedei - főként a csordákban közlekedő vaddisznók - feltúrják, széttapossák az erdők talaját, és ezzel jelentősen károsítják az aljnövényzetet. Mivel a díszes tarkalepke lárvái nyár elején elhagyják fészküket, és az avarszintre húzódnak, ahol Veronika félékkel táplálkoznak, ezért a tápnövények eltűnése az érintett lepkepopulációk egyedszámának csökkenését vagy szélsőséges esetben akár a faj kipusztulását is eredményezheti. |
| I01 | Idegenhonos inváziós fajok jelenléte. | H | 20-25 | Az inváziós növények térhódítása gyomosítja, átalakítja az eredeti vegetáció fajösszetételét minden jelölő élőhelyen veszélyt jelent.<br>Az idegenhonos halfajok telepítése/bekerülése kedvezőtlen minden jelölő halfaj számára.<br>A harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) élőhelyein jelentős az aranyvessző (*Solidago* sp.) fertőzöttsége. A faj a fertőzött területeken is előfordul, de a fertőzöttség fokozódása a faj kipusztulását vagy jelentős visszaszorulását is okozhatja.<br>Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): A nagy tűzlepke élőhelyein - főként a bolygatott, illetve a gazdálkodó tevékenységekkel együtt járó káros hatásoknak fokozottabb mértékben kitett gyepeken – szórványosan jellemző az özönfajok, gyomok terjedése. Az ilyen folyamatok elsősorban azért károsak, mert az inváziós fajok fokozatosan csökkentik a tápnövények, valamint a lepkék számára nektárforrásul szolgáló virágos növények állományainak |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| | | | | kiterjedését, és emiatt szűkítik a lepkék táplálkozási lehetőségeit, az egyedek életterét, továbbá rontják a populációk szaporodási képességét.<br>3270 Iszapos partú folyók részben Chenopodion rubri, és részben Bidention növényzettel:<br>Elsősorban a feketéllő farkasfog (*Bidens frondosa),* kakaslábfű *(Echinocloa crus-galli)* és az olasz szerbtövis (*Xanthium italicum)* jelent veszélyt, melyek gyakorlatilag minden foltban megtalálhatóak. Tömeges elszaporodásuk átalakítja az élőhely szerkezetét.<br>6440 Folyóvölgyek Cnidion dubii-hoz tartozó mocsárrétjei és 6510 Sík és dombvidéki kaszálórétek:<br>Az egyik legnagyobb problémát jelenti az aranyvessző (*Solidago canadensis és S. gigantea)* fajok helyenként tömeges megjelenése. Az özönnövények tömeges elszaporodása olyan mértékben átalakítja a gyep szerkezetét – egyes esetekben homogén állományokat képez- hogy a gyep fajösszetétele már nem felel meg a jelölő élőhelyi kritériumoknak, és a mocsárrétek fajgazdagsága lecsökken, a közösségi jelentőségű fajok is eltűnnek.<br>91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*):<br>Viszonylag kevés azon foltok száma, amelyekben nincs, vagy elenyésző az özönnövények borítása. Az özönnövények csökkentik a diverzitást, kiszorítják a honos fajokat, melyek tápnövényként is szolgálnak a jelölő fajok számára. Fontossági sorrendben a gyakori inváziós fajok: zöld juhar (*Acer negundo),* amerikai kőris *( Fraxinus pennsylvanica),* süntök *(Echinocystis lobata),* nem honos aranyvessző fajok *(Solidago spp).,* nem honos őszirózsa fajok *(Aster spp.),* kakaslábfű *(Echinocloa crus-galli),* kisvirágú nebáncsvirág *(Impatiens parviflora),* gyalogakác *(Amorpha fruticosa),* japán keserűfű *(Fallopia x bohemica),* vadszőlő fajok *(Parthenocissus* spp.)<br>91F0 Keményfás ligeterdők<br>Az amúgy is kis kiterjedésű élőhely természetességét rontja a fehér akác |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| | | | | (*Robinia pseudo-acacia)* és a kisvirágú nebáncsvirág (*Impatiens parviflora) térhódítása*. |
| J01.01 | Leégés. | L | 3 | Károsítja a gerinctelen fajokat nagy tűzlepke, vérfű hangyaboglárka (*Lycaena dispar, Maculinea teleius*) és a kistestű gerinceseket csíkos szöcskeegér (*Sicista subtilis*). A felső talajréteget kiégeti, ezzel rontja a talajszerkezetet, kedvez egyes agresszív egyszikűek pl. siska nádtippan (*Calamagrostis epigeios*) terjedésének. |
| K01.03 | Kiszáradás. | M | 5 | A klimaváltozás, a fokozott vízkivétel okozta vízszintcsökkenés, a sekély parti szakaszok kiszáradása kedvezőtlen a vágó csík és a szivárványos ökle (*Cobitis taenia és Rhodeus sericeus amarus*) számára, illetve hosszú távon a jelölő élőhelyek az égerligetek, keményfás ligeterdő, partmenti növényzet, láp és mocsárrétek (91E0*, 91F0, 3150, 3270, 6440, 6510) átalakulását, kiszáradását, illetve holtmedrek kiszáradását vonja maga után. A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) szaporodóhelyei is csökkennek, megszűnnek a kiszáradás miatt.<br>A nedves élőhelyekhez tartozó harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior)* és zempléni futrinka *(Carabus zawadszkii)* számára a kiszáradás az egyik kiemelt legfontosabb veszélyeztető tényező a területen. |
| K02.01 | Fajösszetétel változás, szukcesszió | H | 20-25 | Cserjésedés hatására a gyepekből (6440, 6510) a gyepfajok kiszorulnak. A szukcessziós folyamatok hatására, amit a kaszálás elmaradása és az özönfajok terjedése elősegít, a gyepek becserjésednek, beerdősülnek. E területek kezelése szükséges az élőhelyek fennmaradása érdekében. A harántfogú törpecsiga *(Vertigo angustior)* számára sem kedvezőek a szukcesszionális folyamatok, a túlzott cserjésedés miatt a lágyszárú vegetáció-rothadó növényi anyag-csökken és a faj eltűnik.. |
| L05 | Leszakadás, földcsuszamlás | M | 10-15 | A Hernád-part suvadása természetes folyamat, de időről időre megszüntet élőhelyeket pl. tátorján (*Crambe tatarea*) állományának összeomlása, élőhelyének suvadása miatt. |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| J02 | Emberi hatásra változó vízáramlási viszonyok | H | 30 | Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) és keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91E0*, 91F0): árvízvédelmi célból történő ritkítás, kivágás az állományok szegényedésével vagy eltűnésével jár. Az ökológiai vízmennyiség elvonása vízkivétel miatt minden vízhez kötött jelölő állatfajra kedvezőtlen hatású. A vízkivétel, ipari, mezőgazdasági és villamosenergia-termeléshez hűtővízként egyaránt történik.<br>Az erőművek csúcsra járatása miatt viszonylag nagy a napi vízszint-ingadozás, ami az ívási időszakban jelentős veszélyeztető tényezőt jelent a jelölő halfajok esetében, az ikrák ideiglenes szárazra kerülése miatt. A duzzasztók felvizén a víz áramlása lelassul, melynek hatására a meder feliszapolódik.<br>Az üledékkotrás, a lefolyási és áramlási viszonyok megváltozása, a migráció gátlása mesterséges partok kialakítása kedvezőtlen a vízhez kötött szervezetek számára: erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), sávos bödöncsiga (*Theodoxus transversalis*), tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), balin (*Aspius aspius*), Petényi-márna (*Barbus meridionalis*), vágó csík (*Cobitis taenia*, halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), homoki küllő (*Gobio kessleri*), selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), német bucó (*Zingel streber*).<br>A hosszirányú átjárhatóság megszüntetése, az áramlási viszonyok megváltoztatása rontja a Petényi-márna (*Barbus meridionalis*) életfeltételeit, akadályozza a migrációt.<br>A Hernád medrében több helyen épült duzzasztók a felettük levő ártéren gyakrabban és magasabban tartják a vízszintet áradások alkalmával, ezért olyankor az ártér hidrológiai viszonyai jelentősen változnak, ez a környező, közel |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| | | | | azonos magasságú sík területek általános hidrológiai viszonyait is befolyásolhatja (J02.05). A folyó mentén élő, azt, mint zöld folyosót használó partlakó, szárazföldi bogarak egy eddig ismeretlen, áthatolhatatlan vízfelület akadályába ütköznek. Valójában inkább a záporok vize által magával sodort és a nagy felületű vízbe bekerült szárazföldi állatok pusztulásának, vízbe fúlásának esélye nő meg, ha a sodrás nem juttatja időben partra. A víztározó vízborította meder-területe kiesik a szárazföldi állatok élőhelyi lehetőségei közül, ráadásul a közeli patakszakasz talajában vélhetően magasabbra kerül a mindenkori talajvíz szintje, ami az erre érzékeny talajlakó bogarak, főként a futóbogár-lárvák, így a zempléni futrinka (*Carabus zawadszkii*) pusztulását jelentheti.<br><u>6440 Folyóvölgyek Cnidion dubii-hoz tartozó mocsárrétjei:</u><br>Csak egy helyen találkoztunk mocsárrét szélén, ill. közelében levezető csatornával. Ez az élőhely szárazodását, degradációját, majd átalakulást okozhatja. |
| J03.01. | Tipikus élőhelyi adottságok csökkenése vagy megszűnése. | M | 5 | A templomtornyok átépítése, lezárása a közönséges- (*Myotis myotis)* és a hegyesorrú denevérkolóniák (*Myotis blythii*) szálláshelyeit csökkenti, míg a part menti odvas fák kivágása az odúlakó denevérek életfeltételeit szűkíti le. A csíkos szöcskeegér (*Sicista subtilis*) számára fontos kaszált, rövidfüvű gyepek eltünése, nem kedvező, mivel az élettere szünik meg. |
| G05 | Egyéb emberi jelenlét és zavarás | M | 10-15 | Illegális fakitermelés, mely megszünteti a folyó menti ligeterdőket. Lsd. Sajóládi-erdő példája. (91F0 és 91E0*).<br>A közönséges- (*Myotis myotis)* és a hegyesorrú denevérkolóniákat (*Myotis blythii*) a zavarás veszélyezteti, különösen nyugalmi időszakban. |
| A02.03 | gyepterület átalakítása szántóvá | L | 2 | A gyepek beszántásával eltűnnek a csíkos szöcskeegér (*Sicista subtilis*) és a Janka tarsóka (*Thlaspi jankae*) élőhelyei<br><u>6440 Folyóvölgyek Cnidion dubii-hoz tartozó mocsárrétjei</u>:<br>Elsősorban a kiszélesedő részeken vannak olyan nagy kiterjedésű, rossz |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| | | | | állapotú foltok, amelyek a múltban is bizonyos ideig szántóként lehettek hasznosítva. Területméretük, fekvésük (nem annyira árvíz- és belvízveszélyes helyen), megközelíthetőségük folytán a foltok egy részénél felmerül e veszély<br>6510 Sík és dombvidéki kaszálórétek:<br>Elsősorban a kiszélesedő részeken vannak olyan nagy kiterjedésű, rossz állapotú foltok, amelyek a múltban is bizonyos ideig szántóként lehettek hasznosítva. Területméretük, fekvésük (nem annyira árvíz- és belvízveszélyes helyen), megközelíthetőségük folytán a foltok egy részénél felmerül e veszély. |
| A03.03 | kaszálás felhagyása/hiánya | M | 2 | Kaszálás hiányában a Janka-tarsóka (Thlaspi jankae) erősen visszaszorul és idővel eltűnik, a csíkos szöcskeegér (*Sicista subtilis*) számára is a kaszált gyepek az optimális élőhelyek.<br>A gyeptársulások extenzív módszerekkel történő fenntartása segít a harántfogú törpecsiga (*V. angustior)* élőhelyeinek fenntartásában. A beavatkozások elmaradásával az élőhelyeken beinduló természetes szukcessziós folyamatok egyre záródó cserjésedéssel, erdősödéssel, hosszú távon csökkentik a faj számára megfelelő élőhelyek kiterjedését.<br>6510 Sík és dombvidéki kaszálórétek, 6440 Folyóvölgyek Cnidion dubii-hoz tartozó mocsárrétjei:<br>E mocsárrétek közelebb vannak a kaszálórétekhez, nagy részüket jelenleg is kaszálják. A kaszálás elmaradása miatt özönnövények terjednek, vagy a szukcesszió miatt más gyepi élőhellyé alakul, vagy becserjésedik-beerdősül. |
| B03 | Erdészeti kitermelés újratelepítés vagy természetes felújítás nélkül | M | 1,5 | Díszes tarkalepke (Euphydryas maturna): Amennyiben az erdészeti kitermelés alacsony mértékű, illetve természetvédelmi szempontból jól átgondolt és megfelelően kivitelezett, úgy mindez megfelelően szolgálhatja a faj élőhelyi igényeinek kielégítését. Az élőhely egészét egyszerre érintő, teljes hatókörű fakitermelés viszont a populáció összeomlását, illetve |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| | | | | végleges eltűnését is eredményezheti, különösen akkor, ha az érintett erdőtagokban nem kerül sor az őshonos fajkészletű faállományok pótlására. |
| B02 | erdőgazdálkodás (beleértve az ültetvényeket is) | M | 20 | Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) és keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91E0*, 91F0): Elsősorban a településekhez közelebb lévő erdőkből hiányzik a holtfa. A holtfa hozzá tartozik az élőhelyhez és közösségi jelentőségű fajoknak szolgálhat önmaga is élőhelyül pl. nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus).* A zempléni futrinka (*Carabus zawadszkii)* pl. telelésre is használja a korhadt fát. Ennek hiányában egyes fajok megritkulnak, ki is pusztulhatnak az adott területről.<br>Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): Mivel a lepkék igénylik a napfényt, ezért az élőhelyek egyes részein a fás vegetáció túlzott mértékű záródása nem szolgálja megfelelően a faj biológiai szükségleteinek kielégítését. Mivel a közönséges fagyal (*Ligustrum vulgare*) helyenként ugyancsak a faj tápnövénye lehet, ezért korlátozhatja a lárvák táplálkozási lehetőségeit, ha az erdészeti cserjeritkítások során a fagyalbokrok teljes egészében eltávolításra kerülnek az élőhelyről. Noha az erdészeti tisztítások megfelelő szakértelem, kellő előrelátás, valamint gondos kivitelezés esetén a faj állományainak javát is szolgálhatják, ám ha e beavatkozások a lágyszárú aljnövényzet gyérítését célozzák, vagy annak romlásához, esetleg pusztulásához vezetnek, úgy a lepkefaj fennmaradása veszélybe kerülhet az érintett területeken. Szegélycserje-irtás kimondottan ártalmas az éppen ebben az élőhelyben mozgó zempléni futrinkára (*Carabus zawadszkii*) is.<br>Az odvas fák eltávolítása a közönséges- (*Myotis myotis)* és a hegyesorrú denevérkolóniák (*Myotis blythii*) éjszakázó helyeit csökkenti. |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| A04.01.01 | Intenzív szarvasmarha-legeltetés | L | 0,3% | Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*): Az élőhely túlzott mértékű legeltetése különösen az alábbi okok miatt lehet káros a fajok állományainak fennmaradása szempontjából:<br>a) A legelő állatok mozgásuk során általában jelentős igénybevételnek teszik ki a biotópok talaját. A taposás nagymértékben ronthatja a vegetáció természeti minőségét, károsíthatja a gyep struktúráját, illetve felsértheti a talajfelszínt, mely hatások egyúttal az eredeti növényzet fajkészletének romlásával, és ezzel párhuzamosan tájidegen, inváziós növényfajok, gyomok megtelepedésével is járhatnak, azaz végső soron a biotóp természeti állapotának számottevő mértékű romlását (degradációját), illetőleg a lepkék életterének szűkülését idézhetik elő.<br>b) Az élőhely legeltetése jelentős mértékben csökkentheti a lepkefajok tápnövényeinek mennyiségét, illetve azok fejlettségét, ami olyan következménnyel járhat, hogy a nőstény lepkék petézési lehetőségei erősen korlátozottá válnak, illetve a már kikelt lárvák nem jutnak elegendő táplálékhoz.<br>c) A legeltetés szűkítheti vagy akár meg is szüntetheti azt a magas füvű élőhelyi struktúrát, amely az imágók mozgása, pihenése, illetve területőrző viselkedése szempontjából lényeges feltétel.<br>d) A rajzási időszakokban történő legeltetés a nektárforrásul szolgáló virágos növények számának nagyarányú csökkenését idézheti elő, ami az érintett biotópokban jelentősen megnehezítheti a lepkék táplálkozását.<br>6440 Folyóvölgyek Cnidion dubii-hoz tartozó mocsárrétjei: Az intenzívebben legeltetett részeken fajszegényedést okoz, és a gyom-, illetve özönfajok elterjedését. |
| A03.01 | Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás | M | 1% | Nagy tűzlepke (Lycaena dispar): A nagy tűzlepke fejlődésmenete szempontjából kedvezőtlen intervallumokban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a faj élőhelyét képező gyepek területén azonos időben, teljes hatókörrel végrehajtott kaszálás: |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| | | | | a) Az imágók kikelését megelőző stádiumban lévő állatok (peték, lárvák, illetve bábok) pusztulását eredményezheti.<br>b) Egysíkú vegetációs struktúra kialakításához vezethet, amely nem biztosítja a lepkék magas füvű rétekhez kötődő élőhelyi igényeinek megfelelő feltételeket, illetve kedvezőtlen a faj viselkedési szokásai (például területőrző magatartása) szempontjából.<br>c) Csökkentheti a nőstény egyedek petézési hajlandóságát, illetve szűkítheti vagy súlyosabb esetben megszüntetheti azok petézési lehetőségeit.<br>d) Hátrányosan befolyásolhatja a lepkék számára optimális, üde mikroklímát, és egyes élőhelyek gyorsabb száradását idézheti elő.<br>e) A rajzási időszakokban veszélyeztetheti a nektárforrást jelentő virágos növények kellő mennyiségben és minőségben való rendelkezésre állását. |
| J02.10 | vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célokból | M | 15 | Az árvízvédelmi célú fakivágások, tisztítások veszélyeztetik, több helyen megszüntetik az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdőket (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*). |
| Kívülről érkező hatások | | | | |
| H01 | Felszíni vizek szennyezése | M | 10-15 | A Hernád-völgyben számos településen nem megoldott a szennyvízelvezetés, valamint a számos ipari üzemből kikerülő ipari szennyvíz is a vízfolyásba kerül, mely tápanyag feldúsulást, mérgezést okoz a jelölő vízi szervezetek számára: erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), sávos bödöncsiga (*Theodoxus transversalis*)balin (*Aspius aspius*), Petényi-márna (*Barbus meridionalis*), vágó csík (*Cobitis taenia*, halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), homoki küllő (*Gobio kessleri*), selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), német bucó (*Zingel streber*) |
| XO | államhatáron kívülről | L | 35 | Az országhatáron kívülről érkező |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentőség e | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| | érkező veszélyek és hatások | | | szennyezések többször előfordultak már a tervezési területen. A szennyezés a vízminőségre érzékeny fajok visszaszorulását eredményezheti, mint erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), sávos bödöncsiga (*Theodoxus transversalis*)balin (*Aspius aspius*), Petényi-márna (*Barbus meridionalis*), vágó csík (*Cobitis taenia*, halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), homoki küllő (*Gobio kessleri*), selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), német bucó (*Zingel streber*). |

Jelmagyarázat: H: magas jelentőségű, M: közepes jelentőségű, L: alacsony jelentőségű

## Potenciális veszélyeztető tényezők

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentőség e | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| D01.02 és E02.03 | Autópályák, autóutak, fő- és mellékutak és egyéb ipari és kereskedelmi terület. | M | 5 | A területet érintő beruházások, nagy volumenű építkezések miatt szűkülhet be a Janka tarsóka (*Thlaspi jankae*) élőhelye. |
| F02 | Halászat, vízi erőforrások kiaknázása | M | 5 | Egyes jelölő halfajok óhatatlanul áldozatul eshetnek a horgászatnak balin (*Aspius aspius*), selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), Petényi márna (*Barbus meridionalis*) |
| E03.01 | Háztartási hulladék. | M | 2 | Szennyezi a mocsár- és lápréteket, magaskórósokat, ligeterdőket (3150, 3270, 6440, 6510, 91E0*, 91F0) és a patakokban élő jelölő állatfajokat: tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), Petényi-márna (*Barbus meridionalis),* vágó csík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*). |
| H ( bele értjük: H01, H01.06, H01.05, H01.08, H01.09, H02.02, H02.06, H02.08, H05.01.) | Környezetszennyezés (felszíni vizek szennyezése, diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt, közlekedési vagy infrastrukturális okok miatt, háztartási szennyvíz által, hulladéklerakóból talajvízbe szivárgó szennyezés, | M | 15 | A Hernád-völgy, mint árterület fokozottan ki van téve az áradásokkal érkező erdészeti, mezőgazdasági hulladékok, kommunális szemét rendszeres hatásának. A Hernád esetében mindezek egy másik ország, Szlovákia területéről, pl. Kassa nagyvárosából is érkezhetnek. Ezek között van a tájképet romboló uszadék, mint pl. a mindenüvé eljutó, nehezen lebomló műanyag |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| | mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó talajvíz szennyezés, települések diffúz talajvíz szennyezése, lakossági szilárd hulladék.) | | | palackok, de nem elhanyagolható a csak vizsgálatok által kimutatható oldott vagy ülepedő szemcsékhez kötődő és az áradást követően az erdőben maradó kémiai szennyeződés sem. Ezek aktuális hatásáról folytak már vizsgálatok. Ennek ellenére hosszabb időtartamot nézve az emberi ivóvízbázist is érinti a szennyeződés, mert a mélyen fekvő rétegekbe is szivároghat. Ismert a palackokban, dobozokban maradó erjedő folyadékok bogárcsaliként való működése, ami szemétként kikerülve számos bogár, köztük a fokozottan védett zempléni futrinka pusztulását is okozhatja.<br>Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar):* A faj jó vízellátású, üde biotópokban fordul elő, mely területeken és/vagy azok közvetlen közelében nyílt vizek (elsősorban csatornák, illetve helyenként holtmedrek) hálózata húzódik. A vizes élőhelyek diverzitásának fenntartásában jelentős szerepet betöltő csatornarendszerek az egyes biotópokat össze is kapcsolják, és ennek következtében e vízfolyásoknak, valamint a mezőgazdasági tényezőknek számos metszéspontjuk van. Mivel a nagy tűzlepke élőhelyei sok esetben mezőgazdasági területekkel határosak, ezért a felszíni vizek esetleges szennyeződése veszélyt jelenthet a lepkefaj élőhelyeire, tápnövényeire, valamint az egyedek épségére nézve egyaránt. |
| A08 | trágyázás | L | 1 | 3150 Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel:<br>Néhány hínaras folt szántó mellett vagy közelében helyezkedik el. Rendszeres trágyázás hatására eutrofizálódik az élőhely és ruderális fajok válnak dominánssá, míg az egyes érzékenyebb fajok kiszorulnak. |
| A07 | Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata | M | 5 | 3150 Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel:<br>Néhány hínaras folt (3150) szántó mellett vagy közelében helyezkedik el. A gyom- és rovarirtó szerek rendszeres használata, kimosódása káros az élőhelyre. Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar):* A vizsgált |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentősége | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| | | | | térségben a faj élőhelyeinek nagy része mezőgazdasági területek közelében vagy azok mentén helyezkedik el. A művelés alatt álló parcellákon kiszórt növényvédő szerek, műtrágyák, valamint egyéb vegyi anyagok a peték, a lárvák vagy a bábok károsodását, illetve pusztulását idézhetik elő. A lárvák érzékenyek a tápnövényt érő szennyeződésekre, különösen pedig a vegyszerekre, ezért az ilyen hatásoknak kitett növényi részeket már a szennyező anyagok viszonylag alacsony koncentrációja esetén sem fogyasztják el (vagy ha igen, akkor esetleg elpusztulnak attól).<br>Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): A faj populációira veszélyt jelenthet, ha az erdei kártevőnek minősülő rovarfajok – például a gyapjaslepke (*Lymantria dispar*) – elleni védekezés nem szelektív rovarölő anyagokkal történik.<br>Növényvédelmi célú vegyszeres kezelések (pl. gyapjaslepke hernyók elleni permetezés) hatása árthat a talajlakó futrinkákra, mivel ezek imágói már április hónapban a felszínen mozoghatnak. Az alkalmazott szerek hatása bogár-populációkra nincs kellőképpen vizsgálva. |
| J02.04.01 | Árvíz | M | 15 | Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): A faj lárvája jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz, mivel nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket készít, amelyben vízelöntéseket is képes túlélni. Ám e stratégia sem nyújt számára korlátlan védelmet, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) idővel elpusztulnak a vízben. E veszélyforrás jelentősége a Hernád folyó áradása esetén akár számottevő mértékű is lehet.<br>Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): Ha tartósabb árvízi elöntés éri a faj élőhelyét képező erdők talaját, úgy a lárvák (illetve magasabb vízállás esetén a bábok) jelentős része elpusztulhat. Noha mind a Sajóládi-erdő, mind pedig a Belegrádi-erdő mentett oldalon található, ám komolyabb árhullámok esetén e veszélyeztető tényező ezeket az élőhelyeket is |

| Kód | Veszélyeztető tényező neve | Jelentőség e | Érintett terület nagysága (%) | Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást? |
|---|---|---|---|---|
| | | | | fokozottabban érintheti.<br>A rendszeresen elöntést a harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és a zempléni futrinka (*Carabus zawadszkii)* nem viseli el. |
| B02.03 | Erdei aljnövényzet eltávolítása | L | 1% | Díszes tarkalepke (Euphydryas maturna): Mivel a faj lárvái nyár elején/közepén elhagyják fészküket, és életük további szakaszában már a talajszinten tartózkodnak – itt táplálkoznak, nyáron nyugalmi állapotban vannak (aestiválnak), valamint később telelnek - ezért az erdei aljnövényzet eltávolítása az érintett területeken veszélyeztetheti a lepkefaj populációinak fennmaradását. |

Jelmagyarázat: H: magas jelentőségű, M: közepes jelentőségű, L: alacsony jelentőségű

# 3. Kezelési feladatok meghatározása

## 3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok – Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*), erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), sávos bödöncsiga (*Theodoxus transversalis*) harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) zempléni futrinka (*Carabus zawadszkii*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), balin (*Aspius aspius*), Petényi-márna (*Barbus meridionalis*), vágó csík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), homoki küllő (*Gobio kessleri*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), selymes durbincs (Gymnocephalus schraetzer), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), német bucó (*Zingel streber*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythii),* közönséges denevér (*Myotis myotis*), csíkos szöcskeegér (*Sicista subtilis*) – és egyéb védett fajok populációinak megőrzése, életfeltételeinek biztosítása, megőrzése, javítása.

A jelölő élőhelytípusok (Sík- és dombvidéki kaszálórétek 6510, 91E0* enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) és 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*), 6440 folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei, 3150 Természetes eutróf tavak *Magnopotamion vagy Hydrocharition* növényzettel, 3270- Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri,* és részben *Bidention* növényzettel kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása.

A Megyaszói Tátorjános TT-vel való átfedés miatt a fokozottan védett tátorján *(Crambe tataria)* visszatelepítése, valamint a területen élő egyéb védett növény- és állatfajok állományának megőrzése, fenntartása. A TT-n lévő értékes löszfalnövényzet *(Agropyro-Kochietum prostratae)* és a löszgyep *(Salvio-Festucetum rupicolae)* természetes, illetve természetközeli társulásainak és a Holt-Hernád hínártársulásainak megőrzése.

A madárvédelmi területtel való átfedés miatt az itt élő, fészkelő, táplálkozó és vonuló jelölő madárfajok zavartalanságának biztosítása, szaporodó- és táplálkozó-területeik megőrzése.

## 3.2. Kezelési javaslatok

### *3.2.1. Élőhelyek kezelése*

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) a fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.
Az itt megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.”

A kezelési egységek lehatárolása az egyes azonos kezelést igénylő élőhelyek (Á-NÉR szerinti elkülönítés) összevonásával jött létre pl. hasonló igényeik, kaszálással történő hasznosításuk miatt a folyóvölgyek mocsárrétjeit és a sík és dombvidéki kaszálóréteket és magaskórósokat egy egységbe helyeztük, ugyanígy jártunk el a kiszáradó franciaperjés nedves gyepek és ezek rontott degradálódott változatai esetében, hiszen itt a szárazabb talaj, a kevésbé érzékeny élőhelyek már az esetleges legeltetést is lehetővé teszik. Természetesen a honos fafajú, fás jelölő élőhelyeket különválasztottuk az elsősorban átalakításra javasolt idegenhonos fafajú, illetve idegenhonos fafajokkal elegyes erdőktől. Egyes esetekben csak 1-1 speciális igényű élőhely tartozik egy kezelési egységbe pl. a hínárnövényzet és a nedves felszínek természetes pionír növényzete vonatkozásában, ahol az érintetlenség megőrzése érdekében a minimális beavatkozás a javasolt. A vonatkozó térkép a 3.2.5. fejezetben található.

#### *3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok*

- A területen újabb bányatelek nem fektethető, valamint bányanyitás nem támogatható. A homok és kavicsbányászati terhelés minimalizálása érdekében a meglévő bányatelkek esetében nem támogatható a bányatelek illetve kapacitásbővítés.
- Az egyre erősebben jelentkező horgászati terhelést hatékonyabb kommunikációs tevékenységgel javasolt kompenzálni, elkerülni.
- Az kialakítandó, áthelyezendő, ideiglenes és végleges közlekedésépítési létesítményekhez, vonatkozásában a vonatkozó hatályos jogszabályok irányadók. Új közlekedési létesítmények, illetve olyan vonalas létesítmények kiépítése, melyek a jelölő élőhelyek károsodását okozzák nem tervezhetők.
- A területen új aszfaltozott utak nyomvonalát lehetőség szerint a Natura 2000 területen kívülre, vagy meglévő utak nyomvonalára lehet tervezni, de minden esetben az Igazgatósággal előzetesen egyeztetni szükséges.
- Natura 2000 jelölő élőhelyen szennyvíz-tisztítótelepek elhelyezésére ne kerüljön sor.

- Távközlési tornyok, szélerőművek, nagyméretű reklámtáblák elhelyezése nem javasolható a területen.
- Szeméttelepek Natura 2000 jelölő élőhelyeken nem létesíthetők, az illegális szemétlerakásokat fel kell számolni.
- A turisztikai célú fejlesztéseket – pl. turistautakat, pihenőket, kilátótornyokat – minden esetben egyeztetni kell az igazgatósággal.
- Az elektronikus hírközlési építmények, a postai létesítmények elhelyezése esetén a vonatkozó jogszabályok előírásai érvényesek.
- A mederben és mederrézsűben csak olyan mértékig javasolt a felnövő cserjék és bedőlt fák eltávolítása, ami a 91E0* kódszámú (Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) élőhelyet nem veszélyezteti. Csak a mederbe bedőlt, illetve a kisvízi mederben felnövő cserjék és fák eltávolítása javasolt. A mederrendezési munkák a vízfolyást kísérő puhafás és égeres ligeteket nem érinthetik.
- A mederrészű és a parti sáv kaszálási időpontját, helyét és módszerét a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetve a jelölő fajok életmenetéhez alkalmazkodva kell megválasztani.
- A Hernádot átjárhatóvá kell tenni a jelölő halfajok számára, pl. hiányzó hallépcsőket ki kell építeni.
- A folyóba kerülő szennyvizeket csökkenteni szükséges.
- A Hernádban a vízkivételt, főként kisvizes száraz időszakban korlátozni javasolt.
- A falopások megakadályozása, elsősorban a Sajóládi-erdő esetében.
- A Megyaszó Tátorjános területén a tátorján esetében mesterséges populációkialakítás, visszatelepítés.
- Elengedhetetlen a táj mozaikosságának fenntartása.
- Minden jelentősebb épületlakó denevérkolónia esetében szükséges a szálláshelyek zavartalanságának biztosítása és a kedvező adottságok (pl. megfelelő méretű berepülőnyílások, héjazat) fenntartása. Szaporodási időszakban minden jelentősebb épületlakó denevérkolónia esetében az épületek díszkivilágítását mellőzni szükséges.
- A Natura 2000 kijelölést megelőzően elfogadott településrendezési tervek esetén a Natura 2000 területen található, meglévő épületek, építmények vonatkozásában (vízmű, major, tanya, stb.) a Natura 2000 terület fenntartási céljainak elérését nem veszélyeztető vagy nem sértő és a Natura 2000 terület jelölésekor jogszerűen, jogerős engedélynek megfelelően folytatott tevékenység folytatható.
- A településrendezési tervben szabályos módon, Natura 2000 kihirdetés előtt elfogadott beépítésre szánt terület kiterjedése és szabályozása esetében az adott területen a rendezési tervben meghatározott kiterjedésű területen, megadott beépítési százalékkal, meghatározott szabályozási értékekkel rendelkező épületek, építmények, komplexumok kialakíthatók. Azonban azoknak a paramétereknek a tekintetében, amelyeket a helyi építési szabályzat nem szabályoz, vagy egy intervallum megadásával szabályoz, ott a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett módon, hatósági engedélyezési eljárás keretében a Natura 2000 kijelölés céljait szolgáló korlátozások léphetnek életbe.

### *3.2.1.2. VIZES ÉLŐHELYEK*

***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

Vizes élőhelyek esetében az ökológiai vízmennyiség biztosítása, a szennyezettség elkerülése, a szabad mozgás biztosítása a halfajok számára, az ikrázó-helyek

zavartalanságának a biztosítása és a természetes inváziós fajoktól mentes növényzet fenntartása a legfontosabb feladat.

***Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás javaslatok***

**Kötelezően betartandó előírások**

Vízügyi szempontból a 1995. évi LVII. törvény, 482/2013 (XII.17) és 120/1999. (VII.6) Korm rendeletek.

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai kötelező érvényűek. Ezen előírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

**Önkéntesen vállalható előírások**

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-1

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** hínarasok és pionír part menti vegetáció

***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:
Érintett Natura 2000 élőhelyek: 3150 Természetes eutóf tavak Magnopotamion és Hydrocharition hínárnövényzete, 3270 Iszapos partú folyók részben Chenopodion rubri, és részben Bidention növényzettel
Érintett ÁNÉR élőhelyek: I1: nedves felszínek természetes pionír növényzete,I2: Löszfalak és szakadópartok növényzete, U8: folyóvizek; U9: állóvizek; Ac: Álló és lassan folyó vizek hínárnövényzete; BA: fragmentális mocsári és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partján

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***

A hínarasok és a part menti (sokszor időszakosan víz alatt lévő) pionír növényzet beavatkozás nélkül fenntartandó érzékeny élőhelyek. A felszíni víz szennyezését kell megakadályozni. A jelölő halfajok megóvása miatt a vegyszerhasználat és a haltelepítés kerülése szükséges. A vizes élőhelyeken az ökológiailag szükséges vízmennyiség folyamatos biztosítása a cél, valamint az élőhelyeken jelentkező inváziós fertőzöttség (a parti vegetációban növényfajokkal pl. parlagfű (*Ambrosia artemisifolia*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), idegenhonos aranyvessző fajok (*Solidago spp*.), a víztestben halfajok pl. gyöngyös razbóra (*Pdeudorasbora parva*), naphal (*Lepomis gibbosus*), fekete törpeharcsa (*Ameiurus melas*)) mechanikus módszerekkel történő visszaszorítása a legnagyobb feladat.

| Kód | Vizes élőhelyekre vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| V19 | Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos. | |
| V67 | A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos. | Az inváziós fajok visszaszorítására tett beavatkozások kivételével. |

**Önkéntesen vállalható előírások**

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-2

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** part menti magaskórós vegetáció

***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:
Érintett Natura 2000 élőhelyek: 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
Érintett ÁNÉR élőhelyek: B1a: nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások, B2: Harmatkásás, békabuzogányos pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet; B3: Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykórós mocsarak; D5: patakparti, lápi magaskórósok; D6: ártéri-mocsári magaskórósok árnyas-nyirkos szegélynövényzet

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***
A vízparti növényzet megőrzése a jelölő szitakötő- és lepkefajok megőrzése, a vízminőség javítása miatt fontos. A területen cél az élőhelyeken fokozottan jelentkező inváziós fertőzöttség mechanikus – cseppmentes technológia esetén esetleges vegyszeres- módszerekkel történő visszaszorítása.

| Kód | Vizes élőhelyekre vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| V1 | A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. | |
| Kód | Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok | |
| GY 20 | Kizárólag kaszálással történő hasznosítás. | |
| GY 75 | Kaszálás augusztus 1. után lehetséges. | Harisos élőhelyen. |
| GY 96 | 20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. | Az őszi vérfüves foltokban kell kijelölni. |
| GY 27 | Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. | |

*3.2.1.3.GYEPEK*

***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

Gyepek esetében legfontosabb feladat a nyílt, inváziós és gyomfajoktól mentes, természetes növénytakaróval fedett élőhelyek megőrzése, fenntartása. Ezen cél elérése érdekében elengedhetetlen antropogén hatásra kialakuló gyakori tűzeseteket megelőzése, a megfelelő és kímélő agrotechnika kiválasztása, a jelölő fajok életmenetét, virágzását, fészkelését és fiókanevelését figyelembe vevő kaszálási időpont megválasztása. A legeltetés csak a kevésbé sérülékeny területeken képzelhető el.

A gyepek területarányának csökkenését cserjeirtással lehet megakadályozni, melynek mértéke faj és területfüggő kell legyen, melyet a nemzeti park igazgatóság egyedi szakmai véleménye alapján kell figyelembe venni.

A vadgazdálkodási létesítmények (sózó, szóró, vadetető) gyepen történő elhelyezését a gyomosító, a vadak koncentrált túrása, taposása okozta károsító hatása miatt el kell kerülni.

***Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás javaslatok***

**Kötelezően betartandó előírások**

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/ 2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai kötelező érvényűek. Ezen előírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot" fenntartásához szükséges feltételrendszer megállapításáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet szerinti előírásokat a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs kifizetéseknél is alkalmazni kell. A támogatás igénybevétele esetén kötelezően alkalmazandó a „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot" feltételrendszere.

A termőföldek hasznosítására és a földvédelemre vonatkozó rendelkezéseket a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény is megállapít, ezeket is be kell tartani.

306/2010 Korm. rendelet a levegő védelméről az égetésre vonatkozó előírások.

259/2011. (XII.7) Korm. rendelet, mely többek között a tűzvédelmi birságról is szól.

Vízügyi szempontból a 1995. évi LVII. törvény,83/2014 (III.14) Korm. rendelet 482/2013 (XII.17) és 120/1999. (VII.6) Korm. rendeletek.

**Önkéntesen vállalható előírások**

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-3

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** fajgazdag, magasfüvű nedves gyepek

***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:

Érintett Natura 2000 élőhelyek: 6440 - Folyóvölgyeink *Cnidion dubii* mocsárrétjei, 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis),

Érintett ÁNÉR élőhelyek: D34: Mocsárrétek, B5: nem zsombékoló magassásrétek, OA: jellegtelen fátlan vizes élőhelyek, OB: jellegtelen üde gyepek, OF: magaskórós ruderális gyomnövényzet

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***

A területen található mocsárrétek sérülékeny élőhelyek, rendkívül érzékenyek a kiszáradásra, a nehéz gépekkel történő taposásra. Megőrzésüknél mindig az aktuális vízállapotokat is figyelembe vevő, kíméletes módszerrel történő kaszálás - esetleg sávos, lápréteken kézi kaszálás képzelhető el, melynek időpontját az itt élő jelölő fajok életmenetéhez pl. Janka tarsóka (*Thlaspi jankae*), valamint a madárvédelmi Natura 2000-es területtel való érintettség miatt az itt élő és jelölő madárfajok szaporodásához és fiókaneveléséhez alkalmazkodva kell megválasztani. Ugyanakkor az inváziós aranyvessző

fajok is ezeket az élőhelyeket veszélyeztetik leginkább, ezért visszaszorításukra nagy gondot kell fordítani.

A területen a vérfüves mocsárrétek (D34) sérülékeny élőhelyek, melyek a jelölő lepkefajok tápnövényeinek is élőhelyei. Megőrzésüknél mindig az aktuális vízállapotokat is figyelembe vevő, lehetőleg kíméletes, lehetőleg kézi módszerrel történő kaszálás - esetleg gépi sávos - képzelhető el, melynek időpontját a jelölő lepkefajok életmenetéhez, valamint az itt revírt foglaló haris (*Crex crex*) állományok szaporodásához és fiókaneveléséhez alkalmazkodva kell megválasztani. Mivel ez a kezelési egység foglalja magába a vérfű hangyaboglárkák (*Maculinea teleius*) és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) legjelentősebb élőhelyeit, a legeltetés itt nem javasolt. A gépi szárzúzás sem javasolt. Kezelés során kiemelt figyelmet kell fordítani a legüdébb, legjobb természetességű gyeprészekre, és különösen azokra, melyekben a legtöbb sóskaféle (*Rumex spp.)* és őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) található, illetőleg amelyek virágos növényekben is a leggazdagabbak. A kaszálási módszerek közül csak a kézi kaszálást kell előnyben részesíteni. Stabil, nagy egyedszámú vérfű hangyaboglárka populációk fenntartásához mérsékelten kaszált, nagyjából homogén szerkezetű, július közepére már virágzásnak indult, jelentős tőszámú őszi vérfű állományok a legoptimálisabbak. Ennek biztosítása céljából a június 15-étől október 1-jéig terjedő időszakban kerülni kell az őszi vérfüves rétek teljes területének kaszálását. A vérfüves folt 30%-a évente változó helyen, kaszálatlanul hagyandó. Mivel a jelölő lepkefaj élőhelyei nagyon érzékenyek legoptimálisabb a NP igazgatósággal egyeztetett kaszálási terv elkészítése.

A magaskórósok mind a jelölő lepkefajok, mind pedig a zempléni futrinka (*Carabus zawadszkii)* élőhelyéül szolgálnak, megőrzésük, természetes fajösszetételük fenntartása javasolt.

| Kód | Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| GY01 | Felülvetés nem megengedett. | |
| GY02 | Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. | |
| GY09 | Fogasolás nem megengedett. | |
| GY10 | Tárcsázás nem megengedett. | |
| GY13 | Kiszántás nem megengedett. | |
| GY14 | Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. | |
| GY15 | Tűzpászták létesítése nem megengedett. | |
| GY11 | Hengerezés nem megengedett. | |
| GY20 | Kizárólag kaszálással történő hasznosítás. | |
| GY23 | Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását. | |
| GY26 | Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. | |
| GY28 | A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. | |
| GY29 | Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. | |

| | | |
|---|---|---|
| GY75 | Kaszálás augusztus 1. után lehetséges. | Harisos élőhelyen. |
| GY96 | 20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. | Az őszi vérfüves foltokban kell kijelölni. |
| GY99 | A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani. | |
| GY101 | Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni. | |
| GY102 | A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe beletartozhatnak. | |
| GY109 | A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. | |
| GY111 | A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1. | Az őszi vérfüves foltokban felhagyott területekre értendő. |
| GY116 | A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. | |
| GY79 | Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. | A vérfüves területek június 15 előtt – amennyiben van megfelelő mennyiségű fű – kaszálhatók, a későbbi időpontban történő kaszálás esetén az elhagyandó foltokat a nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. |

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-4

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** fajgazdag száraz gyepek

***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:
Érintett Natura 2000 élőhelyek: 6240 Szubpannon sztyeppék
Érintett ÁNÉR élőhelyek: H4: erdősztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok; H5a: löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***

A sztyepprétek a terület sérülékeny élőhelyei ezért kíméletes gyepgazdálkodás, elsősorban kaszálással történő fenntartás javasolható. A kaszálási időpontban történő korlátozásra a védett növényfajok virágzásának és termésérlelésének biztosítása érdekében történik. Az inváziós fajok irtására a természetes gyepszerkezet, míg a cserjék visszaszorítására az árnyékolás megszüntetése miatt van szükség. A védett cserjefajokat (pl. berkenyék), méretes vadgyümölcsöket, odvas fákat madárvédelmi szempontból is meg kell őrizni.

| Kód | Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|

| | | |
|---|---|---|
| GY01 | Felülvetés nem megengedett. | |
| GY02 | Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. | |
| GY09 | Fogasolás nem megengedett. | |
| GY10 | Tárcsázás nem megengedett. | |
| GY11 | Hengerezés nem megengedett. | |
| GY12 | Gyepszellőztetés nem megengedett. | |
| GY13 | Kiszántás nem megengedett. | |
| GY14 | Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. | |
| GY15 | Tűzpászták létesítése nem megengedett. | |
| GY20 | Kizárólag kaszálással történő hasznosítás. | |
| GY23 | Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását. | |
| GY26 | Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. | |
| GY28 | A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. | |
| GY29 | Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. | |
| GY30 | A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. | |
| GY32 | A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. | |
| GY35 | Legeltetés tilos. | |
| GY74 | Kaszálás július 15. után lehetséges. | |
| GY79 | Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. | |
| GY95 | 15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. | |
| GY99 | A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani. | |
| GY109 | A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. | |

| | | |
|---|---|---|
| GY116 | A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. | |

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-5

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** ecsetpázsitos és franciaperjés kiszáradó kaszálók és legelők

***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:
Érintett Natura 2000 élőhelyek: 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis), csak a franciaperjésedő kiszáradó, rontott típusok
Érintett ÁNÉR élőhelyek: E1: franciaperjés gyepek; OB: jellegtelen üde gyepek; OC: jellegtelen száraz és félszáraz gyepek; OG: taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet; P45: fás legelők

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***

Az ecsetpázsitos kaszálórétek (E1) nem mocsarasodó, fajszegényebb, esetleg gyomosodó, kiszáradó kevésbé érzékeny típusain (OC, OB, OG), fás legelőkön a kaszálás mellett a legeltetés is elképzelhető megfelelő létszámú (0,2-0,3 SZA (azaz, számosállat)/ha) szarvasmarhával. A legeltetés módszerét, a legelő állat mennyiségét, az állatok legelőterületen való tartózkodásának időpontját és intervallumát azonban a nemzeti park igazgatósággal (NPI) egyeztetni kell, hiszen a legeltetésből az érzékeny vérfüves foltokat ki kell hagyni. Ezeken a területeken a NP igazgatósággal egyeztetett legeltetési terv az optimális megoldás. A fás legelők esetében a tájképi értéket is hordozó, idős odvas böhönc jellegű fákat meg kell hagyni.
Amennyiben a csíkos szöcskeegér (*Sicista subtilis*)kimutatását célzó kutatások során igazolódik a faj jelenléte, azokon a gyepeken támogatni kell a külterjes állattartást (szarvasmarha, ló, juh) és a legeltetést. A túllegeltetés kerülendő, foltokban magas füves növényzetet kell hagyni.

*Kaszálás esetén*

| Kód | Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| GY01 | Felülvetés nem megengedett. | |
| GY02 | Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. | |
| GY09 | Fogasolás nem megengedett. | |
| GY10 | Tárcsázás nem megengedett. | |
| GY13 | Kiszántás nem megengedett. | |
| GY14 | Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. | |
| GY22 | Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. | Mindkettő lehetséges, de csak az egyik választható adott évben. Egyszerre nem javasolt a túlhasználat elkerülése |

| | | |
|---|---|---|
| | | miatt. |
| GY23 | Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását. | |
| GY26 | Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. | |
| GY28 | A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. | |
| GY29 | Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. | |
| GY111 | A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1. | Az őszi vérfüves foltokban kaszálatlanul hagyott területekre értendő. |
| GY99 | A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani. | |
| GY96 | 20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. | Az őszi vérfüves foltokban kell kijelölni. |
| GY101 | Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni. | |
| GY102 | A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak. | |
| GY109 | A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. | |
| GY116 | A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. | |
| GY79 | Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. | A vérfüves területek június 15 előtt – amennyiben van megfelelő mennyiségű fű – kaszálhatók, a későbbi időpontban történő kaszálás esetén az elhagyandó foltokat a nemzeti park igazgatósággal |
| Gy75 | Kaszálás augusztus 1. után lehetséges. | Haris revírfoglalás esetén a NPI által kijelölt területen. |

| Kód | Vadgazdálkodásira vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| VA03 | A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. | |

*Legeltetés esetén*

| Kód | Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| GY01 | Felülvetés nem megengedett. | |

| | | |
|---|---|---|
| GY02 | Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. | |
| GY09 | Fogasolás nem megengedett. | |
| GY10 | Tárcsázás nem megengedett. | |
| GY13 | Kiszántás nem megengedett. | |
| GY14 | Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. | |
| GY15 | Tűzpászták létesítése nem megengedett. | |
| GY22 | Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. | Mindkettő lehetséges, de csak az egyik választható adott évben. Egyszerre nem javasolt a túlhasználat elkerülése miatt. |
| GY23 | Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását. | |
| GY26 | Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. | |
| GY28 | A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. | |
| GY29 | Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. | |
| GY44 | A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. | |
| GY45 | A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. | |
| GY57 | Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható. | |
| Gy105 | Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező. | |
| GY111 | A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1. | |
| GY59 | Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. | |
| GY62 | A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át. | Az őszi vérfüves foltokban kell kijelölni. |
| GY67 | Legeltethető állatfajta: szarvasmarhafélék | szarvasmarha |
| GY101 | Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni. | |
| GY116 | A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. | |
| GY117 | Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetni szükséges. | |

| Kód | Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| VA03 | A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. | |

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-6

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** lágy és fás szárú özönfajok állományai
***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:
Érintett Natura 2000 élőhelyek: -
Érintett ÁNÉR élőhelyek: OD: lágy szárú özönfajok; P2c: idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***
Ezeken az erősen fertőzött élőhelyeken az évente többszöri kaszálással történő, esetleg cseppmentes technológiával történő visszaszorítás és eltávolítás a legfontosabb feladat. Nagyon erős a gyalogakác és a magas/kanadai aranyvessző fertőzöttség.

| Kód | Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| GY101 | Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni. | |
| GY26 | Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. | |
| GY27 | Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. | |
| GY108 | Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. | |
| GY109 | A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. | |

### *3.2.1.4.ERDŐK*

***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

A területre készített körzeti erdőtervek részben már a Natura 2000 területek kihirdetése után készültek, így bennük a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok hosszú távú fenntartásának szempontjai részben már megjelennek. Emellett a védett természeti területeket nem érintő erdőtervek 2010. évi Natura 2000 szempontú felülvizsgálata az erdőtervekben további természetvédelmi szempontokat rögzített.

A jelölő erdős élőhelytípusok kedvező természetességi állapotú (természetes és természetszerű erdő, illetve esetleg származék erdő besorolású) állományainál törekedni kell a Natura 2000 rendeltetés elsődleges rendeltetésként való megállapítására.

A sérülékeny termőhelyen álló, véderdő jellegű és általában természetvédelmi szempontból is jelentős erdők kisebb, önálló erdőrészletként nem leválasztható állományaiban – az erdőrészlet egészéhez viszonyítva – differenciált erdőkezelést kell biztosítani. A véderdő jellegű foltok általában aktív gazdálkodás nélkül, a természetes erdődinamikai folyamatokra alapozva tartandók fenn, a kezelési feladatok e helyeken az idegenhonos fafajok folyamatos, vagy fokozatos cseréje, a vadkárosítás megelőzésére, a felújulási folyamat segítésére, illetve esetleg a közutak melletti 20-30 m széles erdősávok gondozására terjednek ki.

Az üzemmódok közül a területen kívánatos a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódok (átalakító, szálaló, illetve faanyag-termelést nem szolgáló üzemmód) minél nagyobb területen való alkalmazása.

A beavatkozásokkal érintett erdők állománynevelése (tisztítások, esetleg gyérítések) során az őshonos elegyfafajok egyedei kímélendők, visszahagyandók. Idegenhonos fafajokkal elegyes erdőkben a munkákat az őshonos fafajok megtartásával, az idegenhonos fafajok rovására kell elvégezni. A nevelési munkák során kerülni kell az egyenletes hálózatot kialakító, szerkezet homogenizáló jellegű beavatkozásokat, törekedni kell a szerkezeti változatosság (alsó lombkoronaszint, cserjeszint, böhöncök, mikroélőhelyek, stb.) megtartására, fokozására.

A vágásos és átalakító üzemmódba sorolt erdőknél a termőhelyi viszonyok és az állományok egészségi állapota függvényében a lehető legmagasabb vágáskorok alkalmazását kell célul kitűzni. Az előforduló gyorsan növő fafajok állományaiban (égeresek, füzesek, nyarasok) 40-70 év közötti vágáskorok határozhatók meg.

változatosabb állományokat eredményező (folyamatos erdőborítás melletti gazdálkodást/kezelést lehetővé tevő) természetes felújítási módok alkalmazása lehet az irány. Legfontosabb célként a rövid idő (5-10 év alatt) alatt végigvezetett, egyenletes bontáson alapuló, ismét egykorú, homogén állományokat produkáló ernyős felújítóvágásoktól való eltávolodást lehet megfogalmazni, s helyettük a 15-30 évre elnyújtott, egyenlőtlen (lékes-csoportos-foltos) beavatkozással végzett felújítóvágások (egyes ligeterdő-állományokban a szálalás) alkalmazását kell szorgalmazni.

A természetmegőrzési területen belül az állománytípusok jövőbeni kívánatos arányát és térbeli mintázatát a potenciális természetes erdőtársulások eloszlása határozza meg. Az erdőterületeken belül található idegenhonos fafajú erdők főként nemes nyarasok, amelyek a hazai nyarasok, hazai füzesek, égeresek termőhelyén állnak. A nemes nyarasok jövőbeni kívánatos átalakítás fenti őshonos, termőhelynek megfelelő faállománytípusok növekedését eredményezné. Az idegenhonos fafajú erdők fafajcserés átalakítása természetvédelmi szempontból távlatilag indokolt, így annak támogatási rendszeren keresztül való ösztönzése fontos feladat.

A távlati célállomány-típusok minden erdőterületen a termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos fő- és elegyfafajok alkotta, a potenciális természetes

erdőtársulásoknak megfelelő állománytípusok lehetnek. A terület jellemzői alapján a terület fontosabb célállomány-típusai a következők: HNY-E (elegyes hazai nyaras), FÜ-E (elegyes füzes), MÉ (mézgás égeres), MÉ-E (elegyes mézgás égeres).

Kulcseleme az erdők jó állapotban való fenntartásának az alkalmazott fakitermelési és közelítési technológia. A teljes fában vagy hosszúfában történő vonszolásos közelítés nagyon sok kárt okozhat a visszamaradó állományban, az aljnövényzetben, az erdőtalajhoz kötötten elforduló mikroélőhelyekben és magában a talajban is. Minél nagyobb arányban szükséges tehát a faanyag megemelt formában való mozgatása, illetve a kíméletes közelítési módok (ideértve a lovas közelítést is) alkalmazása. Fontos szempont továbbá a fakitermelési munkák (faanyag-felkészítés, faanyag-mozgatás, vágásterület-rendezés) időpontjának, időjárási körülményeinek, illetve talajállapotának megválasztása: ezeket a feladatokat elsősorban a fő vegetációs és költési időszakon kívül (augusztus 15. és március 15. között) kell elvégezni.

Az erdők jó természetességi állapotának megőrzéséhez és fejlesztéséhez, valamint az erdei biodiverzitás-védelméhez hozzátartozik a mikroélőhelyek megtartása és bővítése is. A mikroélőhelyek részben termőhelyi eredetűek (pl. kőgörgeteg, sziklakibúvás, források, erek, patakok, kisvízállások), részben a faállomány-szerkezet függvényében vannak jelen (pl. álló és fekvő holtfa, facsonk, hasadt-törött fák, üreges-odvas törzsek). Közülük kiemelkedő jelentősége van a holtfa különböző formáinak (jelenlététől számos élőlénycsoport léte, lokális megmaradása függhet), így a gazdálkodási célzatú beavatkozások során az álló és fekvő holtfa egy része (elsősorban a vastagabb, 15 cm törzsátmérő feletti holtfa, hektáronként 5-20 $m^3$ mennyiségben) javasolt visszahagyni.

Az erdőkben folytatott gazdálkodási/kezelési célzatú beavatkozások során minden esetben tekintettel kell lenni a Natura 2000 jelölő fajok (és természetesen más értékes, védett fajok) populációnak megőrzésére, életfeltételeik biztosítására. Az egyes növény- és állatfajok érdekében foganatosítható intézkedések: a lelőhely, szaporodási hely és környékének gazdálkodás alóli (időszakos vagy teljes) mentesítése, az adott élőlénycsoport számára szükséges szubsztrát/közeg (pl. holtfa, odú, cserjeszint, táplálkozási kapcsolatok révén releváns fafaj) megtartása-megjelenítése, az egyéb veszélyeztető tényezők elhárítása.

Az országos problémaként jelentkező erdei vadkár helyi szinten is megmutatkozik: a térségbeli vaddisznó-populáció főleg taposással, a feltalaj feltúrásával-átforgatásával, makkfelszedéssel, a csemeték kitúrásával okoz kárt, míg az őz- és gímszarvas-állomány a felverődött újulat rágásával, hántásával, szelektálásával képes blokkolni vagy hátráltatni az erdődinamikai, illetve felújulási folyamatokat. A felmerülő problémával szemben az egyetlen lehetséges – mielőbb megvalósítandó – megoldás a térségi szintű, drasztikus vadlétszám-csökkentés.

***Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás javaslatok***

**Kötelezően betartandó előírások**

Az erdők és fásítások esetében az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény előírásai és a Fonyi erdőtervezési körzet, a Hernádvölgyi erdőtervezési körzet, a Szerencsi erdőtervezési körzet, a 723. Tiszakeszi erdészeti tervezési körzet, a Hegyközi erdészeti tervezési körzet, az 531. sz. Telkibányai erdészeti tervezési körzet, az Erdőbényei erdőtervezési körzet által előírt vonatkozó erdőgazdálkodási szabályok kötelező érvényűek.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet a támogatás igénybe vétele esetén kötelező.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai erdők esetében is kötelező érvényűek. Ezen előírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

**Önkéntesen vállalható előírások**

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-7

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** Honos fafajú, edafikus erdők (ligeterdők)
***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:
Érintett Natura 2000 élőhelyek: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0**), 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmenion minoris)*
Érintett ÁNÉR élőhelyek: J4: fűz-nyár ártéri erdők; J5: égerligetek; J6: keményfás ártéri erdők; RA: őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok; RB: őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők; RC: őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők.

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***

A Hernád folyót kísérő galériaerdők és kisebb ártéri erdőfoltok-facsoportok, erdősávok.

A természetmegőrzési területen belül jelentős arányban, a vízfolyások mentén szinte mindenhol megjelenő élőhelytípus, azonban az állományok mérete és fragmentáltsága miatt csak kis hányada szerepel az erdészeti nyilvántartásban, mint erdőtervezett erdőterület.

Az élőhely területe egyre inkább csökken. Az élőhely különleges, speciális a fajösszetétele, nagyon sérülékeny. Az erdészeti tevékenység során a lábonálló fák megőrzése fontos és a terület érintetlenségét biztosítani kell. Arra különösen vigyázni kell, hogy a terület élőhelyén a mozaikosság megmaradjon. A területre tájidegen fajok bekerülése az élőhely átalakulását okozhatja, ami miatt a terület jellege is megváltozhat ezeket vissza kell szorítani.

Az idős keményfás ligeterdők (pl. Kemelyi- (másnéven Belegrádi)-erdő és a Sajóládi-erdő megmaradt részei) érintetlenül tartandók fenn. Kivéve az agresszíven terjedő idegenhonos fa- és cserjefajok, illetve lágyszárúak esetleges megjelenésének rendszeres ellenőrzése, egyedei rendszeres eltávolítása, nyűvése, visszavágása.

A Sajóládi-erdő a tömeges falopások miatt rontott, helyreállítása folyamatban van, sok a fiatalos.

A díszes tarkalepke (*Eupydryas maturna*) megőrzése érdekében a napfényes tisztások, nyiladékok és erdőszegélyek fenntartandók, sűrű fiatal erdőkben megnyitással kialakítandók. A szegélyélőhelyek megtartása a zempléni futrinka (*Carabus zawadszkii*)számára is elengedhetetlen.

Az érintett állományokra – azok elhelyezkedése és mérete miatt – elsősorban minimális beavatkozással érintendő élőhelyekként és nem természeti erőforrásként (hasznosítható faanyagot tartalmazó erdőkként) kell tekinteni. A madárvédelmi szempontokat a madárvédelmi területtel való átfedés miatt itt is figyelembe kell venni.

Az erdészeti, illetve fakitermelési munkák során az elegyesség és az állományszerkezeti változatosság megtartása-fokozása, a drasztikus beavatkozások mellőzése, illetve az állományokhoz kötődő mikroélőhelyek kímélete emelhető ki. A denevérszálláshelyként szolgáló böhöncös odvas fákat kímélni szükséges.

| Kód | Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| E01 | A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében.<br>. | |
| E02 | A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése. | |
| E04 | Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása. | |
| E03 | A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. | |
| E05 | Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. | |
| E06 | Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. | |
| E07 | Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. | |
| E08 | Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). | |
| E09 | A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével | |
| E10 | Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. | |
| E12 | A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. | |
| E13 | Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). | |
| E16 | A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 $m^3$/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. | |

| | | |
|---|---|---|
| E17 | Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. | |
| E18 | A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. | |
| E20 | Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása. | <u>Területi korlátozás:</u><br>Az alsó szintben lévő idegenhonos fafajok területi korlát nélkül kitermelhetőek,<br>- a felső szintben lévő invazív fafajok max. 25%-os mértékig 50 méteren belül,<br>- a felső szintben lévő invazív fafajok max.50%-ig a fészektől számított 50-100 méter között,<br>- a felső szintben lévő idegenhonos, de nem inváziós fajok max. 15%-os mértékig 50 méteren belül<br>- a felső szintben lévő idegenhonos, de nem inváziós fajok max. 30%-os mértékig a fészektől számított 50-100 méter között kitermelhetők. Egyéb munkálatok tekintetében a fészkelési időszakok figyelembe vételével közösségi jelentőségű ragadozómadárfaj és fekete gólya esetében a fészek körül 100m sugarú körben, időbeni korláttal (fészkelés, fiókanevelés) 300m sugarú körben az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozott. |
| E22 | Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 $m^3$/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása. | |
| E27 | A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. | |
| E26 | Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. | |

| | | |
|---|---|---|
| E28 | Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. | |
| E29 | A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. | |
| E31 | A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. | |
| E35 | Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. | |
| E36 | Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása. | |
| E39 | A mikroélőhelyek fenntartása. | |
| E49 | Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. | |
| E51 | Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal. | |
| E52 | Őshonos fafajú faállomány táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal történő felújítása. | |
| E55 | Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal | |
| E57 | Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. | |
| E65 | Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. | |
| E68 | Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. | |

| | | |
|---|---|---|
| E70 | Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:<br>• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.<br>• Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.<br>• Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.<br>• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.<br>• Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).<br>• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.<br>• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással. | |
| E71 | A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról. | |
| E72 | Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. | |
| E81 | Faanyag közelítése csak fagyott vagy száraz talajon. | |
| E87 | Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása. | |
| Kód | Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
| VA01 | Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. | |

*Élőhelyfejlesztési javaslatok:*

Az állományok hosszú távú fenntartása elsősorban a kapcsolódó területek védőfunkciójának biztosításával lehetséges, így ezeken a szomszédos területeken olyan típusú élőhelyfejlesztési lépések (pl. szántó-gyep konverzió, gyomos területek rendszeres kaszálása) javasolhatók, melyek a láperdők és láposodó égeresek táji szintű ökológiai hálózatba illesztését, illetve a gazdálkodási környezet melletti fenntartását egyaránt megoldják.

A fás növényzet nélküli folyó- és patakszakaszokon – összhangban a mederfenntartási elképzelésekkel – őshonos, a területen is jellemző fajokból álló fasorok, illetve keskeny

erdősávok telepítését is meg lehet fontolni. Megfelelő méretű területsáv rendelkezésre állása esetén (főként gyomos gyepek és szántók rovására) szóba jöhet vízfolyások menti állományok kiszélesítése is. A fásítási/erdősítési munka lehetséges célfafajai: fehér nyár, fehér fűz, törékeny fűz, mézgás éger, magas kőris.

A jelölő élőhely termőhelyein jelentős mértékben fordulnak elő nemesnyáras faállományok, amelyeket javasolt lenne hosszútávon átalakítani a termőhelynek megfelelő, őshonos faállománnyá, pl. kőris elegyes kocsányos tölgyessé, elegyes kőrisessé (MSZ-mezei szil, VSZ-vénic szil, TFŰ-törékeny fűz, stb. eleggyel).

A Sajóládi-erdő tekintetében az elegyesebb állományok kialakítása az elvárás a tölgy-kőris-szil ligeterdőkben.

**Önkéntesen vállalható előírások**

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-8

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** Idegenhonos fafajú ültetvények, idegenhonos fafajokkal elegyes erdők

***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:

Érintett Natura 2000 élőhelyek:-

Érintett ÁNÉR élőhelyek: RDa: Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők, RDb: Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők, S1: akácültetvények, S2: nemesnyarasok, S3: egyéb ültetett tájidegen lombos erdők, S4: ültetett erdei- és feketefenyvesek, S5: egyéb ültetett tájidegen fenyvesek; S6: nem őshonos fafajok spontán állományai S7: nem őshonos fafajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***

A honos fafajú erdők helyén kialakított vagy spontán kialakult ültetvények, idegenhonos erdők szerkezete rontott, egyhangú, cserje és gyepszintje szegény, gyomfajokkal terhelt. Az ilyen jellegű erdők faunája is szegény. Az idegenhonos fajok kiszorítása és a spontán terjedés a természetes élőhelyeket is degradálja, veszélyezteti. Mindenképen átalakítás javasolt.

| Kód | Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| E05 | Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. | |
| E06 | Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. | |
| E07 | Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. | |
| E20 | Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása. | Területi korlátozás:<br>Az alsó szintben lévő idegenhonos fafajok területi korlát nélkül kitermelhetőek,<br>- a felső szintben lévő invazív fafajok max. 25%-os mértékig 50 méteren belül,<br>- a felső szintben lévő invazív fafajok max.50%-ig a fészektől számított 50-100 méter között,<br>- a felső szintben lévő idegenhonos, de nem inváziós fajok max. 15%-os mértékig 50 méteren belül<br>- a felső szintben lévő idegenhonos, de nem inváziós fajok max. 30%-os mértékig a fészektől számított 50-100 méter között kitermelhetők. Egyéb munkálatok tekintetében a fészkelési időszakok figyelembe vételével közösségi jelentőségű ragadozómadárfaj és fekete gólya esetében a fészek körül 100m sugarú körben, időbeni korláttal (fészkelés, fiókanevelés) 300m sugarú körben az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozott. |
| E25 | Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében). | |
| E28 | Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. | |

| | | |
|---|---|---|
| E29 | A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. | |
| E30 | Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is. | |
| E35 | Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. | |
| E51 | Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal. | |
| E64 | Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is). | |
| E65 | Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. | |
| E69 | A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. | |
| E70 | Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:<br>• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.<br>• Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.<br>• Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.<br>• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.<br>• Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).<br>• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.<br>• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással. | |
| E71 | A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. | |
| E72 | Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. | |

| | | |
|---|---|---|
| E68 | Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. | |
| E78 | A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása. | |
| E81 | Faanyag közelítése csak fagyott vagy száraz talajon. | |
| | Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok | |
| VA01 | Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. | |

***(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***

Véghasználatot követően fafajcserés átalakítás végzése javasolható, melyhez jelenleg is elérhető támogatás áll rendelkezésre.

Nemesnyarasok esetében a későbbi véghasználatot követően a nemesnyaras helyén őshonos fafajú (potenciálisan fehérfűz, törékeny fűz, mézgás éger fafajokból álló) erdősítést kell létrehozni. Az átalakítást teljes talajelőkészítés nélkül, pásztás talajmegmunkálással lehet majd elvégezni.

A tarvágásos véghasználatot megelőző időszakban az állomány alá a termőhelyi viszonyoknak megfelelő (fentebb említett) őshonos lombos fafajok sorokba vagy csoportokba beültethetők, s így akár a nemesnyaras fokozatos átalakítása is lehetséges.

A fenyvesek után a termőhelyi viszonyok ismeretében részleges (padkás) talajelőkészítést követően elegyes gyertyános-kocsánytalan tölgyes, cseres-tölgyes fiatalosok kialakítása javasolható Alkalmazható elegyfafajok: mezei juhar, vadkörte, barkóca berkenye (cseres-tölgyesek), vagy mezei juhar, kislevelű hárs, madárcseresznye (gyertyános-tölgyesek).

A tarvágásos véghasználat során az előforduló őshonos lombos fafajok egy része hagyásfaként vagy hagyásfa-csoportként visszahagyandó.

Az akácletermelés után az akáctuskók és sarjak vegyszeres kezelésére gondot kell fordítani, az őshonos lombos fafajok csemetéit intenzív ápolással kell az akácsarjak és a vágásnövényzet fölé segíteni.

**<u>Önkéntesen vállalható előírások</u>**

**a) Kezelési egység kódja:** KE-11

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** vágásterületek, fiatal erdősítések, fiatalosok
***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:
<u>Érintett Natura 2000 élőhelyek:</u> -

<u>Érintett ÁNÉR élőhelyek:</u> P1: őshonos fafajú fiatalosok; P3: újonnan létrehozott őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatalosok, P8: vágásterületek

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***

Az erdőfelújítások során az idegenhonos fajok és a siska nádtippan előretörésének megakadályozása miatt gondoskodni kell róla, hogy maximum 2 vegetációs időszakban álljon fedetlenül a vágásterület, ezután az erdősítések első kiviteléről feltétlenül gondoskodni szükséges. A mesterséges erdősítések során – a talaj szerkezetének, a talajban, illetve annak felszínén áttelelő rovarfauna, valamint az őshonos növénytakaró védelme érdekében – kerülendő a teljes talajelőkészítés, ehelyett a pásztás talajelőkészítést kell előtérbe helyezni.

Az erdőfelújítások során valamennyi erdősítés célállománytípusai között meg kell jelennie a terület potenciális, őshonos vegetációját tükröző erdősítési célállománynak is. Védett természeti területen csak őshonos fafajokból álló erdősítési célállomány tervezhető.

Az inváziós növényfajok (kisebb mértékben a gyalogakác, zöld juhar, igen jelentős mértékben az amerikai kőris) nagyszámú jelenléte aktív erdősítés ápolást igényel. Fontos szempont, az erdők tűz elleni védelme is, ezért soros ültetések esetében az erdősítések 5 éves korától már csak maximum minden második sorban, de elfogadható az erdősítések sorközeinek tárcsázása is.

A meglevő elegyességet, állományszerkezeti változatosságot (szintezettség, mozaikosság) meg kell tartani, lehetőség szerint növelni az erdősítések felújítása, pótlása, ápolása során.

A felújtóvágás-végvágások során 5%, védett természeti területen 10% hagyásfa-csoport visszahagyása szükséges az itt fészkelő és az odúlakó fajok véghasználattal érintett erdei élőhelyek átmeneti jellegének biztosítása, valamint erdei menedékhelyek kialakítása miatt.

Az agresszíven terjedő, idegenhonos fafajok (pl. amerikai kőris, akác, vöröstölgy) egyedeinek visszaszorítása az erdősítések ápolása során alapvető feladat a természetes élőhelyszerkezet fenntartása miatt.

Elegyfafajok nélküli, vagy alig elegyes fiatal állományokban alátelepítéssel, a termőhelyi viszonyoknak megfelelő elegyfák megjelenítése elvégezhető.

| Kód | Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| E01 | A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében. | Sajóládi-erdő, Kemelyi-erdő |
| E04 | Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása. | Kivéve a töltések, vízügyi objektumok védelmét szolgáló erdők területére, ahol az előírt hálózat miatt nehézkes a honos nyár telepítés. |
| E08 | Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). | |
| E13 | Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). | |
| E14 | Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). | |

| | | |
|---|---|---|
| E16 | A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 $m^3$/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. | Nem védett, Natura 2000 erdőterületen egészségügyi termelésnél legalább 5 $m^3$/ha álló holtfa, törzskiválasztó- és növedékfokozó gyérítés, tarvágás, felújítóvágás bontó- és végvágása, készletgondozó használat, szálalóvágás, szálalás és egyéb termelés esetén legalább 5-20 $m^3$/ha álló holtfa visszahagyása kötelező. Védett természeti területen valamennyi 15 cm mellmagasági átmérő feletti, őshonos holtfa visszahagyandó. |
| E17 | Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. | |
| E18 | A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. | |
| E19 | Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete. | |
| E20 | Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása. | Az erdősítések ápolását a lakott fészkek 300 méteres sugarú körén belül a természetvédelmi kezelésért felelő szerv munkatársaival egyeztetni szükséges. |
| E24 | Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása. | Az inváziós fajok eltávolítását, visszaszorítását biztosítani szükséges. |
| E26 | Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. | |
| E27 | A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. | |

| | | |
|---|---|---|
| E28 | Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. | |
| E29 | A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. | |
| E31 | A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. | |
| E32 | A táj- és termőhelyhonos fafajú faállomány tarvágásos véghasználatakor csak kisebb, legfeljebb 0,5 ha-os összefüggő vágásterület alkalmazása, egymástól minél távolabb olyan módon, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg. | Csak a J4 ÁNÉR élőhelyen értelmezhető. Kocsányos tölgy tarvágásos felújítása tilos |
| E33 | Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. | L5, K1a és J6 ÁNÉR kategóriákra vonatkozólag. |
| E34 | A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület kialakítása, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes, magszóró fa meghagyásával. | |
| E37 | Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító mikroélőhely visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában. | |
| E38 | Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. | |
| E39 | A mikroélőhelyek fenntartása. | |
| E41 | A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása. | Fakitermelés augusztus 15. és március 15. között, kivéve a sorközök ápolását célzó gépi ápolásokat. |
| E47 | Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. | |
| E48 | Mesterséges felújítás, illetve pótlás esetén géppel részleges talaj-előkészítés. | |
| E50 | A vágásterületen történő égetés mellőzése. | |
| E51 | Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal. | |
| E52 | Őshonos fafajú faállomány táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal történő felújítása. | |
| E55 | Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal | Kivéve a töltések, vízügyi objektumok védelmét szolgáló erdők területére, ahol az előírt hálózat miatt nehézkes a honos nyár telepítés. |
| E56 | Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal | Kivéve a töltések, vízügyi objektumok védelmét szolgáló erdők területére, ahol az előírt hálózat miatt nehézkes a honos nyár telepítés. |

| | | |
|---|---|---|
| E57 | Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. | |
| E58 | Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. | |
| E65 | Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. | |
| E68 | Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. | |
| E70 | Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:<br>• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.<br>• Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.<br>• Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.<br>• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.<br>• Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).<br>• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.<br>• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással. | |
| E71 | A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása. | |
| E72 | Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. | |
| E74 | Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése. | |
| E75 | Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják. | |
| E77 | Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével. | |
| E78 | A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása. | |
| E80 | Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében időbeli korlátozás alkalmazása. | ANPI-val egyeztetve. |
| E82 | Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők. | |

| | | |
|---|---|---|
| E83 | Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása. | |
| E84 | Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészletek korosztály-eloszlásának javítása. | őshonos faállományú erdők esetén a nagy kiterjedésű, egybefüggő erdőfelújítások, valamint a nagy kiterjedésű egykorú állományok kialakulásának elkerülése, egyenletes koreloszlás közelítése, idős állományok jelenlétének folyamatos biztosítása |
| E85 | A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig. | |
| E86 | A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében. | Kivétel: árterület |
| E89 | Az idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása révén felnyíló erdő, vagy tisztás kialakítása. | |
| E92 | Az adott erdőrészletben véghasználatot követően természetes felújítás. | |
| E93 | Tuskóprizmák, tuskópászták felszámolása. | Amennyiben a gazdálkodó vállalja. |

| Kód | Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| VA02 | A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. | |
| VA03 | A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. | Erdei tisztáson. |

### *3.2.1.6. CSERJÉSEK*

***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

A gyepkezelések felhagyása nyomán, spontán szukcesszióval kialakult cserjés élőhelyek között fajgazdag és degradált állományok is vannak. A cserjések estében elsődleges cél a gyep-cserjés megfelelő arányának, mozaikosságának megőrzése a kijelölés céljait figyelembe véve és biztosítva. A védett cserjefajok kíméletével a cserjések visszaszorítása a sztyepprétről, ugyanakkor fontos a cserjésekben fészkelő madárfajok életfeltételeinek is a biztosítása, ezért a természetes erdőszegélyek meghagyása.

Külön kell szólni a Hernád kavicszátonyain kialakult, időszakosan vízborított bokorfüzesekről, melyek megközelítése is sok esetben nehézségekbe ütközik. Ezen állományok fenntartása beavatkozás nélkül - kivéve az özönnövények visszaszorítása – javasolt.

A vadgazdálkodási létesítmények (sózó, szóró, vadetető) cserjésben történő elhelyezését a gyomosító, a vadak koncentrált túrása, taposása okozta károsító hatása miatt el kell kerülni.

***Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás javaslatok***

**Kötelezően betartandó előírások**

Mivel a cserjések jelenleg is gyep művelési ágú területeken vannak a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai kötelező érvényűek. Ezen előírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer megállapításáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet szerinti előírásokat a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs kifizetéseknél is alkalmazni kell. A támogatás igénybevétele esetén kötelezően alkalmazandó a „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” feltételrendszere.

A termőföldek hasznosítására és a földvédelemre vonatkozó rendelkezéseket a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény is megállapít, melyeket be kell tartani.

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-9

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** nedves és száraz területen kialakult cserjések
***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:
Érintett Natura 2000 élőhelyek: -
Érintett ÁNÉR élőhelyek: P2a és P2b: Üde és nedves cserjések, galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***

A bokorfüzesek és kökényes-galagonyás-borókás cserjések egyre nagyobb teret hódítanak el a gyepes élőhelyekből visszaszorításuk alapvető feladat. Az időbeni korlátozásra a cserjéseket előnyben részesítő énekesmadarak (tövisszúró gébics, karvalyposzáta) fészkelési időszakára tekintettel van szükség. Ugyanakkor a zempléni futrinka, a sárga gyapjasszövő és számos madárfaj a bokros szegélyeket előnyben részesíti, úgyhogy erdővel érintkező szegélyzónát hagyni kell.

| Kód | Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| GY28 | A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. | |
| GY29 | Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. | |
| GY31 | A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. | |
| GY118 | Élőhelyrekonstrukció. | A NPI által meghatározott területeken gyeppé alakítás. |
| GY32 | A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. | |
| Kód | Erdőgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok | |
| E78 | A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása. | Amennyiben a cserjésedés olyan mértékű, hogy már fásításnak számít. |
| Kód | Vadgazdálkodásra vonatkozó előírás-javaslatok | |
| VA03 | A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. | |

**(e)** ***Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:***

Az értékes előrehaladott szukcesszionális állapotú, erősen cserjésedett gyepeken a cserjeirtás elvégzése után, folyamatos kaszálással a cserjéseket gyeppé kell visszaalakítani a nyílt élőhelyek területi arányának megtartás érdekében.

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-10

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** zátonyok bokorfüzesei
***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:
Érintett Natura 2000 élőhelyek: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0**),
Érintett ÁNÉR élőhelyek: J3 folyómenti bokorfüzesek (itt:zátonyokon)

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***
A Hernád kavicszátonyain kialakult, időszakosan vízborított bokorfüzesei. Ezen állományok fenntartása beavatkozás nélkül - kivéve az özönnövények visszaszorítása – javasolt.

| Kód | Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok | Magyarázat |
|---|---|---|
| GY26 | Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. | |
| GY27 | Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. | |

*3.2.1.5. SZÁNTÓK, AGRÁR ÉLŐHELYEK*

***Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:***

A területen található szántókon a természetkímélő gazdálkodás előtérbe helyezésével elősegíthető a környező gyepes élőhelyek megóvása, valamint a közösségi jelentőségű állat és növényfajok védelme.

***Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás javaslatok***

**Kötelezően betartandó előírások**
A termőföldek hasznosítására és a földvédelemre vonatkozó a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény rendelkezései irányadók.
**Önként vállalható előírások**

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-12

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** Szántóterületek, agrár élőhelyek

***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:
Érintett Natura 2000 élőhelyek: -
Érintett ÁNÉR élőhelyek: U3: Falvak, falu jellegű külvárosok, P7: Hagyományos fajtájú, extenzív gyümölcsösök, T1: egyéves intenzív szántóföldi kultúrák, T2: évelő szántóföldi kultúrák, T5: vetett gyepek, füves sportpályák T7: intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyó ültetvények T8: extenzív szőlők, gyümölcsösök; T9: kiskertek; T10: fiatal parlag és ugar

### *(d) Kezelési javaslatok indoklása*

A területen található kisparcellás, extenzív szántókon a természetkímélő gazdálkodás előtérbe helyezésével elősegíthető a környező gyepes és vizes élőhelyek megóvása, valamint a jelölő állat- és növényfajok fajok védelme.

| Kód | Szántóterületekre vonatkozó előírás-javaslatok |
|---|---|
| SZ04 | Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező. |
| SZ10 | Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható. |
| SZ11 | Szalma, széna: szalma, széna depóniát és bálát (különösen a felszíni vizektől mért 200 m távolságon belül és ártéren) a területről 30 napon belül le kell hordani. |
| SZ12 | Egyéb szerves hulladék (szár, levél, cefre): cefre mésszel keverve talajjavítás céljából csak engedéllyel helyezhető ki. |
| SZ13 | Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos. |
| SZ14 | A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer-mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni. |
| SZ17 | Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók. |
| SZ21 | Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos. |
| SZ24 | Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen. |
| SZ25 | Rovarölő szerek nem alkalmazhatók. |
| SZ34 | Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t. |
| SZ37 | Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. |
| SZ43 | Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény telepítése tilos. |
| SZ46 | Melioráció tilos. |
| SZ63 | Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos. |
| SZ68 | A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor kell legyen. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét, kizárólag mechanikai eszközökkel, biztosítani kell. |

### *(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:*

Értékes közösségi jelentőségű fajoknak is otthont adó, jelölő élőhelynek számító gyeppé alakult szántót beszántani nem javasolt, azt célszerű gyeppé minősíttetni. A beszántás az itt kialakult jelölő élőhelyeket – sík és dombvidéki kaszálórétek, mocsárrétek és magaskórósok – megszünteti.

*3.2.1.7. EGYÉB ÉLŐHELYEK*

**(a) Kezelési egység kódja:** KE-13

***(b) Kezelési egység meghatározása:*** épületek, építmények, udvarok, vonalas létesítmények

***(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata***:

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Érintett ÁNÉR élőhelyek: U4: telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók; U5: Meddőhányók és földdel fedett hulladéklerakók, U7: homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó-és kubikgödrök, mesterséges löszfalak U10: tanyák, családi gazdaságok; U11: út és vasúthálózat

***(d) Kezelési javaslatok indoklása***

A területen található földutak és aszfaltozott utak mentén kaszálni lehetséges, az inváziós és gyomfajok visszaszorítása miatt, valamint vegetációs időszakon kívül a cserjeirtás az átjárhatóság és a beláthatóság biztosítása érdekében. A vegyszeres gyomirtás azonban nem támogatható.

A kubikgödrök, mint kétéltű élőhelyek fenntartandók.

### *3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés*

A 3.2.1. fejezetben kezelési egységekre lebontva szerepelnek a természetvédelmi irányelvek rekonstrukcióra, élőhelyfejlesztésre vonatkozóan.

Halak esetében az állományainak fennmaradása érdekében a megépített duzzasztók, műtárgyak mellett biztosítani kell számukra a fel- és lejutás lehetőségét, melyet tájba illesztett, természetszerű hallépcsők, halcsatornák kialakításával érhetünk el.

Fel kell számolni az ipari és kommunális szennyező forrásokat.

Az élőhelyeiken hatósági eszközökkel meg kell tiltani a sóder- és homokkitermelést.

A homok- és sóderkitermelés nyomainak felszámolása.

Denevérek esetében az erdőterületeken belül a természetes/természetszerű erdőborítás arányának növelése, illetve vegyes korosztályszerkezet kialakítása.

### *3.2.3. Fajvédelmi intézkedések*

A jelölő fajok közül a csíkos szöcskeegérnek (Bakó 2004) van központi fajmegőrzési terve, melyben a következő intézkedéseket javasolják:

- Bizonyított kipusztulás esetén a Perei-legelőre a faj visszatelepítésének lehetőségét meg kell vizsgálni.
- A csíkos szöcskeegér által használt gyeptársulásokon a növény- és rágcsálóirtószerek használatát meg kell tiltani. A szántóföldi műveléses vegyszeres növényvédelmét csökkentett mennyiségű gyomirtó és gombaölő szerekkel kell megvalósítani.
- A dúvadak számát a vadászati jog gyakorlójának bevonásával a csíkos szöcskeegér élőhelyein, a legminimálisabb szinten kell tartani.
- Amennyiben a faj kimutatását célzó kutatások során igazolódik a jelenléte, azokon a gyepeken támogatni kell a külterjes állattartást (szarvasmarha, ló, juh) és a legeltetést.
-

Díszes tarkalepke (Euphydryas maturna)

- A Kemelyi (másnéven Belegrádi) -erdőben a hazai idős kőrises erdőtagok további kitermelését minden lehetséges eszközzel szükséges megakadályozni, ugyanakkor a napfényes nyiladékok, foltok fenntartásáról gondoskodni kell. Fontos továbbá az akác

előretörésének megakadályozása.

- A Sajóládi-erdőben 2014-ben sikerült újra megtalálni a lepkefajt, ami bizakodásra ad okot. A fiatal hazai kőrisek igen nagy mennyiségben állnak rendelkezésre. Probléma ugyanakkor, hogy az állományok lepkefaj szempontjából túlzott záródása tapasztalható, valamint terjed az akác is. Előbbit a megnyitással, utóbbit a kiszálalással meg kell akadályozni.

A díszes tarkalepke (*Euphrydyas maturna*) (Varga 2006) fajmegőrzési tervében pedig a következők szerepelnek:

- A díszes tarkalepke állományának fennmaradásához a legalább középkorú ártéri keményfás, kőrises-tölgyes ligeterdők megőrzése szükséges, ahol a lepke számára fontos tisztások és szegélyek tartandók fenn. A lepke élőhelyein szálaló jellegű gazdálkodás (szálalás, szálalóvágás) alkalmazandó tarvágás helyett. Fontos az inváziós növények visszaszorítása, valamint a melioráció és a vízrendezés korlátozása az élőhelyeken.

A közösségi jelentőségű halfajok állományok fennmaradása érdekében a Hernádon természetközeli állapotú, gyorsabb folyású mederszakaszok fenntartása szükséges, amelyeken a hosszirányú átjárhatóság biztosított. A Hernádon a kavicspadok, mint szaporodóhelyek megtartása is szükséges. A vízfolyást kísérő fás vegetációt fenn kell tartani, a kisvízi meder szélén is. A kiemelt jelentőségű halfajok állományának növekedése érdekében haltelepítés csak indokolt esetben végezhető, s akkor is csak őshonos, a víztérre jellemző halfajok telepíthetők.

Az erdei szitakötő állományának megőrzéséhez sebesebb áramlású, durvább aljzatú folyószakaszok fennmaradása szükséges.

A Janka-tarsóka állományának megőrzése érdekében az élőhelyéül szolgáló gyepterületek évenkénti kaszálása és a beszántások megakadályozása szükséges.

Vöröshasú unka: erdei vízfolyások és kisvízállások kímélete a fakitermelések, közelítési és faanyag-szállítási tevékenység során.

Jelölő denevérfajok: Minden jelentősebb épületlakó denevérkolónia esetében szükséges a szálláshelyek zavartalanságának biztosítása a és a kedvező adottságok (pl. megfelelő méretű berepülőnyílások, héjazat) fenntartása. Szaporodási időszakban minden jelentősebb épületlakó denevérkolónia esetében az épületek díszkivilágítása mellőzendő. A lehető legnagyobb számban meghagyandók az erdőkben a denevérek számára alkalmas odvas fák.

Fokozottan védett denevérfaj szaporodási helyének 100-300 m-es sugarú körzetében szaporodási időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.

Tátorján (*Crambe tatarea*) – a Megyaszói Tátorjános TT-vel való átfedés miatt.
*Mivel a partfal szakadása miatt eltűnt a területről ezért javasol intézkedés a mesterséges állománynövelés (Horváth 2005), a fajmegőrzési terv szerinti protokoll alapján.*

Mesterséges termésterjesztés, a legközelebbi populációban gyűjtött termések kiszórásával. A gyűjtést, nagyobb, stabil szubpopulációkban kell végezni, július végén vagy augusztusban. A július – augusztus során begyűjtött magokat ősszel (októberben) kell elvetni. A balatonkenesei gyakorlat szerint: kb. 50-100 db, egyenként mintegy 20×20 cm-es kis négyzetben a gyepet kapával vagy ásóval fel kell törni, a gyökereket el kell távolítani, majd a kis „magágy” közepén 2 cm mélyre 2-3 db tátorján-termést kell vetni. (A „magágyak” számát a tapasztalatok alapján változtatni lehet). A magvetés helyeit célszerű megjelölni, majd az eredményességet folyamatosan regisztrálni.

Harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)

Az abaújvári forrás melletti élőhelyet elsősorban az intenzív vadjárás veszélyezteti. A vadak mesterséges úton történő kizárása (pl. kerítés) ugyanakkor az élőhely intenzívebb cserjésedéséhez vezethet, amely ugyancsak nem kívánatos. Javasolt a területen néhány évente a forráslápon és az alatta található nedves élőhelyfoltokon, magaskórósokban a cserjék kézi visszaszorítása.

Zempléni futrinka (*Carabus zawadzkii*)

A Sajó és a Cserehát déli része felől terjedő változó futrinka alfaj (*C. scheidleri pseudopreyssleri*) - amely a zempléni futrinkával azonos élőhelyeket népesít be – kiszoríthatja, vagy hibridizálhat a jelölő fajjal. A változó futrinka terjedését nyomon kell követni.

Jelölő halfajok:

Balin (*Aspius aspius*), Petényi márna (*Barbus meridionalis*), tiszai ingola (*Eudontomyzon danfordi*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), homoki küllő (*Gobio kessleri*), selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vágó csík (*Cobitis taenia*), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), német bucó (*Zingel streber)*: Állományainak fennmaradása érdekében a megépített duzzasztók, műtárgyak mellett biztosítani kell számukra a fel- és lejutás lehetőségét, melyet tájba illesztett, természetszerű hallépcsők, halcsatornák kialakításával érhetünk el. Fel kell számolni az ipari és kommunális szennyező forrásokat. Az egyre erősebben jelentkező horgászati terhelést hatékonyabb kommunikációs tevékenységgel lehetne kompenzálni. Az élőhelyeiken a sóder- és homokkitermelést minimalizálni, kerülni szükséges.

### *3.2.4. Kutatás, monitorozás*

A területen 11 Natura 2000 élőhely monitoring mintaterület található, mellyel a jelölő élőhelyek reprezentálva vannak. Ezek felmérése folyamatban van a Nemzeti Biodiverzitás monitorozó Rendszer (NBmR) Natura 2000 élőhelyek felmérése gyepes, vizes és erdős protokoll szerint. A Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) az NBmR keretében felmérésre kerül Egy élőhelytérképezéses kvadrát is érinti a területet (O5x5 003 Alsódobsza) és ez is központi (NBmR) protokoll szerint kerül felmérésre.

Jelölő fajok közül a **csíkos szöcskeegérre (*Sicista subtilis*)** (Bakó 2004) vonatkozó kutatási és monitorozási javaslatot a fajvédelmi terv a következőképpen határozza meg:

„Szükséges a csíkos szöcskeegér élőhelyének behatárolása nagyléptékű térbeli skálán a korábbi élőhelyeken az ottani állományok meglétének vizsgálatára.

A Hernád menti élőhelyeken (Vilmány, Felsődobsza, Csobád, Hernádszentandrás) elevenfogó csapdázásokat és a szőrcsapdázást kell végezni.

E tevékenységet május és október között, élőhelyenként legalább havi gyakorisággal, 5 nap (4 éjszaka) kell végezni.

A csapdázás eszközei: fa, műanyag és alumínium alapanyagú dobozcsapdák. A módszerek mindegyike élvefogó, a gyakori ellenőrzéssel a jelentősebb elhullás elkerülhető. „

Jelenleg a területen - mivel biztos adata ezidáig az utóbbi évekből nincs – élvefogó és szőrcsapdázást nem végzünk. Erre akkor kerülhet sor, ha stabil populációt találunk.

Jelenleg – ahogy évtizedek óta – bagolyköpet elemzés alapján (NBmR protokoll szerint) vizsgáljuk (MTTM-Magyar Természettudományi Múzeum munkatársai) a faj jelenlétét. Legutóbbi adatai bagolyköpetből 2008-ból származnak. Vizuálisan a területen a potenciális élőhelyeken rendszeres terepbejárás is történik.

További kutatás szükséges annak tisztázásra, hogy a szöcskeegér valóban kipusztult-e a Hernád-völgyből. Amennyiben a faj eltűnése bizonyítást nyer a mesterséges populáció

létrehozása lehet a megoldás, visszatelepítésre a Perei-legelő lenne a legalkalmasabb helyszín.

A **díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)**

Varga (szerk: 2006) elkészítette a fajmegőrzési tervet, melynek fajra vonatkozó felmérési módszertanát Ábrahám (2008) átdolgozta. A díszes tarkalepke felmérése, állománybecslése 3 mintaterületen (Sajólád, Belegrád és Girincs) Ábrahám (2008) által kidolgozott protokoll szerint zajlott 2009-2012 között vonalmenti számlálással és jelölés-visszafogással. (Örvössy 2009, 2010, 2011, 2012)

A további felméréseket célszerű ez alapján tovább folytatni.

Az NBmR keretében egyenlőre ezen a területen nem folyik mintavételezés. Tekintettel a sérülékeny, kis populációra egyenlőre nem is javasoljuk felvételét a mintaterületek közé.

**Harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)**

Szükséges olyan refugiumok kialakítása, ahol kisebb-nagyobb foltokban a kaszálás hosszabb ideig tartó szüneteltetését kellene megoldani. A nedves gyepeken a mozaikosság fenntartása/kialakítása elsőrangú természetvédelmi törekvés kell, hogy legyen a faj fennmaradása érdekében.

Az egyetlen megtalált állomány monitorozása, csak nyomonkövetésre kell korlátozódjon.

**Zempléni futrinka (*Carabus zawadzkii*)** A már ismert Hernád menti állományok monitorozása csak rendkívül ritkán, pl. 4-5 évente, kis számú élvefogó talajcsapdákkal látszik indokoltnak. Bizonyított rajzási ideje májusban és júniusban van, a nyár végi és ősz eleji imágó megjelenés dokumentálása is lehet kitűzött kutatási feladat

A Hernád jobb partjának *C. zawadzkii* és *C. scheidleri* állományait, külön lenne érdemes kutatni az izoláció okának vizsgálatával és a hibridizáció lehetőségének feltárásával.

**Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)**

A Kemelyi (másnéven Belegrádi)-erdőben és a Sajóládi-erdőben jelentősebb populációi tenyésznek, azok populációméretének változását már érdemes folyamatosan monitorozni (pl. az évente elhullott imágók maradványainak számolásával).

**Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)** monitorozását a NBmR protokoll szerint kell végrehajtani, amelyet opcionálisan ki lehet egészíteni távolsági mintavétellel (Distance sampling).

**A jelölő halfajok** monitorozására taxonokra kidolgozott módszerek indokoltak, a közösségi szintű, NBmR-ben használt módszertan csak részben elégíti ki ezen fajok populációinak a méretéről szükséges információhiányt. Ezt kiegészítendő a következő módszereket javasoljuk:

Petényi márna (*Barbus meridionalis*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), homoki küllő (*Gobio kessleri),* selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), német bucó (*Zingel streber*): A felsorolt taxonok esetében eredményes módszer a 60-80 cm-nél nem mélyebb, áttetsző, homokos, kavicsos és sóderes aljzatú, áramló vizű mederszakaszokon a vízben történő gázolással, elektromos halászgéppel folytatott adatgyűjtés, legalább két eltérő aszpektusban, bármely napszakban.

Tiszai ingola (*Eudontomyzon danfordi*): a korábban és jelenleg ismert, valamint a potenciálisan figyelembe vehető élőhelyek elektromos halászgéppel történő monitorozása tavaszi és őszi időszakban.

Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*): csónakból vagy vízben történő gázolással, nappali időszakban elektromos halászgéppel végzett adatgyűjtés a parti zónában, a vízinövényzet vagy kőszórás között, legalább két eltérő aszpektusban.

Vágócsík (*Cobitis taenia*), törpecsík(*Sabanejewia aurata*): a finom üledékkel, homokkal borított részeken, lehetőleg átlátszó vízben, csónakból vagy vízben történő gázolással, elektromos halászgéppel folytatott adatgyűjtés legalább két eltérő aszpektusban, nappali időszakban.

### *3.2.5. Mellékletek*

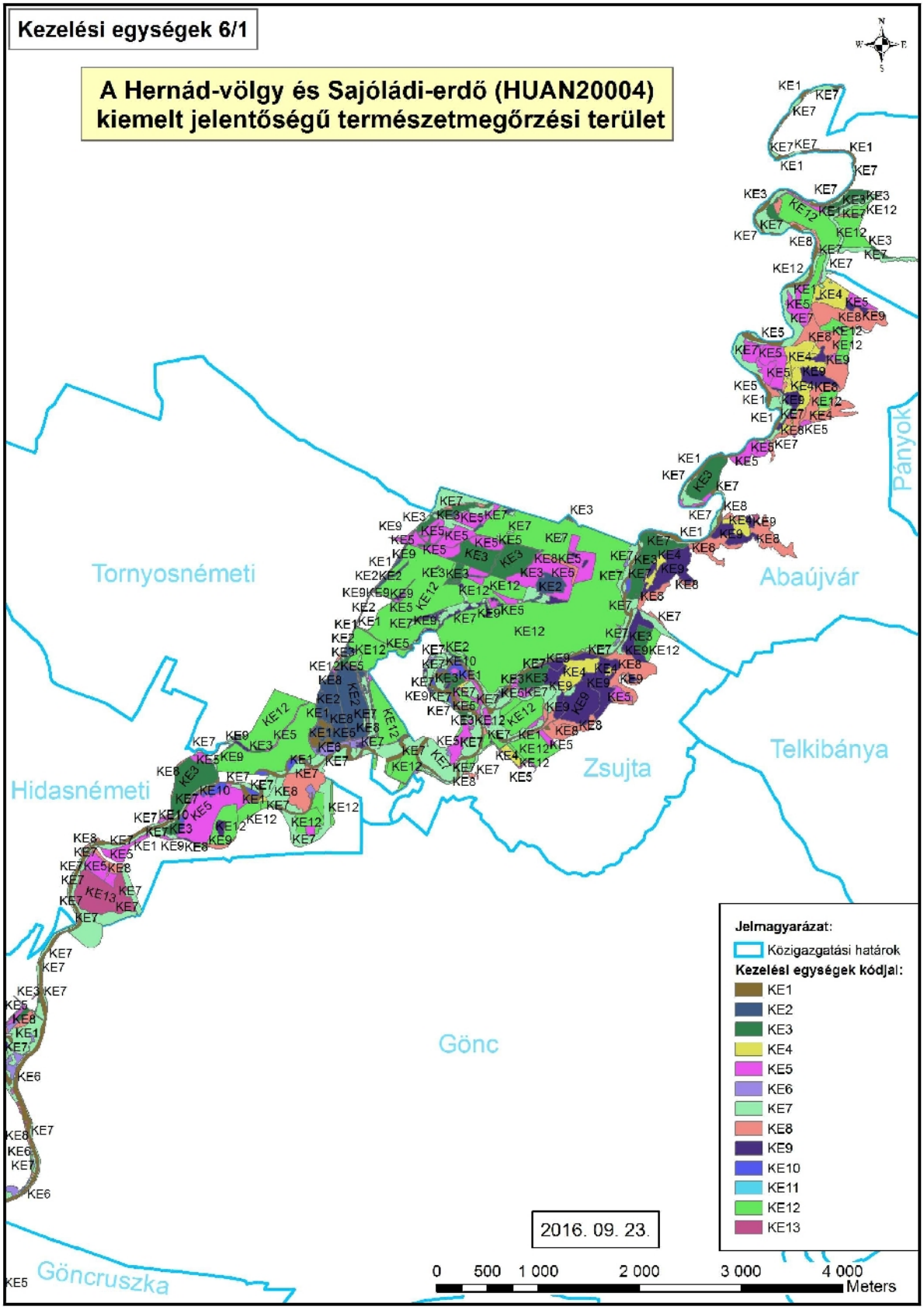

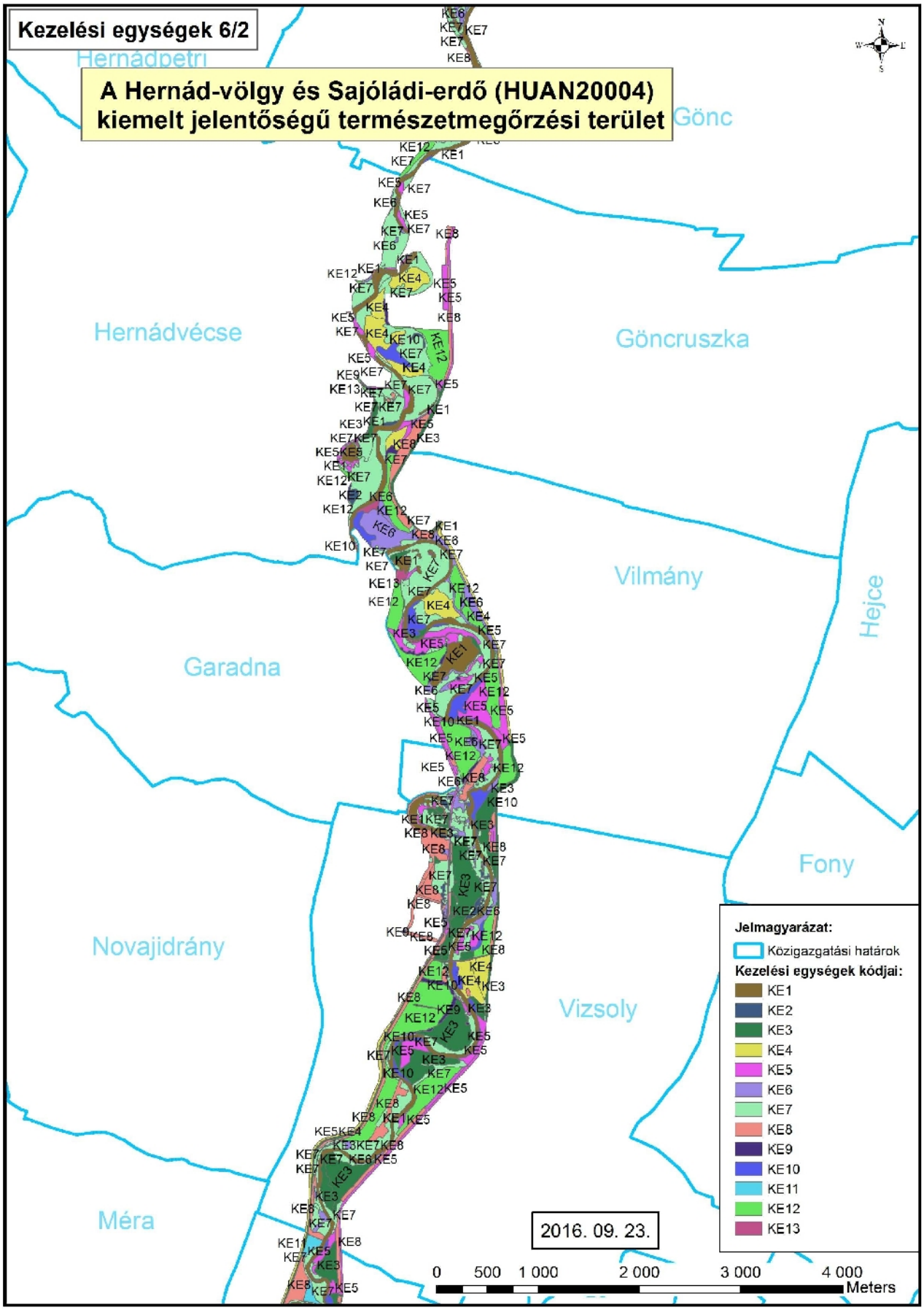
Kezelési egységek 6/2
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Hernádpetri
Gönc
Hernádvécse
Göncruszka
Vilmány
Hejce
Garadna
Fony
Novajidrány
Vizsoly
Méra
2016. 09. 23.
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Kezelési egységek kódjai:
KE1
KE2
KE3
KE4
KE5
KE6
KE7
KE8
KE9
KE10
KE11
KE12
KE13
0 500 1 000 2 000 3 000 4 000
Meters

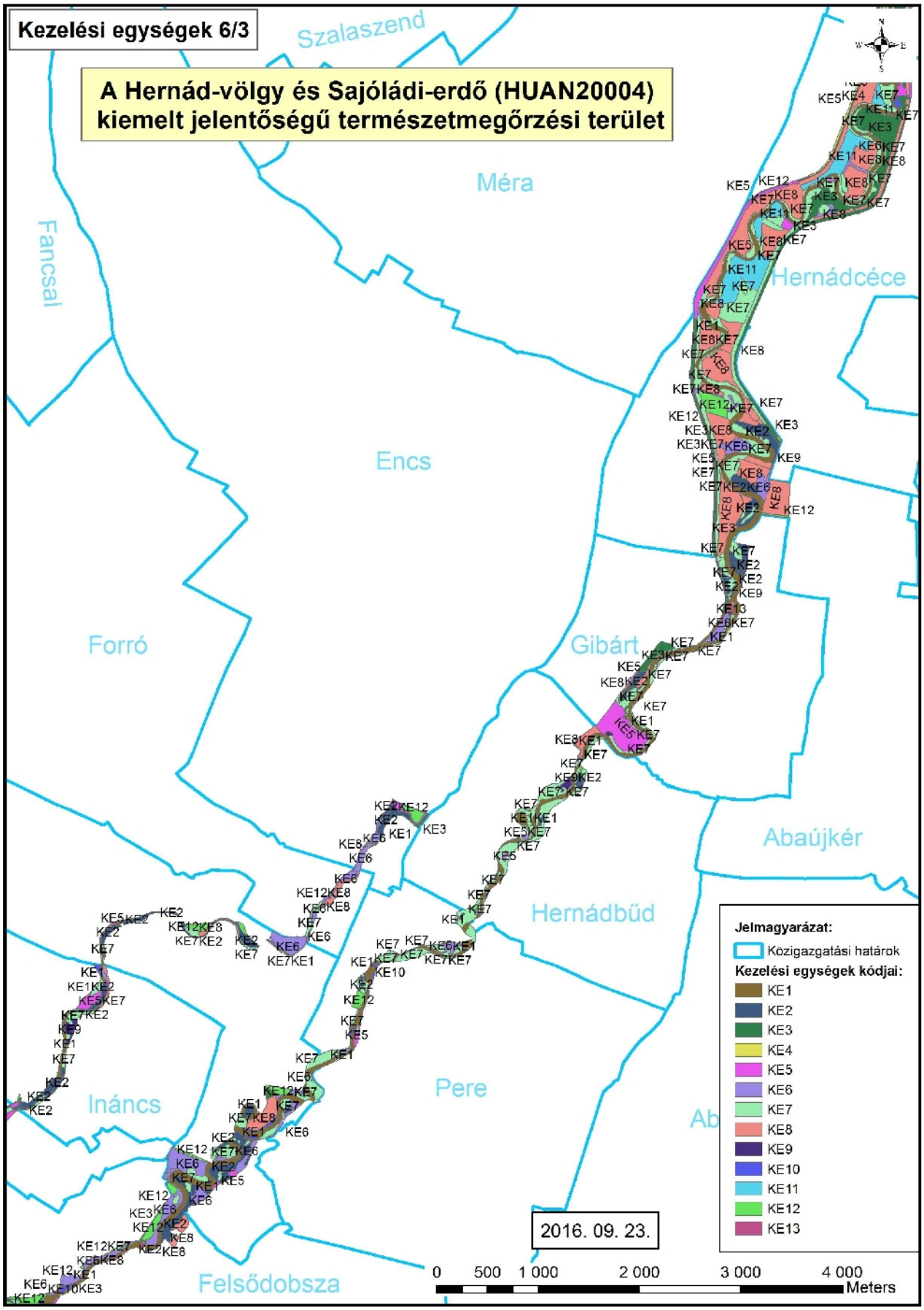
Kezelési egységek 6/3
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Szalaszend
Méra
Fancsal
Encs
Hernádcéce
Forró
Gibárt
Abaújkér
Hernádbűd
Pere
Ináncs
Felsődobsza
2016. 09. 23.
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Kezelési egységek kódjai:
KE1
KE2
KE3
KE4
KE5
KE6
KE7
KE8
KE9
KE10
KE11
KE12
KE13
0 500 1 000 2 000 3 000 4 000
Meters

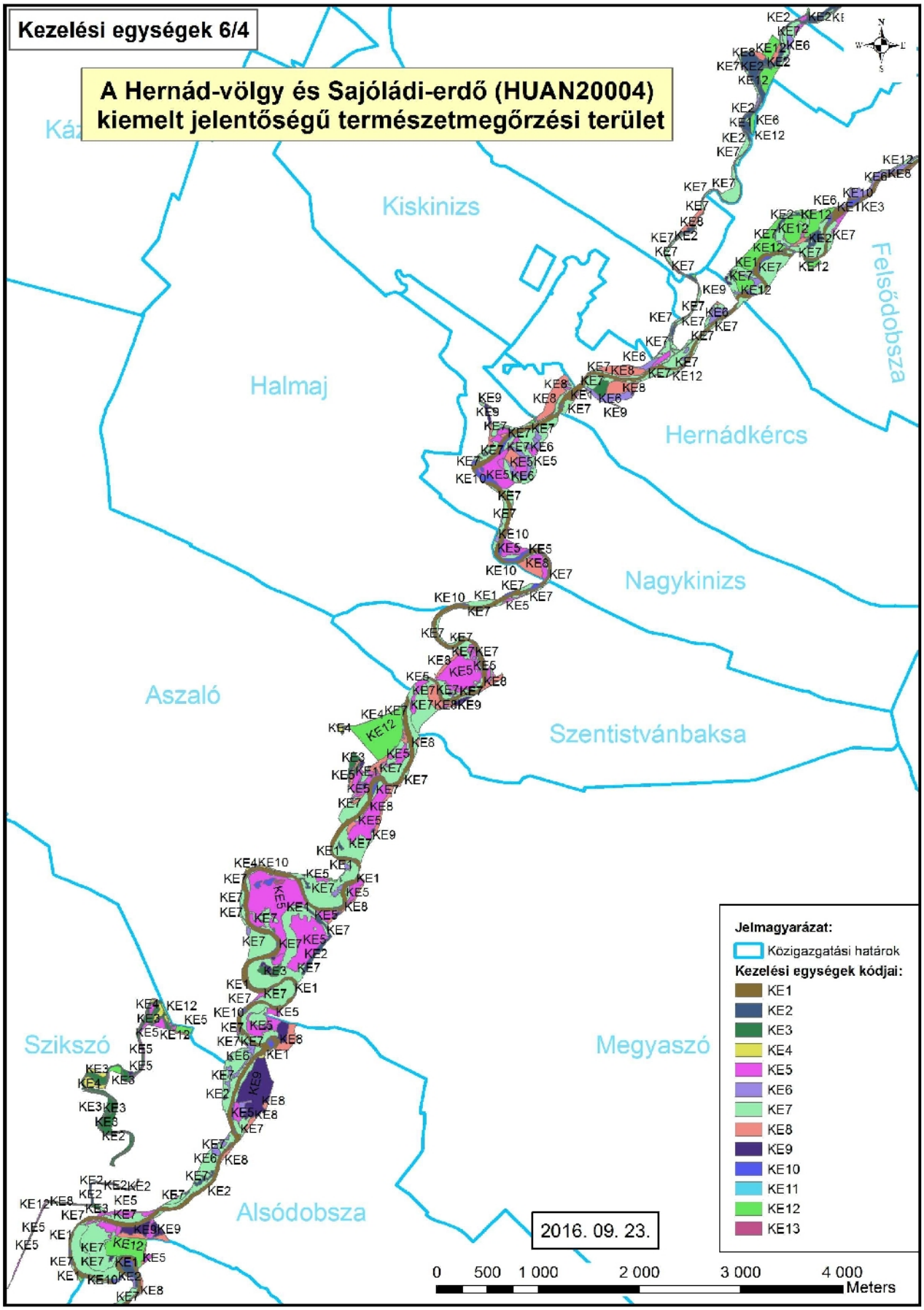
Kezelési egységek 6/4
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Kiskinizs
Halmaj
Felsődobsza
Hernádkércs
Nagykinizs
Aszaló
Szentistvánbaksa
Szikszó
Megyaszó
Alsódobsza
2016. 09. 23.
0 500 1 000 2 000 3 000 4 000 Meters
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Kezelési egységek kódjai:
KE1
KE2
KE3
KE4
KE5
KE6
KE7
KE8
KE9
KE10
KE11
KE12
KE13

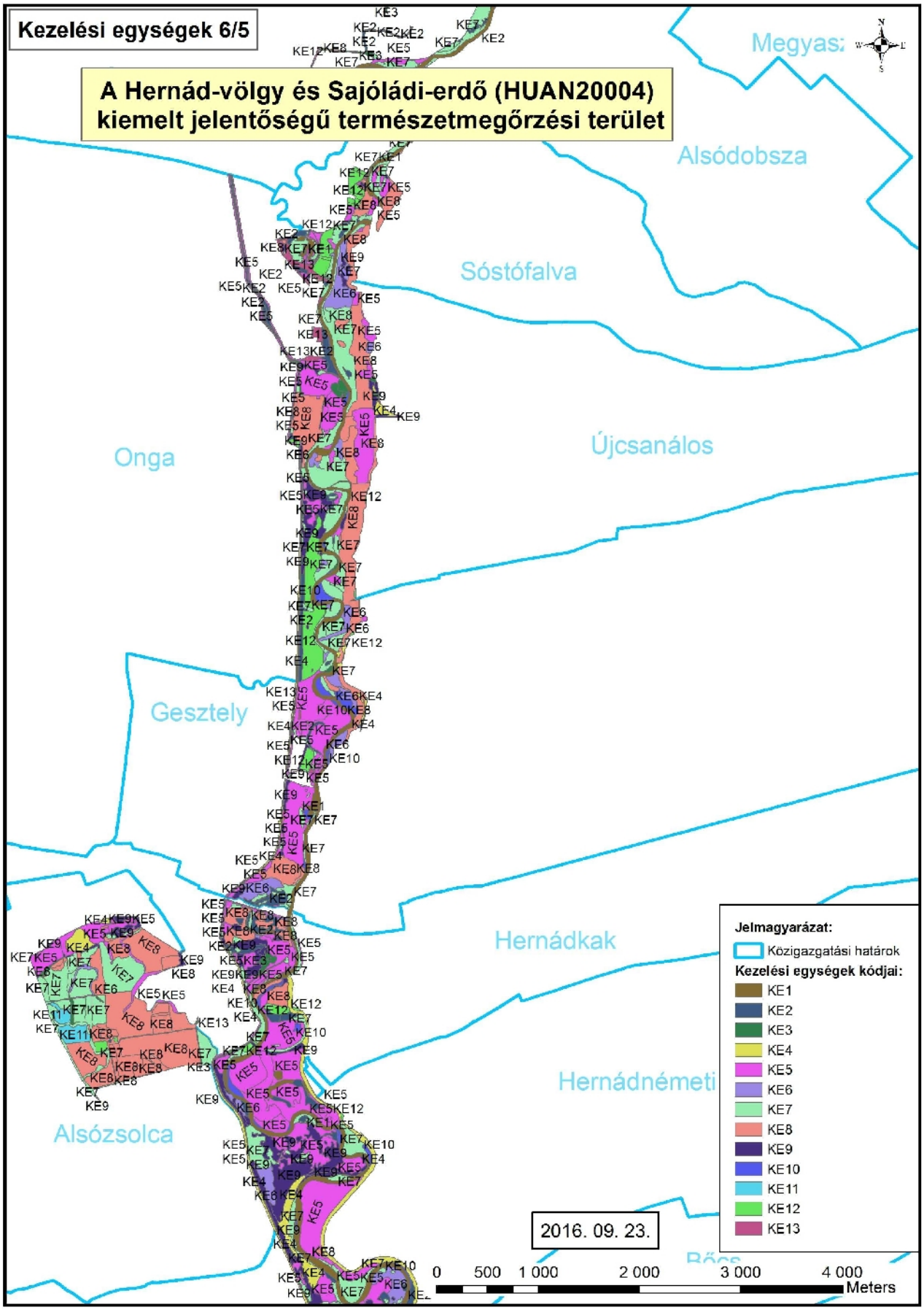
Kezelési egységek 6/5
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Megyas:
Alsódobsza
Sóstófalva
Onga
Újcsanálos
Gesztely
Hernádkak
Hernádnémeti
Alsózsolca
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Kezelési egységek kódjai:
KE1
KE2
KE3
KE4
KE5
KE6
KE7
KE8
KE9
KE10
KE11
KE12
KE13
2016. 09. 23.
0 500 1 000 2 000 3 000 4 000
Meters

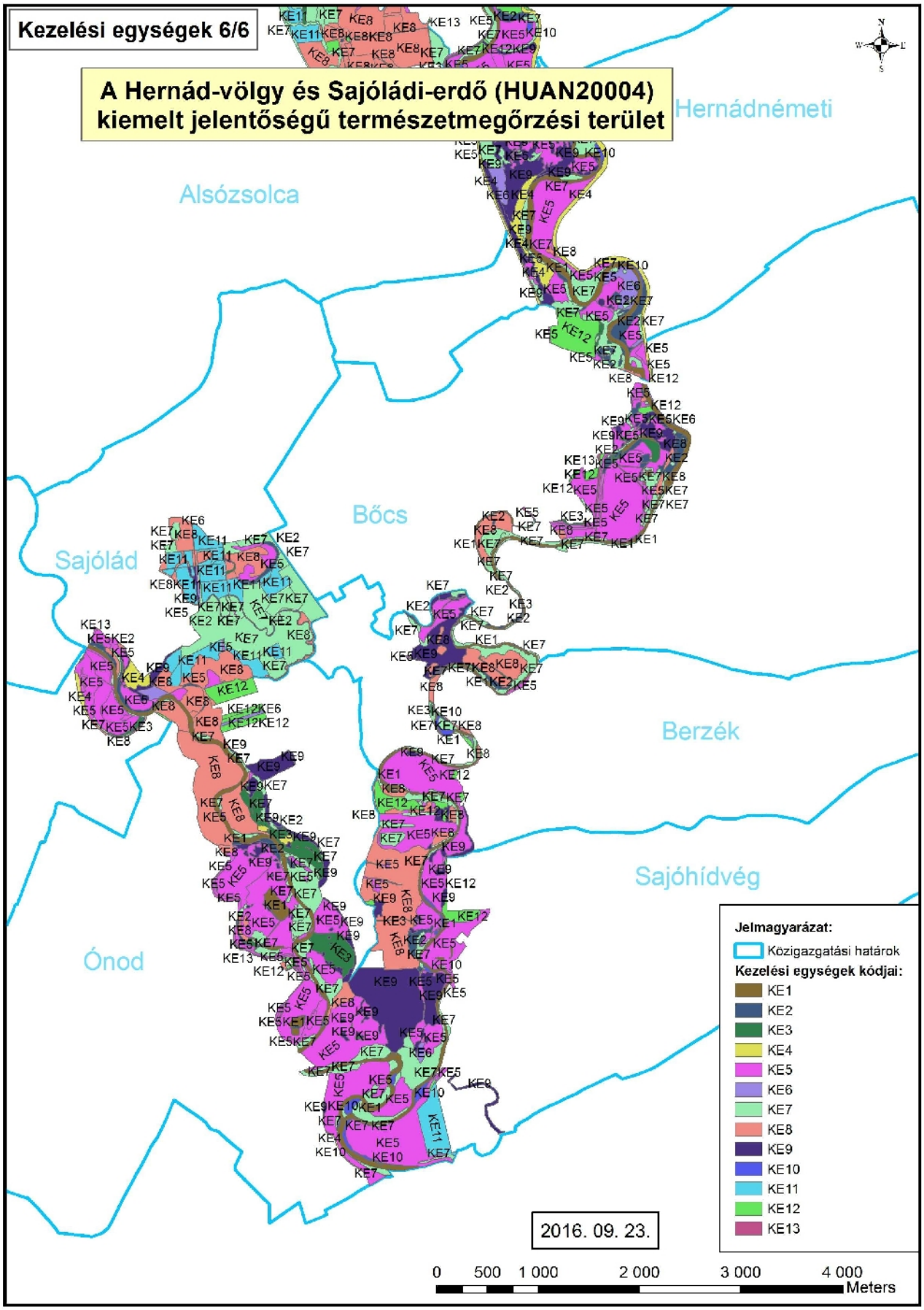
Kezelési egységek 6/6
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Hernádnémeti
Alsózsolca
Bőcs
Sajólád
Berzék
Sajóhídvég
Ónod
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Kezelési egységek kódjai:
KE1
KE2
KE3
KE4
KE5
KE6
KE7
KE8
KE9
KE10
KE11
KE12
KE13
2016. 09. 23.
0 500 1 000 2 000 3 000 4 000
Meters

## 3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területekbe tartozik, illetve része a Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völggyel különleges madárvédelmi területnek (HUBN10007) is, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területeken belül országos jelentőségű védett természeti területe a Megyaszói Tátorjános TT illetve, 1 db ex lege védett lápterület ezért a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény is vonatkozik rá. A TT vonatkozásában a kihirdetett kezelési tervek előírásait 62/2007 KvVM rendeletet is figyelembe kell venni.

Továbbá a terület teljes egészében része az országos ökológiai hálózatnak is egyben (ld. 1.6. fejezet).

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

### *3.3.1. Agrártámogatások*

#### 3.3.1. 1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A területet jelenleg 237 MEPAR-blokk érinti. Nem magas természeti értékű terület besorolású. Nincs kedvezőtlen adottságú terület.

Natura 2000 kifizetések a 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet által meghatározott feltételek betartása mellett kérhetők, ez kizárólag gyep hasznosítású területek esetében van hatályban. A gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatást a 128/2007. (X.31) FVM rendelet szabályozza. Az ebben foglalt a feltételeknek a betartása nem csak a Natura 2000 területekre, hanem a SAPS támogatásokra is vonatkozik. A Natura 2000 gyepterületek esetében viszont ezen, valamint a 269/2007. (X.18.) és a 275/2004. (X.8.) Korm. rendeletben megfogalmazott földhasználati szabályokat abban az esetben is be kell tartani, ha a földhasználó nem igényel a területén támogatást.

A SAPS (Single Area Payment Scheme), azaz egységes területalapú támogatás hazánkban azokra a gyep és szántó területekre igényelhető, melyek a MEPAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. A gazdálkodónak az összes bejelentett területét a helyes mezőgazdasági gyakorlatnak megfelelően kell művelnie és megfelelő környezetei állapotban kell tartania. Ezeknek a feltételeknek a teljesítését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH), külön megállapodás alapján az illetékes szakhatóságok bevonásával térinformatikai módszerekkel, helyszíni bejárással ellenőrzi.

MTÉT-ben a terület nem pályázható, egyéb pályázati lehetőségek a 61/2009 (V.14) FVM rendelet szerint.

<u>Erdőkre (szektortól függetlenül) igénybe vehető támogatások:</u>

A) *32/2008. (III. 27.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti potenciál helyreállítására nyújtandó támogatások igénybevételének részletes szabályairól* – A jogszabály alapján normatív, vissza nem térítendő támogatás igényelhető a természeti katasztrófa (pl. vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, valamint a másodlagos erdőkárok megelőzésére:

- alaptámogatás: (a) erdőfelújítást megelőző terület-előkészítés, a károsodott

faállomány letermelése, (b) első kivitelű erdősítés vagy pótlás, (3) tőrevágás vagy sarjaztatás

- kiegészítő támogatás: (a) bakhátak létesítése, (b) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése, (c) 15 fokot meghaladó lejtésű területen rőzsefonat vagy talajfogó gát létesítése

B) *139/2009. (X. 22.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről* – A jogszabály alapján normatív, területalapú, vissza nem térítendő támogatás igényelhető az alábbi fafajcserés szerkezet-átalakítási beavatkozások finanszírozására:

- erdőállomány alatti erdősítéssel történő szerkezetátalakítás
- tarvágást követő szerkezetátalakítás: (a) fafajcserével, (b) fafajcserével, tuskózással, gyökérfésüléssel, (3) fafajcserével, fainjektálással vagy tuskókenéssel
- állománykiegészítéssel történő szerkezetátalakítás

Erdőkre (a többségi állami tulajdonú területek kivételével) igénybe vehető támogatások:

C) *124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről* – A jogszabály alapján normatív terület-, illetve térfogatalapú, vissza nem térítendő támogatás igényelhető az alábbi (természetvédelmi célokat is magába foglaló) célprogramokra:

- agresszíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása
- szálaló erdőgazdálkodás bevezetése
- erdőállományok kézimunka-igényes ápolása
- őshonos erdőállományok tarvágásos felújításának visszaszorítása
- speciális erdei élőhelyek és természetes erdőfelújítás lehetőségének biztosítása: (a) mikroélőhelyek kialakítása, fenntartása, (b) facsoportok visszahagyása a véghasználat során, (c) az erdőfelújítás sikerességét biztosító cserjeszabályozás
- véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából
- közjóléti célú erdők fenntartása
- erdei tisztások kialakítása és fenntartása
- természetkímélő anyagmozgatási módszerek alkalmazása

Erdőkre (az önkormányzati és többségi állami tulajdonú területek kivételével) igénybe vehető támogatások:

D) *41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól* – A jogszabály alapján vissza nem térítendő kompenzációs támogatás vehető igénybe a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából.

Erdőkre (magán- és önkormányzati tulajdonú területekre) igénybe vehető támogatások:

E) *25/2012. (III. 20.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a fiatal erdők állománynevelésához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről* – A jogszabály alapján vissza nem térítendő támogatás vehető igénybe a fiatal erdők gazdasági értékét növelő állománynevelési jellegű tevékenységek (befejezett erdősítés ápolás, tisztítás és törzsnyesés) végzésére.

### 3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A felsoroltakhoz képest új támogatási jogcímre (részletes elővizsgálatok híján) nem tudunk javaslatot tenni, a vizsgálati terület erdein belül mutatkozó magas állami tulajdoni hányad miatt azonban valamilyen módon szükségesnek tartanánk a fenti

szempontok/jogcímek állami szektorra való kiterjesztését is. Mivel az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) közvetlenül nem támogathatók az állami tulajdonú területek, itt szóba jöhetnek esetleg az állami erdőgazdálkodás rendszerén belül elkészítendő belső szabályozások és utasítások (hozzájuk rendelten pedig belső pénzeszköz-elkülönítések), illetve a plusz források bevonását jelentő, az ismertetett (vagy azokhoz hasonló) jogcímek szerinti, természetvédelmi célokat is szolgáló tevékenységek megvalósítását segítő pályázatok. A nem állami tulajdonú területek esetében elemzésnek szükséges továbbá alávetni a jelenlegi támogatás-igénylések és támogatottság mértékét, a futó programok megfelelősségét, hogy a működő támogatási programok hatékonyságáról reális helyzetképet kapjunk.

Javasoljuk a Érzékeny Természeti Területek (MTÉT) rendszerébe illeszteni a csíkos szöcskeegér érdekében végzett élőhelyvédelmi intézkedéseket.

Javasoljuk az osztatlan közös tulajdonú földek, megosztásának rendezését, mivel a földhasználóként való bejelentkezés, - mint támogatások igénylésének alapja - adminisztratívan nehezített amióta az összes tulajdonos hozzájárulása szükséges, így sok terület kezeletlenül marad.

Javasoljuk orvosolni a Natura 2000 támogatások helyrajzi számhoz és nem MEPAR-blokkhoz való kötését. Jelenleg a MEPAR-blokk egy hrsz-nél nagyobb mesterségesen megállapított egység, melyen belül, ha 1 hrsz is Natura 2000 területen fekszik az egész blokkra felvehető a Natura 2000 támogatás (akkor is, ha nem minden hrsz kihirdetett Natura 2000 terület!!). A jogszabályok előírásai viszont csak a Natura 2000 területekre érvényesek, így az ellenőrzés is csak arra terjedhet ki.

Javasoljuk a Natura 2000 jogszabályokban a gyep fogalmának konkretizálását és következetes alkalmazását. A kijelölés szempontjai csak úgy érvényesíthetők maradéktalanul, ha természetben gyep területeket nem szántanak be engedély nélkül és az át nem minősített szántó művelési ágú, de természetben gyep területek beszántását Natura 2000 területen a földhivatal (természetvédelmileg indokolt esetben!) nem szankcionálja. Ezen probléma jogszabályi rendezése mindenképp megoldásra vár.

### *3.3.2. Pályázatok*

Korábbi projektek:

„A madárvédelmi (79/409/EK) és az élőhelyvédelmi (92/43/EK) irányelveknek megfelelő monitorozás előkészítése c. Átmeneti Támogatás projekt (2006/018-176-02-01) keretében díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna)* felmérés (Sajólád, Belegrád és Girincs) 2009-2013.

Jelenleg megvalósítás alatt álló a területet részben érintő projektek:

A Hernád mellékvízfolyásainak természetvédelmi célú felmérése az Európai Közösség által megfogalmazott Természetvédelmi irányelvekben foglalt előírásoknak, valamint a VGT céljainak megfelelően.

**A projekt rövid címe:** A Hernád és mellékvízfolyásainak természetvédelmi célú felmérése
**A projekt kódja:** HUSK/1101/221/0004
**A projekt megvalósításának kezdete:** 2012. 09. 01.
**A projekt megvalósításának vége:** 2014. 08. 31.
**A projekt költsége:** A Projekt várható teljes költsége 505 958 €, amiből 494 886 € a Partner (ANPI) által elvégzendő feladat várható költsége.

A projekt elsődleges motivációja a Natura 2000 élőhelyhálózat, a Víz Keretirányelv, valamint a Kárpátok védelméről és fenntartható fejlesztéséről szóló keretegyezmény céljainak segítése.

A Hernád magyarországi szakasza mentén található egyik legjelentősebb terület a Hernád-völgy és a Sajóládi-erdő. Ezen a területen kiemelt cél a közösségi jelentőségű

fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása és helyreállítása.
A projekt eredményeinek kiterjesztését egyrészt a kutatási adatokat hasznosító, később elkészülő természetvédelmi alapdokumentumok, másrészt a lakosság szemléletformálása jelenti. A projekt számos, a vízgyűjtőazdálkodási tervezés peremfeltételeit és kimenetét meghatározó információt állít elő a projektterület víztesteinek állapotáról, a terhelések helyéről, jellegéről, hatásáról. Az információk közvetlenül felhasználásra kerülhetnek a vízgyűjtőgazdálkodási tervek megvalósítása során annak érdekében, hogy a VGT-ben meghatározott intézkedések ténylegesen költséghatékonyan javítsák a felszíni víztestek ökológiai állapotát, miközben elősegítik a vízkészlettel történő fenntartható gazdálkodást.

## 3. 4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

### *3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök*

2013 februárjában összegyűjtöttük a területen érintett célcsoportok többségének elérhetőségeit, mely a tervezési folyamat során még újabb érintettekkel bővült.

2013 márciusától megkezdtük a fontosabb célcsoportok, kulcsérintettek megkeresését. E-mailen vagy postai úton tájékoztató levelet küldtünk ki 73 érintett számára, melyben tájékoztattuk őket a fenntartási tervek tervezési folyamatáról, céljáról, kommunikációjáról, a tervezett fórumokról, információs anyagokról. Tájékoztattuk őket arról is, hogy milyen módon nyílik lehetőségük észrevételeket és javaslatokat tenni (önkormányzati kifüggesztés, fórumok, levélben vagy e-mailen megküldött észrevételek), kértük együttműködésüket az egyeztetési folyamatban. A tájékoztató levéllel együtt egy kérdőívet is eljuttattunk hozzájuk, melyben – célcsoportonként eltérő tartalommal – a Natura 2000 hálózattal és az adott területtel kapcsolatos tájékozottságukról, ahhoz való viszonyulásukról, problémáikról, elvárásaikról, javaslataikról kérdeztük őket. Az időközben felmerülő újabb kulcsérintettek számára ugyancsak megküldtük a tájékoztató levelet és kérdőívet, így az előzetes tájékoztatás és kérdőívezés folyamata 2013 júliusáig zajlott. A megkeresett 73 érintett közül 25 válaszolt (levélben, e-mailen vagy telefonon) a kérdőívben feltett kérdésekre.

2013. május-június hónapban telefonon kapcsolatba léptünk 37 önkormányzattal, ily módon is tájékoztatva őket a fenntartási tervek készítésének kommunikációs folyamatáról. Együttműködésüket, illetve a fórumok szervezésével és a helyben alkalmazható tájékoztatással kapcsolatban segítségüket is kértük.

2013. május-június hónapban telefonon is megkerestük az encsi és miskolci falugazdász irodát és interjút készítettünk velük. Emellett együttműködésüket kértük, illetve tájékoztattuk őket a fenntartási tervek készítésének folyamatáról, kommunikációjáról.

A célcsoportok összegyűjtésekor nem kevés nehézséget okozott a Natura 2000 területen érintett földrészletek tulajdonosai nevének, elérhetőségének beszerzése. A falugazdászok – elmondásuk szerint – nem rendelkeznek adatbázissal a Natura 2000 területeken gazdálkodó összes gazdáról, ezért a tulajdonosokról csak az egyes helyrajzi számok földtulajdoni lapjai alapján szerezhettünk be adatokat.

Az előzetes kommunikáció során a területen gazdálkodó földtulajdonosok közül 2 tulajdonos megkeresett bennünket telefonon a fenntartási tervek készítésének folyamatával kapcsolatos kérdéseivel, őket szóban is tájékoztattuk.

Az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján (http://anp.nemzetipark.gov.hu) 2013. február 5-én hírt tettünk közzé arról, hogy 14 másik Natura 2000 területtel együtt elkezdődött a terület fenntartási terveinek elkészítése. Tájékoztatást adtunk arról is, hogy a felmérési és kommunikációs folyamat hogyan zajlik, valamint az egyes területeken milyen jelölő értékek találhatók (http://anp.nemzetipark.gov.hu/index.php?

pg=news_7_1954). 2013. május 21-én a honlap „Egyéb védelmi kategóriák” menüpontjában kialakított „Natura 2000” menüpont alá (http://anp.nemzetipark.gov.hu/natura2000) felkerült a Natura 2000 hálózatról egy rövid, általános tájékoztató, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén belüli Natura 2000 hálózatot bemutató térkép, az érintett helyrajzi számokat tartalmazó rendelet, a kapcsolódó jogszabályok és a gazdálkodók számára további hasznos információk (kaszálással kapcsolatos ügyintézés rendje, bejelentőlap).

2013 júniusában elkészült a tájékoztató leporelló, mely tartalmazza a területen várható korlátozásokat és azok szakmai indokait, valamint a természetvédelmi kezelő elérhetőségét.

2014 júniusában felkerült a honlapra a fenntartási terv tervezete, a tájékoztató leporelló, valamint a falu-, gazdafórumok és terepbejárások meghívója (http://anp.nemzetipark.gov.hu/huan20004-hernad-volgy-es-sajoladi-erdo).

2014. július 23-án Bőcsön, július 24-én Encsen és Hidasnémetiben a megalapozó dokumentáción alapuló egyeztetési anyag elkészülése után egyeztető fórumokat és terepbejárásokat szerveztünk, melyre meghívtuk az érintett célcsoportokat. A fórumok időpontját 30 nappal a megrendezést megelőzően a legfőbb érintettek számára postai vagy elektronikus úton megküldtük. Ehhez mellékeltük a terv egyeztetési változatát. Ugyanekkor megkértük az érintett település önkormányzatát a tervezet megtekintésére és véleményezésére vonatkozó hirdetmény kifüggesztésére. A kifüggesztés időtartamát az önkormányzat pecsétjével igazolta.

A fórumokon elhangzottakat folyamatosan dokumentáltuk és a javaslatokat a terv végleges változatába beépítettük.

A területre vonatkozó intézkedéseket és korlátozásokat, illetve elérhetőségeket tartalmazó leporellót a helyi lakosság, iskolák, civil szervezetek, gazdálkodók körében terjesztjük, de pdf. formátumban a projekt honlapján is letölthető.

| Alkalmazott kommunikációs eszköz | Szám | Időpont |
|---|---|---|
| érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása | 73 érintett<br>71 érintett | 2013. március–július<br>2014. június |
| honlap | 3 megjelenés | 2013.02.05.<br>2013.05.21.<br>2014. június |
| nyomtatott ismertető | 1 féle | 2013. június |
| önkormányzati közzététel | 44 | 2014. június-július |
| terepbejárás | 3 alkalom<br>30 fő | 2014. július 23.<br>2014. július 24. |
| falufórum | 3 alkalom<br>30 fő | 2014. július 23.<br>2014. július 24. |
| gazdafórum | 3 alkalom<br>30 fő | 2014. július 23.<br>2014. július 24. |

### *3.4.2. A kommunikáció címzettjei*

<u>Előzetes kommunikáció során levélben vagy e-mailen megkeresett érintettek</u>

- 10 földtulajdonos
- Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
- Északerdő Zrt. Délbükki Erdészeti Igazgatóság
- Északerdő Zrt. Hernádvölgyi Erdészeti Igazgatóság
- Hernádmenti Földtulajdonosi Vadásztársaság
- Kemely és Vidéke Vadásztársaság
- Felsőzsolcai Mezőgazdasági Szövetkezet
- Hernád Völgye Termelőszövetkezet
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Gömör-Tornai Helyi Csoport
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Zempléni Helyi Csoport
- SZIKE Szikszói Környezet és Természetvédelmi Egyesület
- Abaújkér Önkormányzata
- Abaújvár Önkormányzata
- Alsódobsza Önkormányzata
- Alsózsolca Önkormányzata
- Aszaló Önkormányzata
- Berzék Önkormányzata
- Bőcs Önkormányzata
- Csobád Önkormányzata
- Encs Önkormányzata
- Felsődobsza Önkormányzata
- Forró Önkormányzata
- Garadna Önkormányzata
- Gesztely Önkormányzata
- Gibárt Önkormányzata
- Gönc Önkormányzata
- Göncruszka Önkormányzata
- Halmaj Önkormányzata

- Hernádbűd Önkormányzata
- Hernádcéce Önkormányzata
- Hernádkak Önkormányzata
- Hernádkércs Önkormányzata
- Hernádnémeti Önkormányzata
- Hernádszentandrás Önkormányzata
- Hernádszurdok Önkormányzata
- Hernádvécse Önkormányzata
- Hidasnémeti Önkormányzata
- Ináncs Önkormányzata
- Kéked Önkormányzata
- Kiskinizs Önkormányzata
- Megyaszó Önkormányzata
- Nagykinizs Önkormányzata
- Onga Önkormányzata
- Ónod Önkormányzata
- Pere Önkormányzata
- Sajóhidvég Önkormányzata
- Sajólád Önkormányzata
- Sóstófalva Önkormányzata
- Szentistvánbaksa Önkormányzata
- Szikszó Önkormányzata
- Tornyosnémeti Önkormányzata
- Újcsalános Önkormányzata
- Vilmány Önkormányzata
- Vizsoly Önkormányzata
- Zsujta Önkormányzata
- Miskolci Bányakapitányság
- Onga Kavics Kft.
- KŐKA Kő- és Kavicsbányászati Kft.
- Hernád térségi Vizgazdálkodási és Talajvédelmi Társulat
- Ongai Horgász Egyesület
- Szerencsi Területi Falugazdász Iroda
- Miskolci Területi Falugazdász Iroda
- Encsi Területi Falugazdász Iroda
- Agrárium Kht.

**A területen érintett összes célcsoport**

***a)* gazdálkodók**

Északerdő Zrt. Délbükki Erdészeti Igazgatóság
Északerdő Zrt. Hernádvölgyi Erdészeti Igazgatóság
Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
40 magán erdőgazdálkodó
Liget 2000 Erdőgazdálkodó Kft.
Szerencsi Mg. Zrt.
Fakitermelő Fafeldolgozó és Értékesítő Kft.
Fevifa Bt.
Magyar Közút Nonprofit Zrt. B.-A.-Z. Megyei Igazgatóság

Hernádvíz Kft.
Kéked és környéke Földtulajdonosi Vadászati Közösség
Hernád-völgye Vadásztársaság
Hernádmenti Földtulajdonosi Vadásztársaság
Zempléni Rákóczi Vadásztársaság
657910 sz. Földtulajdonosi Vadászati Közösség
Bélusvölgyi Vadásztársaság
Király Fácán Bérkilövő Vadásztársaság
Aszalói Vadásztársaság
Szikszói Széchenyi Zsigmond Vadásztársaság
Bőcs és Vidéke Vadásztársaság
Kemely és Vidéke Vadásztársaság
Gesztely és Vidéke Vadásztársaság
656720 sz.Vadásztársaság
Abaújvári ARANYKALÁSZ Mezőgazdasági Termelőszövetkezet
AGRO-TÁR Mezőgazdasági Termelő és Kereskedelmi Kft.
Felsőzsolcai Mezőgazdasági Szövetkezet
Haladás MGTSZ
Agrárcenter Mezőgazdasági Termelő Kereskedelmi és Szolgáltató Zrt.
Mezőgazdasági Szolgáltató Szövetkezet Gönc
Hagisz Mezőgazdasági Zrt.
Mezőgazdasági Ipari Kereskedelmi Szövetkezet Hernádkércs
Hernád Völgye Termelőszövetkezet
Mezőgazdasági Ipari és Kereskedelmi Szövetkezet Ináncs
Rákóczi Mezőgazdasági Termelőszövetkezet
Szikszófarm Mezőgazdasági Termelő Kft.

***b)* a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői**
Földtulajdoni lapok alapján tulajdonosok

***c)* helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet**
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Gömör-Tornai Helyi Csoport
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Zempléni Helyi Csoport
Alsódobszai Hernádmenti Természetvédelmi Kulturális és Sport Egyesület
Fagyöngy Alsózsolcai Öko- és Szabadidősport Egyesület
Abaúji Természet és Környezetvédelmi Egyesület
Forró és Abaúj Szépítéséért Egyesület
Garadnáért Közalapítvány
Gesztelyért Közalapítvány
Gibártért Kiemelkedően Közhasznú Alapítvány
Hernádbűd Településért Alapítvány
Milic Csoport
Megyaszói Tölgyes Alapítvány
Hernád Medence Térségi Közalapítvány
„Karolai” Környezet-, Természetvédő és Ismeretterjesztő Közalapítvány
SZIKE Szikszói Környezet és Természetvédelmi Egyesület
Szikszó Városért Alapítvány
„Tornyosnémeti Fejlődéséért” Közalapítvány

***d)* Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervei és települési önkormányzatok**

Abaújkér Önkormányzata
Abaújvár Önkormányzata
Alsódobsza Önkormányzata
Alsózsolca Önkormányzata
Aszaló Önkormányzata
Berzék Önkormányzata
Bőcs Önkormányzata
Csobád Önkormányzata
Encs Önkormányzata
Felsődobsza Önkormányzata
Forró Önkormányzata
Garadna Önkormányzata
Gesztely Önkormányzata
Gibárt Önkormányzata
Gönc Önkormányzata
Göncruszka Önkormányzata
Halmaj Önkormányzata
Hernádbűd Önkormányzata
Hernádcéce Önkormányzata
Hernádkak Önkormányzata
Hernádkércs Önkormányzata
Hernádnémeti Önkormányzata
Hernádszentandrás Önkormányzata
Hernádszurdok Önkormányzata
Hernádvécse Önkormányzata
Hidasnémeti Önkormányzata
Ináncs Önkormányzata
Kéked Önkormányzata
Kiskinizs Önkormányzata
Megyaszó Önkormányzata
Nagykinizs Önkormányzata
Onga Önkormányzata
Ónod Önkormányzata
Pere Önkormányzata
Sajóhidvég Önkormányzata
Sajólád Önkormányzata
Sóstófalva Önkormányzata
Szentistvánbaksa Önkormányzata
Szikszó Önkormányzata
Tornyosnémeti Önkormányzata
Újcsalános Önkormányzata
Vilmány Önkormányzata
Vizsoly Önkormányzata
Zsujta Önkormányzata
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztály
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság Miskolci Igazgatóság

B.-A.-Z. Megyei Rendőr-főkapitányság
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Közlekedési Felügyelőség
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Földhivatala
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Földhivatala Miskolci Járási Hivatal Miskolci Járási Földhivatal
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Földhivatala Szerencsi Járási Hivatal Szerencsi Járási Földhivatal
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Földhivatala Encsi Járási Hivatal Encsi Járási Földhivatal
Miskolci Hivatásos Tűzoltóság
Szerencsi Hivatásos Tűzoltó-parancsnokság
Encsi Hivatásos Tűzoltó-parancsnokság
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész
Nemzeti Környezetügyi Intézet Észak-magyarországi Kirendeltsége
Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
B.-A.-Z. Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Miskolc Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala
Miskolci Bányakapitányság

***e)* bányászati jogosultságok jogosítottaival, valamint ezek gazdasági érdek-képviseleti szervek**

Miskolci Bányakapitányság
Onga Kavics Kft.
FÜTA-KA Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
KŐKA Kő- és Kavicsbányászati Kft.
Dunai Kavicsüzemek Kft.
N-Zoll Trans Szállítási és Kereskedelmi Kft.
GLOBÁL INVEST Ipari és Kereskedelmi Kft.
Magyar Bányászati és Földtani Hivatal
ZAPA BETON HUNGÁRIA Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
ÖKODOT Kft.

***f)* egyéb területhasználók**

Hernád térségi Vízgazdálkodási és Talajvédelmi Társulat
Bőcsi Horgász Egyesület
Ongai Horgász Egyesület

***g)* gazdálkodói szakmai szövetségek**

B.-A.-Z. Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Sajó-Hernádmenti Települések Térségfejlesztési Társulása
Abaúji Ipartestület Encs
Abaúji Területfejlesztési Önkormányzati Szövetség
Gönc Kistérségi Fejlesztési Egyesület
Harangod Vidéke Kistérségi Település Szövetség
Szikszó és Térsége Fejlesztési Társulás

***h)* helyi gazdakör**

Hernád-völgyi Beszerző és Értékesítő Szövetkezet
Alsózsolca Aranydomb Gazdakör
Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége Borsod-Abaúj-Zemplén megye

***i)* agrár szaktanácsadók**
21 agrár szaktanácsadó

***j)* falugazdászok**
Szerencsi Területi Falugazdász Iroda
Miskolci Területi Falugazdász Iroda
Encsi Területi Falugazdász Iroda
„Abaúj" Falugazdász Egyesület

***k)* iskolák**
Wesley János Általános Iskola, Szakiskola és Kollégium
Herman Ottó Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
Benedek Elek Tagiskola
Göőz József Általános Iskola
Percel Mór Általános Iskola és Óvoda
Bőcsi Általános és Szakiskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
Csobád Általános Iskola
Zrínyi Ilona Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
Aba Sámuel Szakiskola
Váci Mihály Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium
Wesley János Többcélú Intézmény Bárczay Gábor Tagiskola
Gárdonyi Géza Általános és Művészeti Alapiskola
Kölcsey Ferenc Általános Iskola
Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskola
Károlyi Gáspár Általános Iskola
Talentum Református Tehetséggondozó Általános Iskola
Gárdonyi Géza Általános Iskola és Napközi Otthonos Óvoda
Mátyás Király Általános Iskola
Általános, Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű, Alapfokú Művészeti Iskola Hernádnémeti Körzeti Általános Iskola Hernádvécse
I. Rákóczi Ferenc Általános Iskola és Napközi Otthonos Óvoda
Arany János Általános Iskola
Mészáros Lőrinc Körzeti Általános Iskola
Görgey Artúr Általános és Alapfokú Művészeti Iskola
Lórántffy Zsuzsanna Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
Rákóczi Julianna Általános Iskola
Fráter György Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény
Szepsi Csombor Márton Gimnázium, Szakképző, Általános Iskola, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat
Kossuth Lajos Általános Iskola
II. Rákóczi Ferenc Körzeti Általános Iskola és Napközi Otthonos Óvoda
Rákóczi Zsigmond Általános Iskola

***l)* agrárszakmai és érdekképviseleti szervezet**
Szikszói Hegyközség
Magyarországi Falusi Cigányok Mezőgazdasági Szövetsége
Cigány Gazdák Szervezete
Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Mezőgazdasági Érdekvédelmi Szövetség
Agrárium Kht.

***m)* helyi leader egyesület**
Abaúj Leader Egyesület

### *3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel*

Az előzetes kommunikáció folyamán felvettük a kapcsolatot több hatósággal, a fenntartási tervek készítéséhez szükséges adatok megkérése ügyében.

2013 áprilisában megkerestük a B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóságának Vadászati Osztályát, és kikértük a fenntartási tervek készítéséhez szükséges vadászati adatokat.

Ugyancsak 2013 áprilisában a B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóságától megkértük a területen érintett erdőgazdálkodók elérhetőségét.

2014 júniusában meghívtuk az érintett hatóságokat a fórumokra és a terepbejárásokra, valamint elküldtük részükre a terv tervezetét, és kértük, hogy véleményezzék azt. A megkeresett 22 hatóság közül 13 jelzett vissza.

Beépítésre került a B-A-Z. Megyei Kormányhiatal Földhivatala és Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága. termőföldre vonatkozó, Erdészeti Igazgatósága erdőkre vonatkozó, az Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész épített környezetre és településrendezési tervekre vonatkozó észrevételei a 3.2. és az 1.7.2.. fejezetbe, valamint a Megalapozó dokumentáció 1.3.3. fejezeteibe. A Miskolci Bányakapitányság bányákra vonatkozó információit az 1.3.3. fejezetbe beépítettük. Az ÉMVIZIG észrevételei az 1.3.3. és 3.2, valamint a Megalapozó dokumentáció II.1.1.2. fejezetébe.

Mivel az Északerdő Zrt. a teljes fenntartási tervet kifogásolta, de tételesen nem adta meg mely tervrészekben javasolt változtatást, javaslatait nem tudtuk beépíteni.

Nem tett kifogást a tervezetben foglaltakkal kapcsolatban a B-A-Z. Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság, Észak-magyarországi Környezetevédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség, Nemzeti Környezetügyi Intézet, Encsi Földhivatal, B-A-Z. Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve, Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság.

A hatóságok és egyéb érintettek észrevételeinek összefoglalását a 3.4. melléklet tartalmazza.

## 2. Térképek

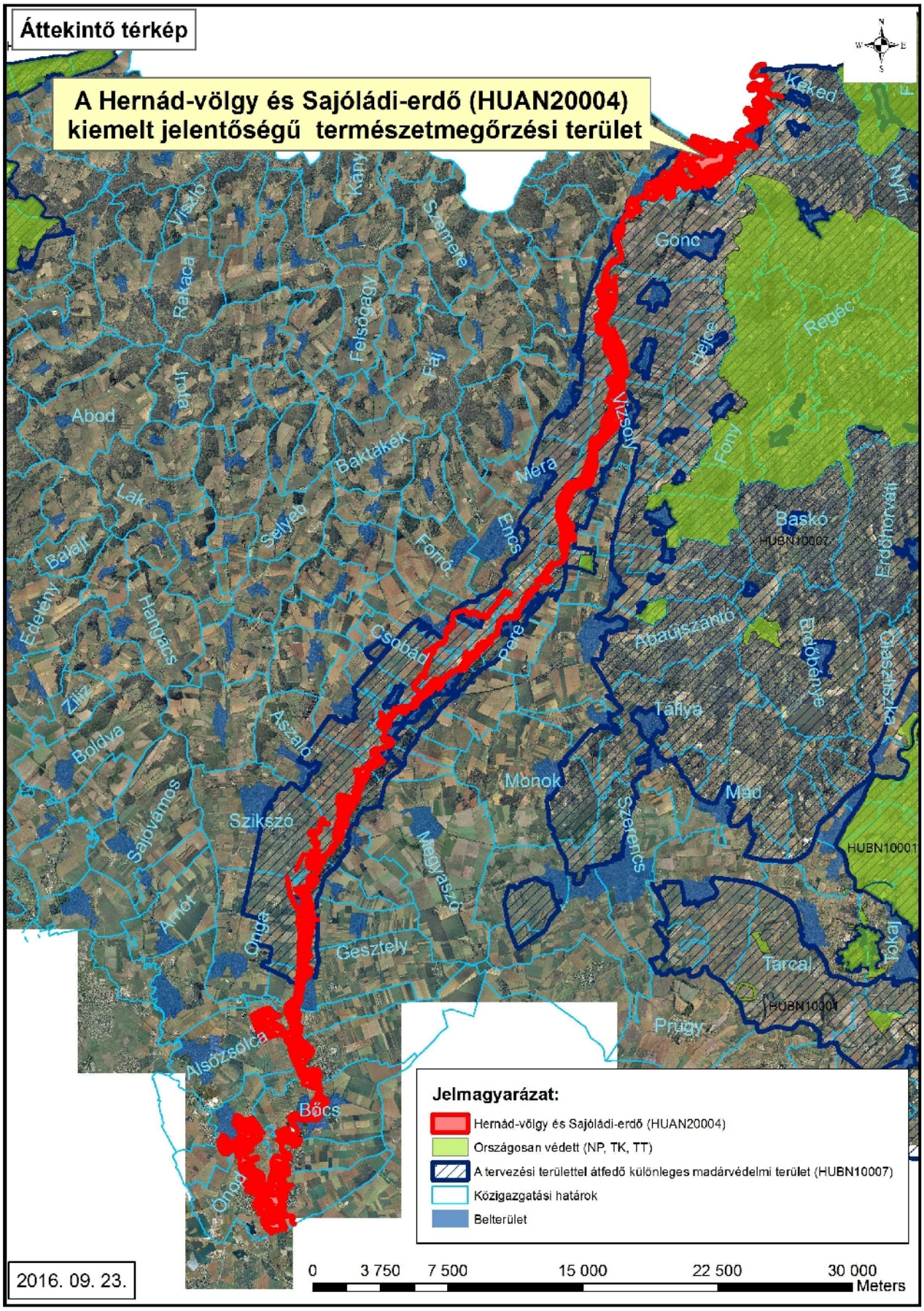
Áttekintő térkép
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Kéked
Nyír
Gönc
Regéc
Hejce
Fony
Vizsoly
Baskó
HUBN10007
Erdőhorváti
Abaújszántó
Erdőbénye
Onga
Taliya
Mád
Szerencs
Monok
Szikszó
Megyaszó
Gesztely
Tarcal
Tokaj
Prügy
HUBN10001
Alsózsolca
Bőcs
Onod
Abod
Lak
Baktakék
Méra
Selyeb
Forró
Csobád
Hangács
Zilíz
Boldva
Sajóvámos
Arnót
Aszaló
Felsőgagy
Szemere
Rakaca
Viszló
Kány
Jósvafő
Balajt
Edelény
Hernád
Bódva
Szerencs
Csécse
Tolcsva
Olaszliszka
2016. 09. 23.
Jelmagyarázat:
Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004)
Országosan védett (NP, TK, TT)
A tervezési területtel átfedő különleges madárvédelmi terület (HUBN10007)
Közigazgatási határok
Belterület
0
3 750
7 500
15 000
22 500
30 000
Meters

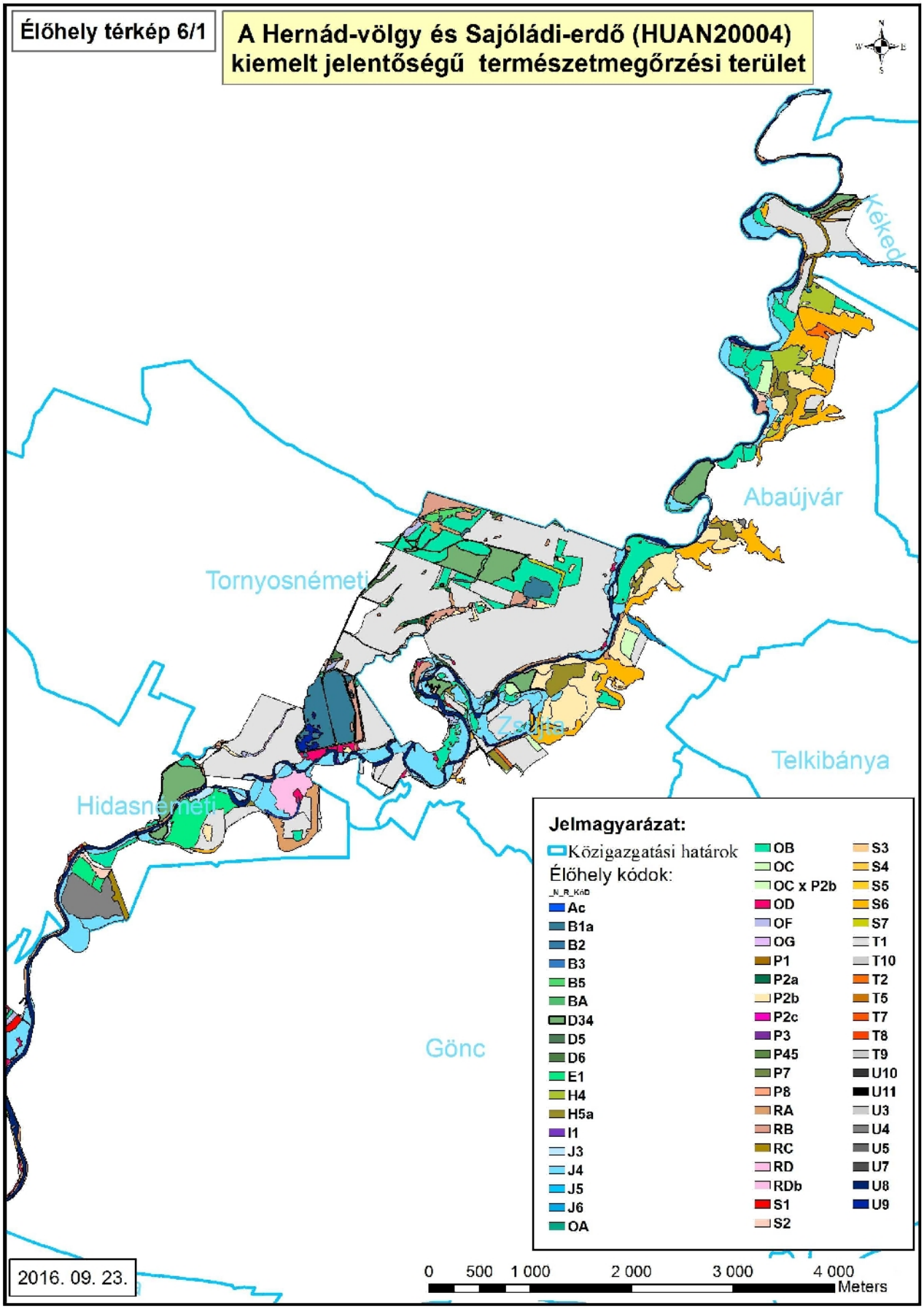
Élőhely térkép 6/1
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Kéked
Abaújvár
Tornyosnémeti
Zemplén
Telkibánya
Hidasnémeti
Gönc
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Élőhely kódok:
_N_R_KéD
Ac
B1a
B2
B3
B5
BA
D34
D5
D6
E1
H4
H5a
I1
J3
J4
J5
J6
OA
OB
OC
OC x P2b
OD
OF
OG
P1
P2a
P2b
P2c
P3
P45
P7
P8
RA
RB
RC
RD
RDb
S1
S2
S3
S4
S5
S6
S7
T1
T10
T2
T5
T7
T8
T9
U10
U11
U3
U4
U5
U7
U8
U9
2016. 09. 23.
0 500 1 000 2 000 3 000 4 000
Meters

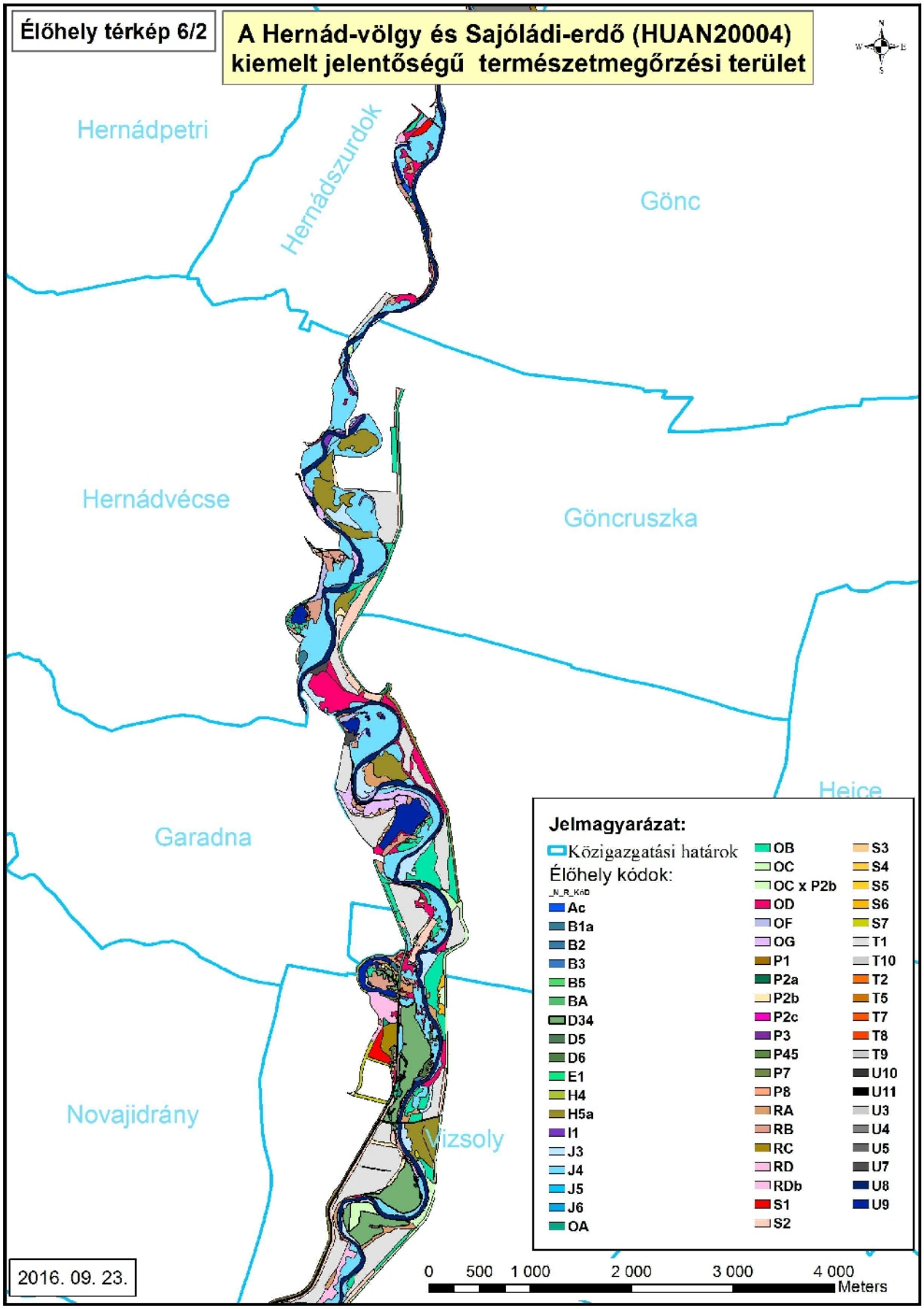
Élőhely térkép 6/2
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Hernádpetri
Hernádszurdok
Gönc
Hernádvécse
Göncruszka
Heice
Garadna
Novajidrány
Vizsoly
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Élőhely kódok:
_N_R_Kód
Ac
B1a
B2
B3
B5
BA
D34
D5
D6
E1
H4
H5a
I1
J3
J4
J5
J6
OA
OB
OC
OC x P2b
OD
OF
OG
P1
P2a
P2b
P2c
P3
P45
P7
P8
RA
RB
RC
RD
RDb
S1
S2
S3
S4
S5
S6
S7
T1
T10
T2
T5
T7
T8
T9
U10
U11
U3
U4
U5
U7
U8
U9
2016. 09. 23.
0 500 1 000 2 000 3 000 4 000
Meters

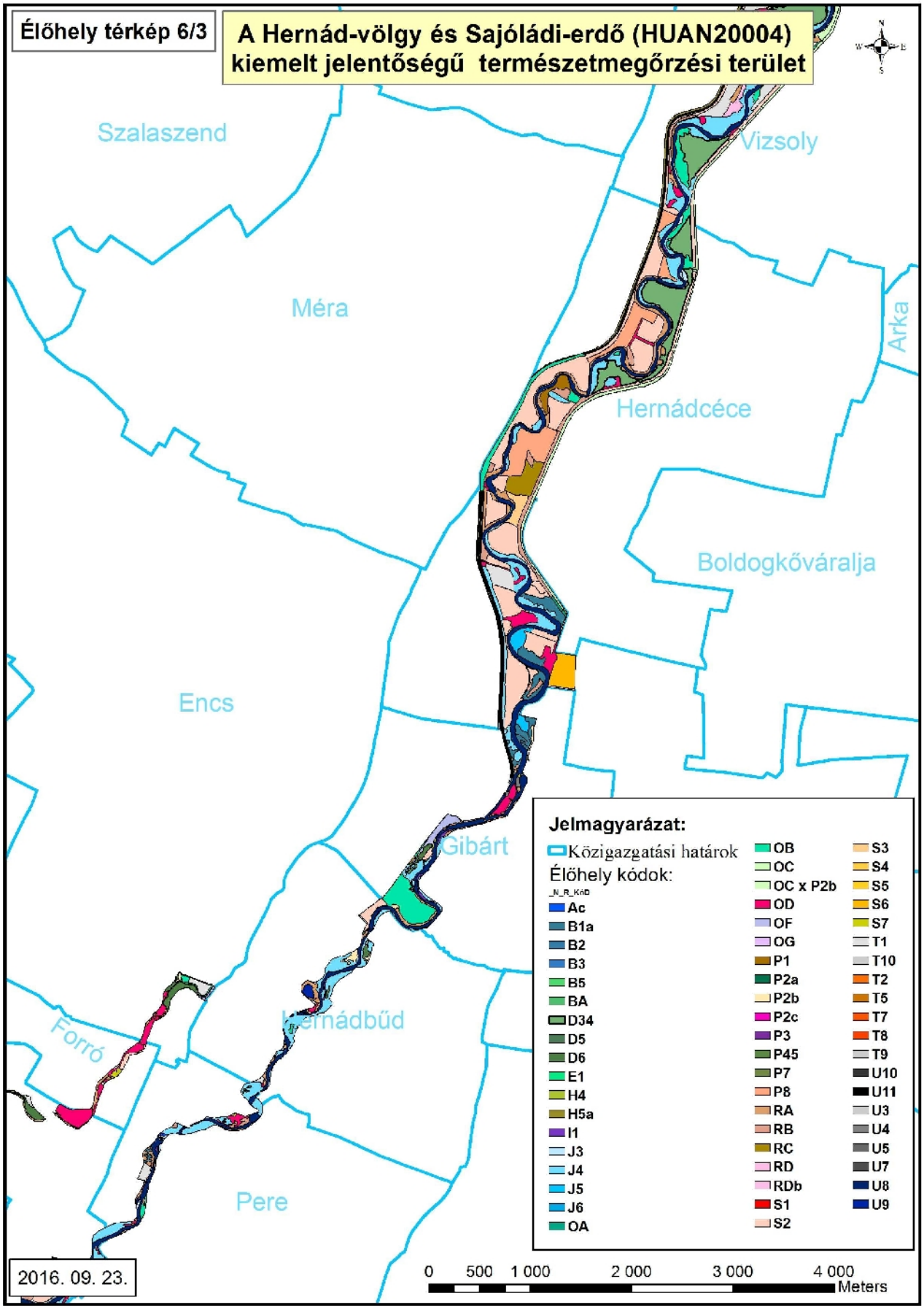
Élőhely térkép 6/3
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Szalaszend
Vizsoly
Méra
Arka
Hernádcéce
Boldogkőváralja
Encs
Gibárt
Hernádbűd
Forró
Pere
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Élőhely kódok:
_N_R_Kód
Ac
B1a
B2
B3
B5
BA
D34
D5
D6
E1
H4
H5a
I1
J3
J4
J5
J6
OA
OB
OC
OC x P2b
OD
OF
OG
P1
P2a
P2b
P2c
P3
P45
P7
P8
RA
RB
RC
RD
RDb
S1
S2
S3
S4
S5
S6
S7
T1
T10
T2
T5
T7
T8
T9
U10
U11
U3
U4
U5
U7
U8
U9
2016. 09. 23.
0 500 1 000 2 000 3 000 4 000
Meters

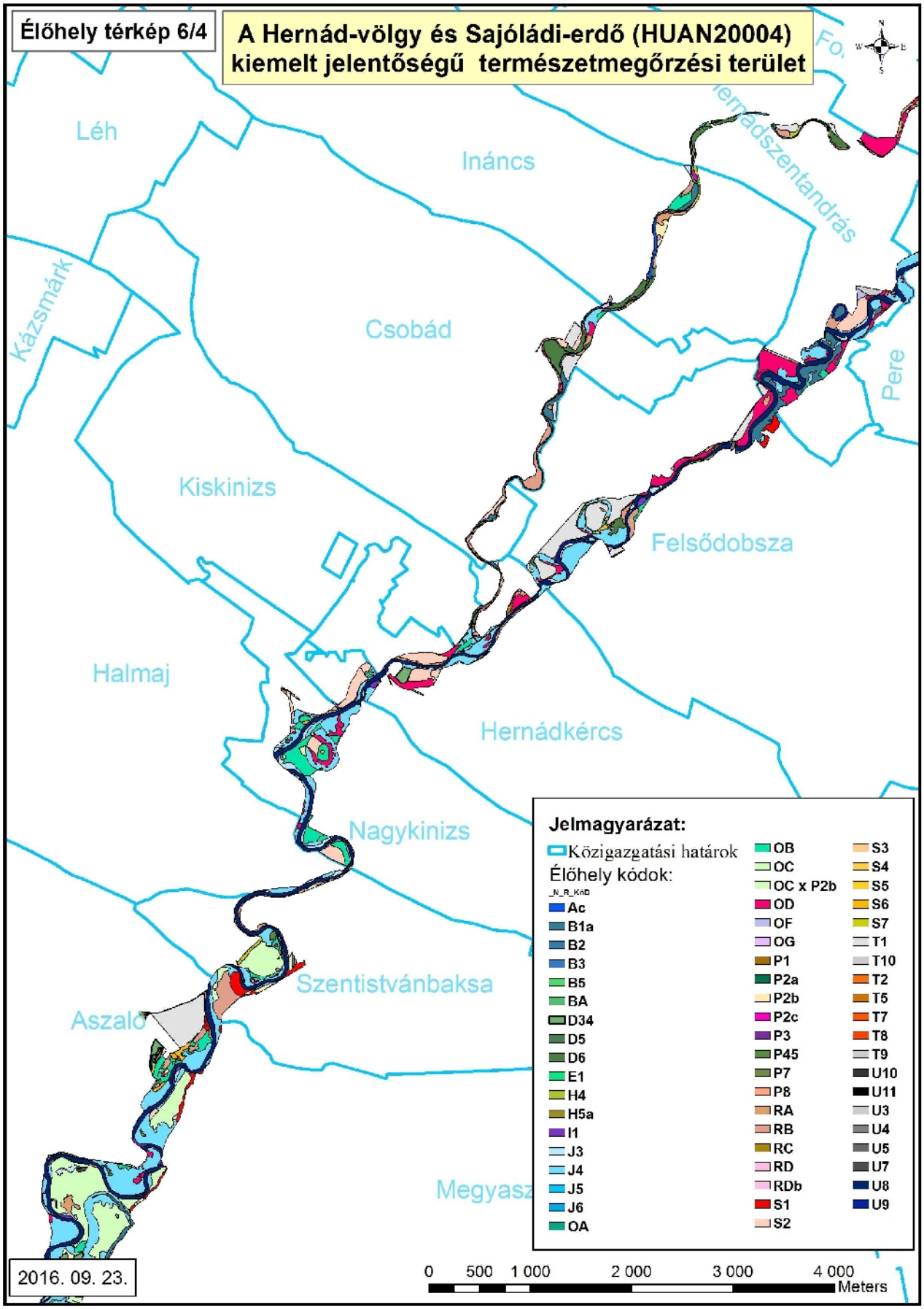
Élőhely térkép 6/4
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Léh
Ináncs
Hernádszentandrás
Kázsmárk
Csobád
Pere
Kiskinizs
Felsődobsza
Halmaj
Hernádkércs
Nagykinizs
Szentistvánbaksa
Aszaló
Megyasz
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Élőhely kódok:
_N_R_Kód
Ac
B1a
B2
B3
B5
BA
D34
D5
D6
E1
H4
H5a
I1
J3
J4
J5
J6
OA
OB
OC
OC x P2b
OD
OF
OG
P1
P2a
P2b
P2c
P3
P45
P7
P8
RA
RB
RC
RD
RDb
S1
S2
S3
S4
S5
S6
S7
T1
T10
T2
T5
T7
T8
T9
U10
U11
U3
U4
U5
U7
U8
U9
2016. 09. 23.
0 500 1 000 2 000 3 000 4 000
Meters

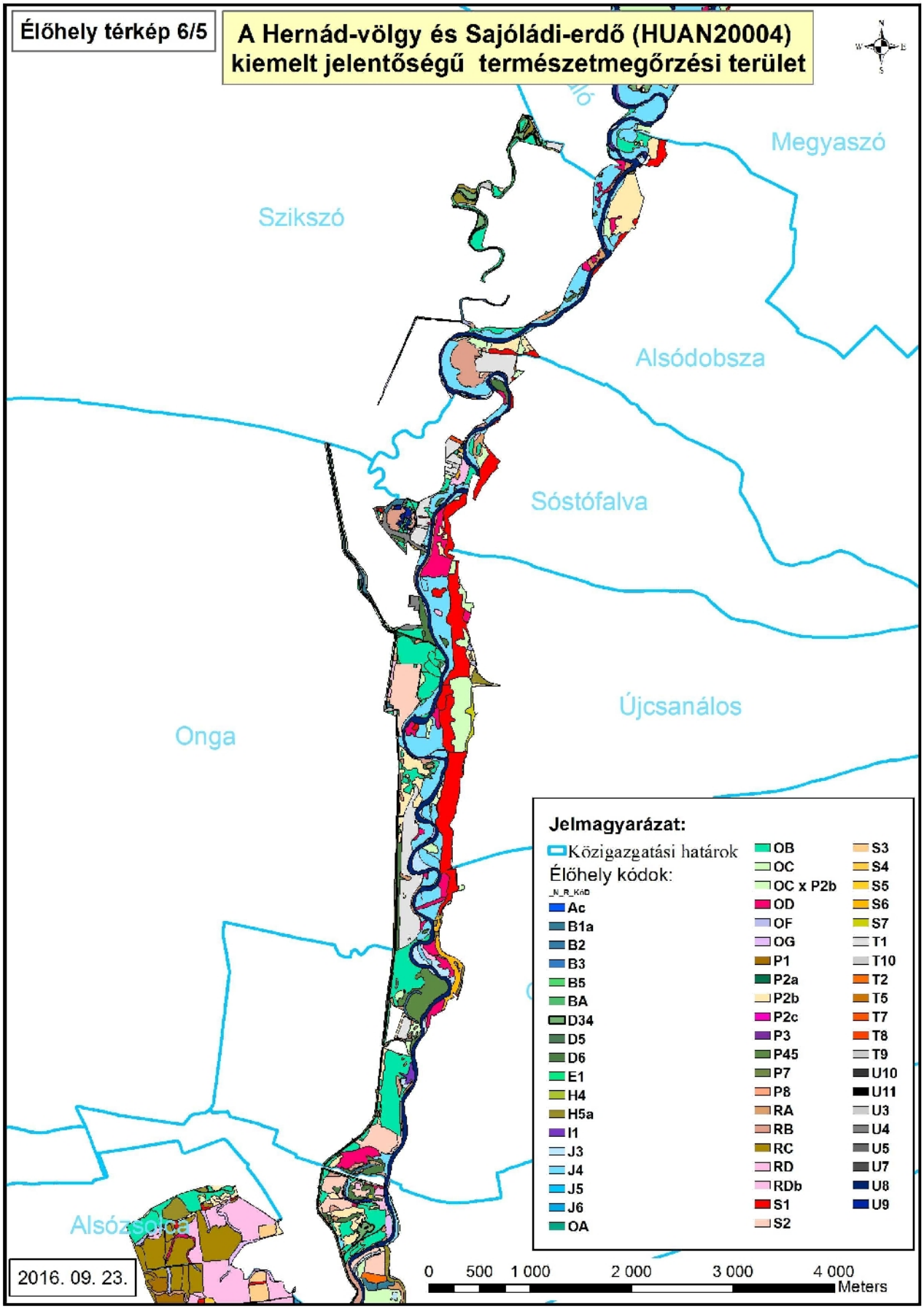
Élőhely térkép 6/5
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Megyaszó
Szikszó
Alsódobsza
Sóstófalva
Újcsanálos
Onga
Alsózsolca
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Élőhely kódok:
_N_R_Kód
Ac
B1a
B2
B3
B5
BA
D34
D5
D6
E1
H4
H5a
I1
J3
J4
J5
J6
OA
OB
OC
OC x P2b
OD
OF
OG
P1
P2a
P2b
P2c
P3
P45
P7
P8
RA
RB
RC
RD
RDb
S1
S2
S3
S4
S5
S6
S7
T1
T10
T2
T5
T7
T8
T9
U10
U11
U3
U4
U5
U7
U8
U9
2016. 09. 23.
0 500 1 000 2 000 3 000 4 000
Meters

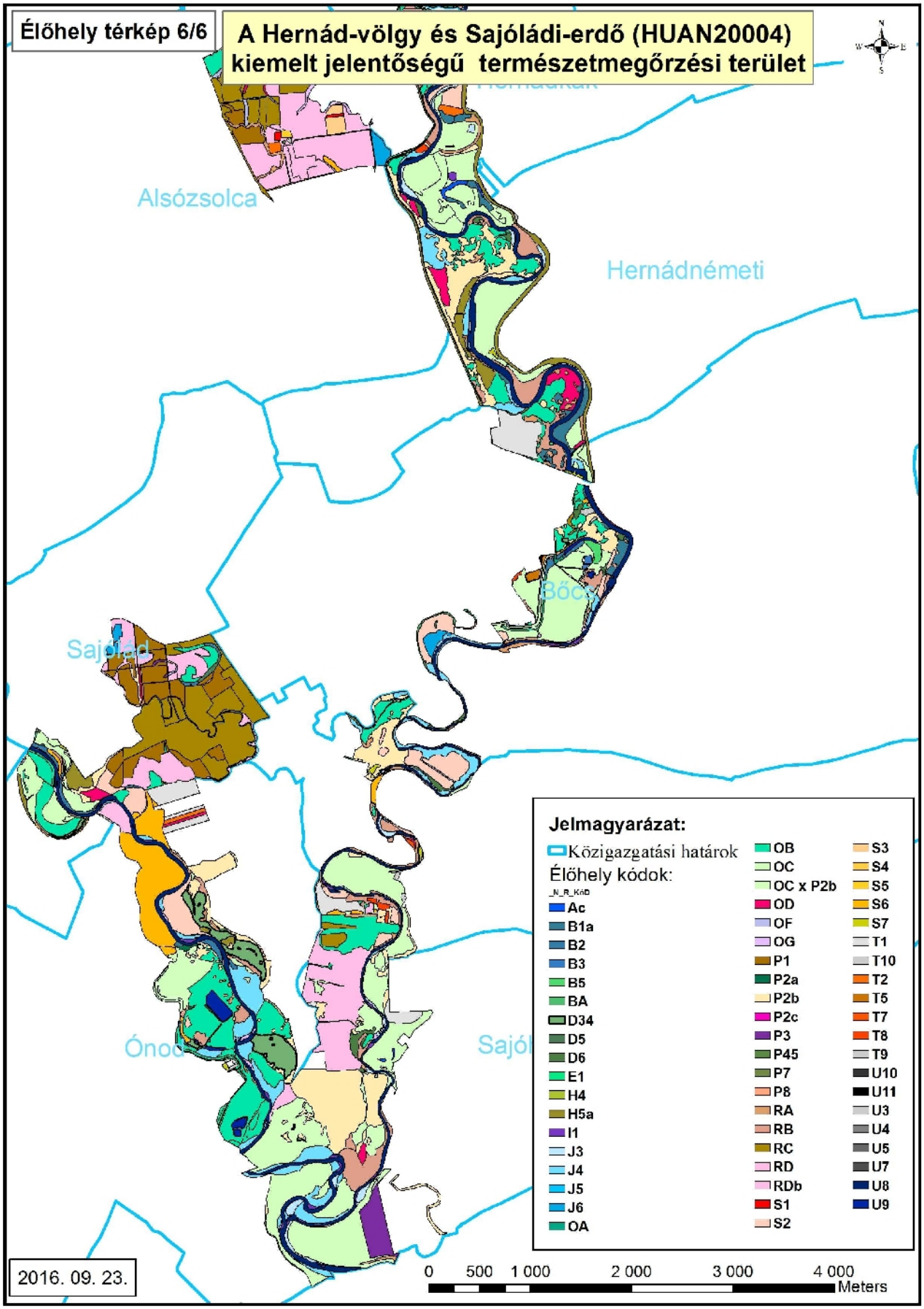
Élőhely térkép 6/6
A Hernád-völgy és Sajóládi-erdő (HUAN20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Alsózsolca
Hernádnémeti
Bőcs
Sajólad
Ónod
Sajól
Jelmagyarázat:
Közigazgatási határok
Élőhely kódok:
_N_R_KóD
Ac
B1a
B2
B3
B5
BA
D34
D5
D6
E1
H4
H5a
I1
J3
J4
J5
J6
OA
OB
OC
OC x P2b
OD
OF
OG
P1
P2a
P2b
P2c
P3
P45
P7
P8
RA
RB
RC
RD
RDb
S1
S2
S3
S4
S5
S6
S7
T1
T10
T2
T5
T7
T8
T9
U10
U11
U3
U4
U5
U7
U8
U9
2016. 09. 23.
0 500 1 000 2 000 3 000 4 000
Meters

## Á-NÉR KÓDOK

Ac – Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete - Euhydrophyte vegetation of naturally eutrophic and mesotrophic still waters
B1a – Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások - Eu- and mesotrophic reed and Typha beds
B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet - Glyceria, Sparganium and Schoenoplectus beds
B3 – Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykórós mocsarak - Water-fringing helophyte beds with Butomus, Eleocharis or Alisma
B4 – Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek - Tussock sedge communities
B5 – Nem zsombékoló magassásrétek - Non-tussock tall-sedge beds
BA – Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál - Fine scale mosaic or zonation of marsh comunities
C23 – Tőzegmohás átmeneti lápok és tőzegmohalápok - Transition mires and raised bogs
D2 – Kékperjés rétek Molinia meadows
D34 – Mocsárrétek - Mesotrophic wet meadows
D5 – Patakparti és lápi magaskórósok - Tall-herb vegetation of stream banks and fens
D6 – Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet - Tall-herb vegetation of floodplains, marshes and mesic shadowed forest fringes
E1 – Franciaperjés rétek - Arrhenatherum hay meadows
E2 – Veres csenkeszes rétek - Festuca rubra hay meadows and pastures
E34 – Hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek - Nardus swards and other acidofrequent grasslands on shallow soils
G2 – Mészkedvelő nyílt sziklagyepek - Calcareous open rocky grasslands
H2 – Felnyíló, mészkedvelő lejtő- és törmelékgyepek - Calcareous rocky steppes
H3a – Köves talajú lejtősztyepek - Slope steppes on stony soils
H4 – Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok - Semi-dry grasslands, forest-steppe meadows
H5a – Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek - Closed steppes on loess
I1 – Nedves felszínek természetes pionír növényzete - Natural pioneer vegetetion of wet substrates
J1a – Fűzlápok - Willow carrs
J3 – Folyómenti bokorfüzesek - Riverine willow scrub
M8 – Száraz-félszáraz erdő- és cserjés szegélyek Thermophilous forest fringe vegetation
P2a – Üde és nedves cserjések - Wet and mesic pioneer scrub
P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések - Dry and semi-dry pioneer scrub
P2c – Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok (csak definíció) - Stands of non-native shrubs or Reynoutria species
J1b – Nyírlápok, nyíres tőzegmohalápok - Birch mire forests
J2 – Láp- és mocsárerdők - Swamp woodlands
J4 – Fűz-nyár ártéri erdők Riverine willow-poplar woodlands
J5 – Égerligetek - Riverine ash-alder woodlands
J6 – Keményfás ártéri erdők - Riverine oak-elm-ash woodlands
K1a – Gyertyános-kocsányos tölgyesek - Lowland oak-hornbeam woodlands
K2 – Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek - Sessile oak-hornbeam woodlands
L2a – Cseres-kocsánytalan tölgyesek - Pannonian-Balcanic Quercus cerris-Quercus petraea woodlands
L2b – Cseres-kocsányos tölgyesek - Quercus cerris-Quercus robur woodlands
L5 – Alföldi zárt kocsányos tölgyesek - Closed lowland steppic oak woodlands
M1 – Molyhos tölgyes bokorerdők - Quercus pubescens scrub
LY1 – Szurdokerdők - Forests of ravines
LY2 – Törmeléklejtő-erdők - Mixed forests of slopes and screes
OA – Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek Uncharacteristic wetlands
OB – Jellegtelen üde gyepek - Uncharacteristic mesic grasslands
OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek - Uncharacteristic dry and semi-dry grasslands
OD – Lágyszárú évelő özönfajok állományai (csak definíció) - Stands of invasive forbs
OF – Magaskórós ruderális gyomnövényzet (csak definíció) - Ruderal tall-herb vegetation
OG – Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (csak definíció) - Trampled and ruderal vegetation
P1 – Őshonos fafajú fiatalosok (csak definíció) - Saplings of native tree species
P3 – Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (csak definíció) - New afforestations
P45 – Fás legelők, fás kaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek - Wood pastures and Castanea sativa woods

P8 – Vágásterületek (csak definíció) - Cutting areas
RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok - Scattered native trees or narrow tree lines
RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők - Uncharacteristic or pioneer softwood forests
RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők - Uncharacteristic hardwood forests and plantations
RDa – Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők - Coniferuos forests and plantations mixed with native deciduous tree species
RDb – Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők - Non-native deciduous forests and plantations mixed with native tree species
S1 – Ültetett akácosok (csak definíció) - Robinia pseudoacacia plantations
S2 – Nemesnyárasok (csak definíció) - Populus × euramericana plantations
S3 – Egyéb tájidegen lombos erdők (csak definíció) - Plantations of other non-native deciduous tree species
S4 – Erdei- és feketefenyvesek (csak definíció) - Scots and black pine plantations
S5 – Egyéb tájidegen fenyvesek (csak definíció) - Plantations of other conifers
S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai (csak definíció) - Spontaneous stands of non-native tree species
S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (csak definíció) - Scattered trees or narrow tree lines of non-natives tree species
T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (csak definíció) - Annual intesive arable fields
T2 – Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (csak definíció) - Perennial intesive arable fields
T3 – Zöldség- és dísznövénykultúrák, melegházak (csak definíció) - Vegetable and flower plantations, greenhouses
T4 – Rizskultúrák (csak definíció) - Rice fields
T5 – Vetett gyepek, füves sportpályák (csak definíció) - Sowed or fertilized grasslands, sports-grounds
T6 – Extenzív szántók (csak definíció) - Extensive arable fields
T7 – Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények (csak definíció) - Intensive vineyards and orchards
T8 – Extenzív szőlők és gyümölcsösök (csak definíció) - Extensive vineyards and orchards
T9 – Kiskertek (csak definíció) - Gardens
T10 – Fiatal parlag és ugar (csak definíció) - New abandonments of arable lands
T11 – Csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények (csak definíció) - Nurseries, Salix viminalis plantations
U1 – Belvárosok, beépített faluközpontok, lakótelepek (csak definíció) - Cities, areas with blocks of flats
U10 – Tanyák, családi gazdaságok (csak definíció) - Farms
U11 – Út- és vasúthálózat (csak definíció) - Roads and railroads
U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmények (csak definíció) - Suburbs and recreation areas
U3 – Falvak, falu jellegű külvárosok (csak definíció) - Villages
U4 – Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (csak definíció) - Yards, wastelands, dumping grounds
U5 – Meddőhányók, földdel már befedett hulladéklerakók (csak definíció) - Mine dumps, dumping grounds covered by ground
U6 – Nyitott bányafelületek (csak definíció) - Open mines
U7 – Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak (csak definíció) - Sand, gravel, clay and peat mines, loess walls
U8 – Folyóvizek (csak definíció) - Water streams
U9 – Állóvizek (csak definíció) - Standing waters